

Informes
d'Avaluació 11

**Estudi
sociodemogràfic
i lingüístic
de l'alumnat
de 4t d'ESO
de Catalunya**
Avaluació de
l'educació secundària
obligatòria 2006

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu

Informes
d'Avaluació 11

**Estudi
sociodemogràfic
i lingüístic
de l'alumnat
de 4t d'ESO
de Catalunya**
Avaluació de
l'educació secundària
obligatòria 2006

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu

Estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de 4t d'ESO de Catalunya :
avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006._
(Informes d'avaluació ; 11)

A la part superior de la portada: Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació. _ Bibliografia

I. Prats, Joaquim, dir. II. Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (Catalunya)

III. Catalunya. Departament d'Educació IV. Col·lecció: Informes d'avaluació ; 11

1. Alumnes d'ensenyament secundari _ Catalunya _ Llenguatge _ Enquestes

2. Alumnes d'ensenyament secundari _ Catalunya _ Condicions socials _ Enquestes

3. Educació secundària obligatòria _ Catalunya _ Enquestes

373.5(467.1)(049.5)

Direcció de l'estudi

Joaquim Prats Cuevas. President del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Departament d'Educació.

Coordinació i supervisió tècnica del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu

Carme Amorós Basté. Secretària del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Departament d'Educació.

Antònia Carré Pons. Assessora tècnica docent del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Departament d'Educació.

Coordinació i supervisió tècnica de la Secretaria de Política Lingüística

Joan Solé Camardons. Responsable d'indicadors i estudis de la Secretaria de Política Lingüística. Departament de la Vicepresidència.

Anna Torrijos López. Tècnica de la Secretaria de Política Lingüística. Departament de la Vicepresidència.

Redacció de l'estudi

Natxo Sorolla Vidal. Sociòleg de la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans i del Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació. Universitat de Barcelona.

Comissió que ha participat en l'elaboració de l'estudi

Pere Mayans Balcells. Cap del Servei d'Ensenyament del Català. Departament d'Educació.

Sara Moreno Colom. Professora del Departament de Sociologia. Universitat Autònoma de Barcelona.

Ernest Querol Puig. Professor de la Universitat Oberta de Catalunya.

Vicent Sanz Arnau. Professor de secundària de l'àrea de llengua catalana a l'IES Cristòfol Ferrer de Premià de Mar.

Santi Vial Rius. Col·laborador tècnic del SEDEC. Departament d'Educació.

Josep Ramon Vidal Cosials. Inspector d'Educació. Departament d'Educació.

F. Xavier Vila Moreno. Professor del Departament de Filologia Catalana de la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona.

Ferran Urgell Plaza. Tècnic superior de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona. Professor consultor de la Universitat de Barcelona Virtual i de la Universitat Oberta de Catalunya.

Explotació estadística

Marià Manzano García. Assessor tècnic docent del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Departament d'Educació.

Miriam Miguel Arbonies. Becària del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Departament d'Educació.

Carme Segura Rabinad. Tècnica superior pedagoga del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Departament d'Educació.

Assessorament metodològic

Eduardo Doval Diéguez. Professor del Departament de Psicobiologia i de Metodologia de les Ciències de la Salut. Àrea de Metodologia de les Ciències del Comportament. Facultat de Psicologia. Universitat Autònoma de Barcelona.

Antoni Sans Martín. Cap de la Secció de Recerca de l'Institut de Ciències de l'Educació i professor del Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació. Facultat de Pedagogia. Universitat de Barcelona.

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu

Claudi Alsina Català, Jorge Calero Martínez, Joaquín Gairín Sallán, Anna Maria Geli de Ciurana, Jordi Pérez Sánchez, Sebastián Rodríguez Espinar, Joan Bassas Arnau, Carmelo Gómez Pascual, Josep Nuez Tàpia i Ricard Torrents Bertrana.

© Generalitat de Catalunya

Departament d'Educació

Edició: Servei de Comunicació, Difusió i Publicacions

Disseny coberta: Carme Vives

1a edició: juliol de 2008

Tiratge: 3.000 exemplars

Impressió: Novatesa, SL

Dipòsit legal: B-xxxxx-2008

No és permesa la reproducció total ni parcial d'aquest document per cap mitjà electrònic, per a cap propòsit, sense l'aprovació expressa del Departament d'Educació.

Presentació	5
1. Introducció	7
1.1. Marc teòric	8
1.2. Qüestionari	13
1.3. Població i mostra avaluada	14
1.4. Prova pilot i aplicació definitiva	16
2. Dades descriptives de l'alumnat	17
2.1. Sexe	17
2.2. Edat	17
2.3. Tipus d'hàbitat on hi ha el centre educatiu	18
2.4. Lloc de naixement	19
2.5. Arribada a Catalunya	20
2.6. Síntesi	21
3. Dades descriptives de la família	23
3.1. Origen de la mare i del pare	23
3.1.1. Lloc de naixement de la mare i del pare	23
3.1.2. Arribada a Catalunya de la mare i del pare	24
3.2. Estudis i situació laboral de la mare i del pare	25
3.2.1. Nivell d'estudis de la mare i del pare	25
3.2.2. Situació laboral i professional de la mare i del pare	26
3.2.3. Estat civil de la mare i del pare	27
3.3. Síntesi	28
4. Dades sociolingüístiques familiars	29
4.1. Llengua inicial de l'alumnat	29
4.2. Llengua d'identificació de l'alumnat	35
4.3. Llengua en la família	37
4.3.1. Llengua amb el pare i la mare	37
4.3.2. Llengua entre els progenitors	38
4.4. Síntesi	39
5. Coneixements i usos lingüístics generals	41
5.1. Coneixement de llengües	41
5.1.1. El coneixement del català	42
5.1.2. El coneixement del castellà	43
5.1.3. El coneixement de l'anglès	44
5.1.4. La relació entre els coneixements lingüístics i altres factors	45
5.2. Usos lingüístics	49
5.3. Síntesi	54

6. Hàbits d'estudi i expectatives acadèmiques	55
6.1. Hàbits d'estudi	55
6.1.1. Hores d'estudi	55
6.1.2. Parlar amb el tutor o tutora	57
6.1.3. Persona que ajuda a fer els deures	58
6.2. Expectatives acadèmiques.....	59
6.3. Síntesi	60
7. Llengua i context escolar	61
7.1. Llengua del professorat amb el grup d'alumnes.....	61
7.2. Llengua de l'alumnat a les classes	62
7.2.1. Llengua de l'alumnat amb el professorat a l'aula	62
7.2.2. Llengua d'ús dels exàmens.....	63
7.2.3. Llengua a l'hora de treballar en grup a classe.....	64
7.3. Llengua en altres activitats de grup	65
7.4. Llengua en els materials didàctics	66
7.5. Llengua al centre fora de la classe	67
7.6. Síntesi dels usos lingüístics en el context escolar	68
7.7. Segmentació per altres variables	69
7.8. Síntesi	75
8. La llengua del consum cultural i de les TIC	77
8.1. Freqüència de consum	77
8.2. Llengua del consum cultural i de les TIC.....	79
8.3. Segmentació per altres variables.....	80
8.3.1 Segons la llengua inicial	80
8.3.2. Segons la llengua d'ús general	82
8.4. Síntesi	83
9. Opiniions sobre els usos lingüístics	85
9.1. Grup lingüístic.....	85
9.1.1. Segons la llengua inicial	87
9.1.2. Segons l'ús general del català.....	88
9.2. Opiniions sobre l'ús del català actual, futur i passat	89
9.2.1. Segons la llengua inicial	90
9.2.2. Segons l'ús general del català	92
9.2.3. Segons la titularitat i l'hàbitat del centre	94
9.3. Desig sobre l'ús del català en el futur	95
9.4. Desig sobre l'ús del català a Catalunya, al centre escolar i a la feina futura	96
9.5. Opinió sobre la utilitat del català per trobar feina	97
9.6. Síntesi	98
10. Síntesi final	99
11. Glossari	103
12. Annex: el qüestionari	105
13. Bibliografia	125

PRESENTACIÓ

L'origen material de l'*Estudi sociodemogràfic i lingüístic als centres d'educació secundària de Catalunya* arrenca del propòsit compartit pel Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (Departament d'Educació) i la Secretaria de Política Lingüística (Departament de la Vicepresidència) de disposar d'una eina que permeti aconseguir informació demoscòpica sobre els hàbits d'estudi, el consum cultural i les pràctiques lingüístiques de l'alumnat de Catalunya al final de l'educació secundària obligatòria.

Des del punt de vista de l'avaluació del sistema educatiu, es va considerar oportú incloure la realització d'aquest estudi en el context de l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006, la qual, circumscrita en el marc del Pla d'avaluació del Departament d'Educació (2005), proposava l'avaluació exhaustiva de l'esmentada etapa educativa en el període indicat. Els estudis de resultats previstos (ciències socials, llengua anglesa i PISA, que avaluava les ciències de la naturalesa, les matemàtiques i la comprensió lectora) s'havien de correlacionar amb altres estudis que oferirien variables de context que podien explicar alguns dels elements que condicionen i justifiquen el rendiment obtingut per l'alumnat al final de l'escolarització obligatòria. El primer resultat d'un aquests estudis complementaris és l'*Estudi sociodemogràfic i lingüístic als centres d'educació secundària de Catalunya*.

El número 11 de la col·lecció "Informes d'avaluació" presenta les dades obtingudes en el nostre *Estudi*. És, bàsicament, una descripció de les dades declarades per l'alumnat, amb alguns comentaris valoratius i uns resums descriptius al final de cada capítol, que són útils per tenir una visió sintètica de les dades exposades en cada apartat. Són una primera aproximació, és cert, perquè falta creuar-les amb les dades de rendiment, però ens ofereixen una informació rigorosa que ja ens permet fer algunes reflexions.

Hem de considerar, és clar, que les dades han estat obtingudes mitjançant un qüestionari, per la qual cosa no són dades objectives, sinó valoracions de l'alumnat sobre l'ús de la llengua, la llengua d'identificació, els coneixements lingüístics, la freqüència d'ús d'Internet o l'hàbit de lectura. Tot i aquesta prevenció inevitable, indestruïble de les característiques de l'instrument utilitzat, les dades confirmen que els centres educatius són imprescindibles per garantir la cohesió social i importan-tíssims per al manteniment de l'ús de la llengua. Així, l'*Estudi* ens revela que poc més d'un terç dels alumnes declaren que la seva llengua és el català, un terç declara que la seva llengua és el castellà i poc menys d'un terç diu que la seva llengua és tant una com l'altra. Però ens revela també —i la dada és fonamental— que les dues llengües conviuen als centres escolars sense problemes. Això no vol dir, òbviament, que no hi hagi contextos on es detecti un major ús del català —com passa, per exemple a dins de les aules, on s'utilitza sobretot aquesta llengua—, i d'altres on s'utilitza molt més el castellà —com es dona, posem per cas, en les relacions amb les amistats, tant amb les de dins com amb les de fora de l'ambient escolar (punt 7 del capítol 7).

Si ens mirem els coneixements declarats de llengües, ens adonarem que no difereixen gens del que ens ensenyen els diversos estudis d'avaluació publicats fins ara. Els resultats generals de l'*Estudi sociodemogràfic i lingüístic als centres d'educació secundària de Catalunya* mostren que la valoració del coneixement de català i de castellà és alta entre l'alumnat i amb uns nivells similars entre les dues llengües. Per contra, i tal com podríem esperar, la valoració del coneixement d'anglès presenta valors molt menors. S'evidencia una situació transversal en totes les llengües, que mostren puntuacions més altes en les capacitats receptives —entendre i llegir— que en les productives —parlar i escriure— (capítol 5).

Els exemples són un bon instrument per exposar de manera didàctica una teoria i així han estat utilitzats des de segles. Però no voldríem fer prolixa aquesta enumeració perquè estem convençuts que la *brevitas* és una virtut retòrica. Ens plau acabar, doncs, manifestant la nostra satisfacció pel volum que publiquem, agraint la dedicació i implicació de totes les persones que hi han treballat i desitjant que l'*Estudi sociodemogràfic i lingüístic als centres d'educació secundària de Catalunya* sigui l'inici d'una sèrie que ens proporcioni periòdicament dades útils per millorar la qualitat de nostre sistema educatiu, que hauria de tendir cap a l'equitat i l'excel·lència.

JOAQUIM PRATS CUEVAS
President del Consell Superior d'Avaluació
del Sistema Educatiu. Departament d'Educació

BERNAT JOAN MARÍ
Secretari de Política Lingüística.
Departament de la Vicepresidència

1. INTRODUCCIÓ

L'Estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de 4t d'ESO de Catalunya és un dels resultats produïts pel *Pla d'avaluació del Departament d'Educació* (2005), que preveu la realització anual d'una avaluació exhaustiva per a una etapa educativa concreta. L'any 2006 es va fer una avaluació àmplia de l'educació secundària obligatòria perquè és l'etapa que ha experimentat canvis més substancials en els darrers anys i perquè es té en compte la participació de Catalunya en avaluacions internacionals com el PISA i el SITES, que permeten obtenir dades rellevants sobre indicadors de resultats i de processos que possibiliten la comparació d'aquests indicadors de Catalunya amb els dels altres països.

Amb la finalitat de completar i enriquir aquestes dades, el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu amplia els estudis internacionals amb estudis propis, que aporten altres informacions sobre el funcionament i els resultats del nostre sistema educatiu en l'etapa avaluada. A banda d'altres estudis (vegeu-los amb més detall a CSd'A 2006a i CSd'A 2006b), es dissenya un estudi de context sociològic i lingüístic, que proporciona indicadors de context socioeconòmic i de coneixement dels usos lingüístics dels estudiants de secundària, relacionats amb variables de llengua familiar, entorn cultural i entorn familiar. L'objectiu de l'estudi és obtenir dades sobre el perfil sociocultural de cada alumne/a per poder-les correlacionar amb els resultats que ha obtingut en les proves de rendiment (PISA, llengua anglesa i ciències socials). Aquest estudi es du a terme en col·laboració amb la Secretaria de Política Lingüística, que depèn del Departament de la Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya.

Per elaborar l'estudi, es dissenya una enquesta per explorar essencialment els hàbits d'estudi i les pràctiques lingüístiques i de consum mediaticocultural de l'alumnat d'educació secundària obligatòria. Els objectius de l'enquesta se centren en tres camps de recerca profundament interrelacionats, per més que en la pràctica s'hagin desenvolupat amb una considerable autonomia des de la perspectiva acadèmica:

- En primer lloc, l'enquesta inclou un nombre de preguntes adreçades a conèixer el comportament d'estudi de l'alumnat, la qual cosa la ubica en el camp de la sociologia de l'educació.
- En segon lloc, l'enquesta indaga els comportaments culturals dels adolescents, especialment en el món del consum de ràdio, de televisió, de premsa i llibres i en l'ús de les noves tecnologies. En aquest sentit, l'enquesta s'instal·la en el camp dels estudis sociològics centrats a analitzar els hàbits i les pautes de consum cultural de la població, uns estudis que sovint s'han abordat des de la sociologia de l'oci, en la mesura que aquestes activitats tenen lloc en les franges de temps lliure. Així mateix, els estudis empírics interessats a aprofundir en el coneixement de les pràctiques culturals de la població també han estat un focus d'interès per a la sociologia de la cultura.
- Finalment, l'enquesta estudia en profunditat el comportament, els coneixements i les representacions de la població objecte d'estudi. Per tant, s'inscriu de ple en l'àrea de la sociolingüística, entesa aquí en el sentit ampli amb què s'usa aquest terme en la tradició catalana i europea, és a dir, incloent-hi no sols la lingüística social, sinó també la sociologia i l'antropologia de la llengua, la demolingüística i la psicologia social del llenguatge (Ammon i al., 1987 i 1988). Més concretament, en la mesura que se serveix d'uns procediments demoscòpics —un qüestionari de respostes essencialment tancades passat a una mostra estadísticament significativa de la població visada—, l'enquesta s'emmarca en la tradició macrosociolingüística en què conflueixen, més o menys parcialment, la sociologia de la llengua, la demolingüística i la psicologia social del llenguatge.

1.1. Marc teòric

Com qualsevol altre treball d'aquestes característiques, l'enquesta beu i es fonamenta en l'experiència adquirida en una tradició creixent de treballs precedents, alguns dels quals citem tot seguit.

A l'apartat de dades biogràfiques i de consum mediàtic i cultural, s'ha utilitzat, entre altres, l'*Enquesta a la joventut de Catalunya 1998* (SGJ, 1999), el projecte *La societat xarxa a Catalunya* (Castells i al., 2003) i l'*Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001* (IDESCAT, 2002).

Per a l'estudi dels coneixements, les representacions i els usos lingüístics en general, s'ha pogut diversos estudis, entre els quals destaca l'EULCAT-03 (IDESCAT, 2004 i Torres, 2005), així com l'anàlisi dels usos a Catalunya fet pel Centre d'Investigacions Sociològiques (Siguán, 1999). Per a l'estudi dels usos lingüístics en el context escolar, han estat utilitzades, entre altres, les experiències provinents dels treballs *Llengua i Ús* (Vila i Vial, 2000 i Galindo, 2006) i molt especialment de l'estudi *Llengua i escola a l'ensenyament primari* (Vial i Canal, 2002). També s'han tingut en compte les recerques de Querol (2001-), que estudien l'evolució de les representacions i dels usos lingüístics dels estudiants de 16 anys des del 1993, 2000 i 2004 a Catalunya i en tots els territoris on es parla català.

Anàlisi del consum cultural

L'anàlisi del consum cultural té el seu antecedent més immediat en l'*Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001* (IDESCAT, 2002). Aquesta estadística té com a objectiu general conèixer el consum efectiu dels productes i serveis de caràcter cultural, així com les pràctiques actives de la població relacionades amb la cultura, incloent-hi tant les activitats realitzades durant el temps lliure com l'equipament cultural disponible a les llars.

De fet, l'àmbit de la cultura i l'oci ha anat adquirint una importància creixent durant la dècada passada en allò que es considera l'estadística oficial. El Consell d'Europa va adoptar una resolució sobre la promoció de les estadístiques en matèria de cultura amb l'objectiu d'estudiar, entre d'altres coses, la seva relació amb el creixement econòmic a partir de dades homologables i comparables en l'àmbit europeu.

En el cas que ens ocupa, l'interès per aquestes estadístiques ha estat vinculat a l'estudi d'un col·lectiu de població molt concret: la joventut. Un estudi que, en tot moment, ha partit d'una perspectiva interessada a analitzar l'impacte de les desigualtats socials pel que fa als hàbits i al consum cultural.

Per tal d'acomplir aquests objectius, en l'enquesta s'ha pres com a punt de partida la definició àmplia de pràctiques culturals. D'aquesta manera, ha estat possible considerar-hi diverses activitats: lectura, música, espectacles, mitjans de comunicació i noves tecnologies.

Anàlisi dels hàbits d'estudi

Sens dubte, el millor referent per a l'anàlisi dels hàbits d'estudi dins del camp de la sociologia de l'educació, en general, i la recerca sobre els hàbits d'estudi, en particular, es poden extreure de l'estudi PISA. En aquest sentit, doncs, la proposta metodològica d'aquest informe ha estat la pauta seguida per l'enquesta aplicada a la població de l'educació secundària obligatòria avaluada (CSd'A 2007a i CSd'A 2007b).

Anàlisi de les dimensions sociolingüístiques de l'enquesta

Una concepció pluridimensional de la llengua: coneixements, representacions, usos i sistema

L'organització de l'enquesta parteix de la diferència entre les quatre dimensions bàsiques que la sociolingüística ha anat identificant com a estructuradores del fenomen lingüístic o de la llengua en sentit ampli (Vila, 2004). Efectivament, en analitzar la llengua cal partir de la base que aquesta és un fenomen complex en què s'interrelacionen de manera imbricada almenys quatre dimensions d'estudi:

- Sistema (foneticofonològic, lèxic, morfològic, sintàctic, pragmàtic, etc.): És a dir, el corpus de la llengua, en les seves múltiples varietats, tal com és descrit en els estudis lingüístics descriptius.

- **Coneixements lingüístics:** És a dir, la variable psicolingüística i cognitiva que representa el nivell d'aprenentatge o oblit de cadascun dels components lingüístics del sistema. Pot ser actiu o receptiu i oral o escrit.
- **Usos lingüístics:** És a dir, el conjunt de pràctiques verbals i comunicatives efectivament realitzades pels parlants, en el qual es desenvolupen unes normes, rutines i estratègies comunicatives que poden variar més o menys en funció de nombroses variables.
- **Ideologies o representacions lingüístiques:** És a dir, el conjunt d'actituds, de concepcions, etc., que configuren l'imaginari lingüístic dels individus i dels grups.

És obvi que les quatre dimensions es troben profundament interrelacionades i que totes són imprescindibles per poder parlar pròpiament de l'existència d'una llengua. Així, si bé no hi ha llengua sense sistema, resulta igualment cert que una llengua sense ús no és una llengua viva —és a dir, no passa de ser un fòssil lingüístic més o menys ben preservat. En altres mots, no hi ha llengua sense ús. L'ús és, al seu torn, dependent del coneixement, encara que el lligam entre l'un i l'altre estigui lluny de ser una correlació perfecta. Ara bé, el contrari resulta igualment cert, ja que no hi ha aprenentatge lingüístic sense ús. Finalment, tant el coneixement com l'ús —i al capdavant, fins i tot l'evolució del sistema— depenen en gran mesura de les actituds, les representacions i les opinions dels parlants: els estudis interaccionals i microsociolingüístics mostren fins a quin punt els parlants exploten, fins allà on els ho permet la seva habilitat, la diversitat lingüística al seu abast a l'hora de seleccionar quina llengua, quina varietat o quina expressió concreta escou en cada context comunicatiu determinat.

L'enquesta parteix, doncs, de la diferència entre *ús*, *coneixement* (i vies d'adquisició), *representacions* i *sistema lingüístic*. D'aquestes quatre dimensions, però, només aborda les tres primeres, ja que l'enquesta no inclou preguntes sobre el sistema de la llengua, atesos els seus objectius. Aquesta tipologia permet distingir diversos conceptes especialment significatius en aquesta recerca:

1. *Coneixement de llengua X*, és a dir, nivell de competència o destresa en l'ús d'un idioma determinat.
2. *Llengua inicial*, és a dir, la primera llengua (o llengües) apresada a casa de petit; encara que a Catalunya sigui infreqüent el cas d'oblit de la llengua inicial —és a dir, de pèrdua de la capacitat de parlar o fins i tot d'entendre el primer idioma en què es comença a parlar— cal tenir present que aquest és un fenomen força habitual en comunitats en procés de substitució lingüística.
3. *Llengua d'identificació*,¹ és a dir, la llengua (o llengües) que cada informant identifica com la «seva», independentment de si aquesta és o no la llengua inicial.
4. *Llengua usada en la circumstància X*, és a dir, l'idioma (o idiomes) utilitzats en els contextos d'interacció triats per l'analista.

En un context de llengües en contacte, la combinació entre aquestes variables dóna lloc a infinitat de possibilitats. A Catalunya, per exemple, i sense anar més lluny, hi ha individus i sectors socials amb llengua inicial catalana i coneixement elevat de català i castellà que s'identifiquen només amb la seva primera llengua, tot i fer un ús majoritari del castellà. Hi ha també sectors amb llengua inicial castellana i nivells només intermedis de català que declaren que les seves llengües són el català i el castellà, és a dir, que s'identifiquen amb les dues, tot i usar primordialment la seva llengua inicial. Especialment interessant és el cas dels bilingües: diversos estudis suggereixen que, a Catalunya, la majoria dels bilingües inicials s'identifiquen només amb el català, mentre que la majoria dels bilingües d'identificació són de llengua inicial catalana. En qualsevol cas, és precisament la distinció entre aquests conceptes allò que permet analitzar els fluxos entre categories i, d'aquesta manera, interpretar les transformacions sociolingüístiques de la societat catalana.

L'anàlisi de la competència lingüística

L'enquesta analitza la competència lingüística dels informants per mitjà d'una pregunta de valoració del coneixement de català, de castellà i d'altres llengües, tant estrangeres (anglès i francès) com llengües d'origen (com gallec, tamazic o

1. Cal no confondre la *llengua d'identificació* amb el concepte de *llengua pròpia*. El primer fa referència a una decisió individual de tipus actitudinal i ideològica, connectada amb la llengua inicial, però no totalment dependent de la llengua inicial, dels coneixements lingüístics personals, de la llengua de la parella i dels fills, etc. Per contra, i d'acord amb la legislació vigent, la *llengua pròpia* és una noció col·lectiva i de base eminentment històrica, més equiparable a la noció de *llengua nacional*. És obvi que resulta confusoriari emprar una mateixa denominació per a dos conceptes tan diferents.

àrab). A més a més, l'enquesta deixa un ampli marge perquè l'alumnat expliciti les altres llengües que pot conèixer. La pregunta desglossa el coneixement en funció de les quatre habilitats tradicionals: entendre, parlar, llegir i escriure. L'eina de mesurament de totes les llengües és la mateixa, la qual cosa pretén posar en una perspectiva realista i comparativa la competència en totes les llengües apuntades.

L'anàlisi de la distribució dels usos lingüístics

Usos interpersonal, usos mediats

La conceptualització de l'ús lingüístic demana establir una sèrie de distincions que sovint esdevenen poc clares a causa de la profusió terminològica del camp. Així, és important de distingir almenys entre dues grans categories d'interaccions comunicatives:

- En primer lloc, trobem les interaccions entre (grups reduïts de) persones cara a cara, en situació de comunicació directa i immediata, en què es combinen els diferents canals: oral (verbal i no verbal), visual, olfactiu, tàctil, etc. D'acord amb l'etimologia del terme, considerarem que aquestes són les *comunicacions interpersonal*, independentment del grau de formalitat o de distància social que separin els participants, dels temes que es tractin, dels propòsits que animin els participants, etc.²
- En segon lloc, trobem les interaccions que tenen la relació mediada per algun giny o instrument comunicatiu de més o menys complexitat tecnològica. Les *comunicacions mediatas* es caracteritzen, des d'aquest punt de vista, pel fet que les condicions de comunicació cara a cara es veuen substituïdes per les condicions permeses pel mitjà o canal adoptat. Aquestes condicions depenen, òbviament, de les característiques tecnològiques del mitjà: no és el mateix el telègraf que el correu electrònic, la televisió que la premsa escrita i el telèfon que la videoconferència. La mediació tecnològica introdueix una variable essencial en la comunicació, ja que no n'hi ha prou de conèixer la llengua, sinó que cal, a més, saber com funciona una tecnologia determinada, ja sigui la grafia o l'ortografia, el telèfon mòbil, el tractament de textos, etc. Cada tecnologia afecta de manera molt diversa les característiques essencials de la comunicació interpersonal (multimodalitat, immediatesa, etc.): n'hi ha que introdueixen la unidireccionalitat del missatge (la ràdio o la televisió clàssiques) n'hi ha que limiten la multimodalitat (quasi tots els mitjans, si no tots); n'hi ha que generen una esfera d'interacció social desterritorialitzada (com Internet), etc. Totes aquestes modificacions fan recomanable de tractar la comunicació mediada per separat de les comunicacions interpersonal.

Tant en un cas com en l'altre és convenient de distingir, i així s'ha fet en aquesta enquesta, entre els *usos productius* —és a dir, parlar i escriure— i els *usos receptius*³ —entendre i llegir. De fet, la connexió entre els uns i els altres ha estat, fins ben recentment, una de les principals característiques diferenciadores entre les comunicacions interpersonal i les mediatas. Encara avui, bona part dels usos mediatas tendeixen a ser poc interactius. Aquest tret és especialment acusat en les comunicacions incloses en l'àmbit del consum cultural, que —com el seu mateix nom indica— s'interessa per l'ús receptiu i no pas per l'ús productiu, com pugui ser la participació mitjançant el telèfon o els SMS.⁴

La conceptualització dels usos interpersonal

La recerca sobre els usos lingüístics és un dels camps de la sociolingüística catalana que més ha avançat en les darreres dècades. Hi conflueixen almenys tres grans línies de recerca:⁵

- En primer lloc, hi ha els estudis que conceptualitzen l'ús lingüístic en termes contextuais, és a dir, que prefereixen analitzar les diferències entre àmbits d'ús (en anglès, *language domain*), esferes d'ús, institucions socials, etc. Aquesta tradició de recerca, les bases de la qual s'estableixen amb els coneguts articles de Charles Ferguson (1959) i Joshua A. Fishman (1965), té un rerefons sociològic estructural-funcional fortament dependent de les teories dels rols. En aquesta

2. Ens apartem així de l'ús que fa d'aquest terme Jean Claude Corbeil (1980), que oposa les *comunicacions institucionalitzades* —enteses com a més distants i formals— a les *comunicacions interpersonal* —més properes i privades. De fet, aquesta oposició pot mantenir-se perfectament si s'oposen ús institucionalitzat i ús privat.

3. En la mesura que la comprensió d'una llengua implica un cert exercici mental i cognitiu, la denominació «usos receptius» sembla preferible a la més equívoca denominació «usos passius».

4. No deixa de ser simptomàtic, en aquest sentit, que no coneguem cap estudi que plantegi preguntes del tipus «En quina llengua participeu/parleu quan truqueu a la ràdio?» o «En quina llengua envieu els missatges de mòbil als programes de televisió?».

5. A banda d'aquests plantejaments, hi ha d'altres línies de recerca, eminentment interaccional i microsociolingüístiques, de menor rellevància per a l'enquesta, com ara l'anàlisi de la conversa.

tradició, el context —definit de manera molt diferent segons l'autor— imposa unes restriccions a la tria lingüística dels parlants, que bàsicament segueixen les determinacions del context. Propera a aquest enfocament, però molt més decantada cap a perspectives més estrictament lingüístiques (des de la pragmàtica, l'anàlisi de la variació estilística o l'anàlisi textual, entre d'altres), hi ha igualment una tradició d'estudi que recorre a plantejaments de tipus contextual i que entén que variables determinades (el mode, el canal, el tema, el tractament, etc.) imposen unes tries o altres als parlants (vegeu Gregory i Carroll, 1978).

- En segon lloc, hi ha una tradició de recerca que planteja l'estudi dels usos en termes de relacions interpersonals, posant l'individu i els seus lligams individuals amb altres persones al centre de la interacció. Aquesta tradició, inaugurada per la britànica Lesley Milroy (1987a i 1987b), entronca amb l'aproximació sociològica de l'anàlisi de les xarxes socials i fa dels vincles interpersonals l'objecte de recerca primordial a l'hora d'estudiar la tria i l'alternança de llengües.

- Finalment, hi ha una tercera gran línia de treball en la conceptualització de com es produeix l'alternança idiomàtica en contextos de contacte lingüístic, i és la que posa èmfasi en la capacitat dels parlants individuals de seleccionar entre els seus recursos comunicatius aquells que més els convenen per a les pròpies necessitats i propòsits. Es tracta d'una línia de treball inaugurada als anys 70 amb treballs clàssics com el de Blom i Gumperz (1972), Poplack (1980) o Auer (1983 i 1984). Els autors inscrits en aquest marc epistemològic s'interessen especialment per la capacitat dels individus per alternar entre codis i cerquen establir els mecanismes pels quals les alternances adquireixen significat segons el context, les relacions contextuais, els referents lligats a cada llengua, etc.

Les tres tradicions responen fins a cert punt a la realitat dels motius que condueixen els individus a triar una o altra opció lingüística en cada interacció. Sense anar més lluny, a Catalunya és perfectament observable que hi ha contextos socials que determinen que persones de llengua inicial catalana que es parlarien en català en qualsevol altra circumstància, abandonin aquest idioma i es passin al castellà: aquest és un comportament quotidià entre catalanoparlants de servei en les forces armades o en els cossos de seguretat de l'Estat central i en bona part de l'activitat judicial. En aquest cas, la noció d'àmbit d'ús o similar té un atractiu analític que queda fora de dubte. Amb tot, és obvi que la perspectiva contextual és lluny de respondre a totes les necessitats d'anàlisi de la tria i alternança de llengües a Catalunya. Són innumbrables els autors que han fet notar que la major part de les tries entre català i castellà s'estableixen segons trets més individuals que contextuais: en aquest sentit, la majoria d'especialistes estan d'acord a afirmar que avui dia és la combinació de llengües inicials de cada díada interactiva la que millor determina la llengua seleccionada, de manera que el català continua essent la llengua de comunicació per defecte entre catalanoparlants inicials, el castellà ho és entre castellanoparlants inicials i el castellà predomina com a llengua de relació intergrupals.⁶ En aquest sentit, la composició de les xarxes socials esdevé un element crucial per a la determinació dels usos lingüístics. Finalment, són també nombrosos els autors que han fet notar que, si més no en determinats contextos socials, la pràctica de l'alternança de codis per a diverses finalitats discursives —humorístiques, de negociació, etc.— podria estar-se incrementant.

Davant de les disjuntives que planteja l'existència de diverses possibilitats d'anàlisi, l'enquesta ha optat per una perspectiva integradora que aprofiti al màxim les virtuts de cada tradició en funció dels coneixements acumulats sobre la societat catalana:

- En primer lloc, l'enquesta procura analitzar els usos lingüístics en els diferents àmbits o contextos d'actuació de la vida dels adolescents visats: vida familiar a la llar actual, relacions amb els companys a l'escola, relacions amb iguals fora de l'escola, relacions amb el professorat i la resta del personal administratiu i de serveis, tot plegat posant un èmfasi especial, com és lògic, en les activitats escolars i educatives.

- En segon lloc, s'ha tendit a afavorir els plantejaments de personalitzadors pregunta, és a dir, que donen preferència als usos amb individus concrets per damunt de les preguntes que inquireixen sobre usos amb col·lectius. Així, en comptes de plantejar la llengua emprada «amb els amics» s'ha preguntat quina llengua s'empra «amb el millor amic o amiga», «amb el segon millor amic o amiga» i «amb un tercer amic o amiga».

- Finalment, i atesa la natura d'enquesta demoscòpica, hom s'ha vist obligat a deixar de banda els plantejaments d'anàlisi conversacional i interaccionals.

Usos mediat

Els usos lingüístics mediat que s'han analitzat en l'enquesta estan directament relacionats amb les pautes d'estudi i de consum cultural de la població analitzada. En aquest sentit, l'estudi s'interessa per l'ús (receptiu) que l'alumnat fa de:

6. Vegeu Galindo (2006) per a una corroboració d'aquest principi a partir d'enregistraments entre escolars de tot Catalunya.

- Internet, concretament, per la llengua de les pàgines web més visitades;
- Diaris;
- Llibres;
- Cinema;
- Televisió;
- Ràdio.

L'anàlisi de les representacions i dels imaginaris lingüístics

El camp de les representacions i dels imaginaris lingüístics ha estat objecte de recerca des del començament de la sociolingüística des de perspectives marcadament diferenciades. En primer lloc, es pot parlar d'una tradició arrelada en la psicologia social que ha desembocat en la psicologia social de la llengua de la mà d'autors com Howard Giles o Richard Bourhis, entre d'altres. Es tracta d'una línia de recerca fortament experimental, arrelada sobretot a la Gran Bretanya, al Canadà i als Estats Units. En segon lloc, les representacions i la seva projecció sobre els comportaments en situació de minorització han estat objecte comú d'estudi per part de sociòlegs i sociolingüistes de l'àrea catalana, occitana i francesa, com ara Rafael Lluís Ninyoles, Henri Boyer o fins i tot el mateix Pierre Bourdieu. Finalment, a final dels anys 90 s'afermà l'anàlisi crítica del discurs, especialment al Regne Unit, amb autors com Norman Fairclough o Marilyn Martin-Jones.

És palès, en vista del paràgraf anterior, que l'interès per les representacions es concentra en bona mesura en la traducció de les representacions en el discurs. Només la línia de recerca estrictament sociopsicològica proporciona referents directament aplicables a una eina demoscòpica com l'enquesta (CSd'A 2006b: 90-104).

1.2. Qüestionari

L'estudi sociodemogràfic i lingüístic es fa a partir de l'anàlisi d'un qüestionari de preguntes essencialment tancades, destinat a la població adolescent (vegeu el qüestionari en l'annex).

El qüestionari, de 51 preguntes, l'ha respost tot l'alumnat avaluat durant una hora aproximadament. La informació recollida en el qüestionari s'agrupa en els vuit blocs següents:

- Dades personals
- Dades familiars
- Coneixements i usos lingüístics
- Llengua i context escolar
- Hàbits d'estudi
- Llengua fora del centre
- Consum cultural i llengua
- Representacions

El mesurament de la competència lingüística es duu a terme mitjançant una escala de 0 a 10 per a cada habilitat (entendre, parlar, llegir i escriure), que es gradua des del coneixement nul (*gens ni mica*) fins al coneixement òptim (*perfectament*), passant pel coneixement mitjà (*mitjanament*).

Les escales de mesurament dels usos lingüístics s'han plantejat de manera sistemàtica partint de l'existència de dues llengües majoritàries (les dues oficials al país), bo i procurant deixar l'opció per a altres llengües si esqueia. En les preguntes del tipus «quin és el percentatge de X que parles?» s'ha adoptat el català com a opció per defecte.

L'avaluació de les representacions s'ha centrat especialment en les llengües catalana i castellana, per bé que habitualment s'hagi deixat oberta la porta a esmentar alguna de les altres llengües amb presència als centres educatius catalans. Així, en demanar la llengua d'identificació, per exemple, es plantegen les possibilitats “català”, “tant català com castellà”, “castellà”, “altres”.

Pel que fa a les preguntes sobre grups de referència i opinions, s'opta per servir-se d'escales que facin comparables les dades amb les dels estudis de Querol 2001.

Encara que en la construcció de l'enquesta es distingeix entre la valoració dels coneixements, els usos i les representacions lingüístics, no s'ha de perdre de vista una de les característiques essencials de les dades que proporciona l'instrument. En termes estrictes, i en tant que *declarades*, la gran majoria de les dades aplegades en aquest estudi són declaracions, és a dir, representacions o valoracions. Així han de ser tinguts en compte els resultats de més endavant.

1.3. Població i mostra avaluada

L'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006 s'aplica a una mostra d'aproximadament 1.500 alumnes provinents de 51 centres, que són els mateixos centres que participen en l'estudi internacional PISA 2006. És a dir, que la mostra seleccionada per participar en l'estudi PISA determina la mostra de la resta d'estudis que constitueixen l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006 (CSd'A 2006a i CSd'A 2006b).

El nombre i la selecció dels centres participants en l'estudi internacional els determina el consorci PISA, seguint els requeriments tècnics establerts per l'organització i tenint en compte la tipologia i la distribució territorial dels centres de Catalunya.

El mostreig realitzat és bietàpic estratificat. En una primera fase, se seleccionen els 51 centres en què hi ha alumnat matriculat de 15 anys. En una segona fase, l'estudi PISA selecciona de manera aleatòria l'alumnat de 15 anys que participarà en l'estudi d'avaluació, independentment del curs en què està matriculat i fins a un màxim de 35 alumnes per centre. El consorci PISA permet que els centres que formen part de la mostra decideixin excloure de l'aplicació un petit percentatge d'alumnat que consideri que no té prou capacitat per fer la prova, ja sigui perquè té necessitats educatives especials diagnosticades, ja sigui perquè no domina la llengua d'escolarització a causa de la incorporació recent al sistema educatiu català. Segons la informació recollida en els qüestionaris PISA que va contestar l'alumnat, el 90,9% dels nois i noies de 15 anys ha nascut a Espanya mentre que el 9,1% ha nascut en un altre país (CSd'A 2006b: 10).

La mostra utilitzada per a l'aplicació de les proves pròpies de Catalunya, entre les quals hi ha l'enquesta sociodemogràfica i lingüística, parteix, doncs, de la mostra que participa en el PISA. Inclou tot l'alumnat que fa 4t d'ESO i que participa en el PISA i incorpora altres alumnes de 4t, també triats aleatòriament, fins arribar a un màxim de 35 alumnes per centre.

A continuació es presenten les taules que fan referència a la distribució territorial dels centres que participen en l'avaluació de l'educació secundària obligatòria, segons la mostra PISA, per titularitat i hàbitat:

Taula 1.1. Distribució territorial dels centres que formen la mostra de l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006 per titularitat

Serveis territorials d'Educació									
	BCN Ciutat	BCN Comarques	Baix Llobregat - Anoia	Vallès Occidental	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	TOTAL
Públics	3	9	4	4	3	2	2	2	29
Privats	8	6	2	2	2	1	1	0	22
TOTAL	11	15	6	6	5	3	3	2	51

Els centres de titularitat privada que participen en la mostra són tots concertats excepte un, que no té concert.

Taula 1.2. Distribució territorial dels centres que formen la mostra de l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006 per hàbitat

Serveis territorials d'Educació									
	BCN Ciutat	BCN Comarques	Baix Llobregat - Anoia	Vallès Occidental	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	TOTAL
> 100.000 h.	11	6	0	3	0	2	1	0	23
100.000- 10.000 h.	0	6	5	3	4	0	0	1	19
< 10.000 h.	0	3	1	0	1	2	1	1	9
TOTAL	11	15	6	6	5	4	2	2	51

Segons el nombre màxim d'alumnat que finalment participa en l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006, la distribució territorial d'acord amb la titularitat dels centres educatius i l'hàbitat (les dimensions de la població on es troben ubicats el centres) és la següent:

Taula 1.3. Distribució territorial del nombre màxim d'alumnat que participa en l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006 per titularitat

Serveis territorials d'Educació									
	BCN Ciutat	BCN Comarques	Baix Llobregat - Anoia	Vallès Occidental	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	TOTAL
Públics	79	247	123	122	84	39	64	65	823
Privats	246	166	56	62	66	34	28	0	658
TOTAL	325	413	179	184	150	73	92	65	1481

Taula 1.4. Distribució territorial del nombre màxim d'alumnat que participa en l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006 per hàbitat

Serveis territorials d'Educació									
	BCN Ciutat	BCN Comarques	Baix Llobregat - Anoia	Vallès Occidental	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	TOTAL
> 100.000 h.	325	162	0	94	0	43	28	0	652
100.000- 10.000 h.	0	160	150	90	119	0	0	33	552
< 10.000 h.	0	91	29	0	31	30	64	32	277
TOTAL	325	413	179	184	150	73	92	65	1481

1.393 alumnes completen el qüestionari sociodemogràfic i lingüístic de manera que pugui ser avaluable. La diferència entre el nombre màxim d'alumnat que ha participat en l'avaluació de la secundària l'any 2006 i el nombre d'alumnat que ha respost a l'enquesta és degut a l'absència d'alguns alumnes a l'hora d'aplicar la prova i a la posterior depuració dels qüestionaris.

1.4. Prova pilot i aplicació definitiva

L'any 2005, que va ser l'any anterior a l'aplicació definitiva de l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006, es proven els instruments d'avaluació per comprovar l'adequació dels ítems i de les preguntes. El qüestionari sociodemogràfic i lingüístic es fa amb 244 alumnes de 4t d'ESO, provinents de 12 centres, de diferent titularitat (pública i privada) i tipologia.

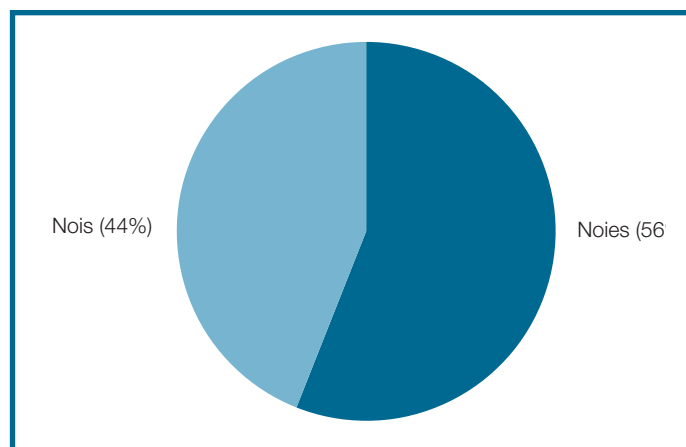
L'aplicació definitiva dels instruments d'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006 es duu a terme el mes de maig de 2006.

2. DADES DESCRIPTIVES DE L'ALUMNAT

2.1. Sexe

La distribució per sexes és equilibrada, però es decanta lleugerament cap a les noies. Les noies representen el 56% de la mostra, i els nois, el 44%. No es perceben distribucions diferenciades segons la titularitat del centre (públic o privat) ni segons les dimensions de la població on hi ha el centre educatiu. Aquesta dada difereix de la distribució per sexes del padró de l'any 2006 per al grup d'edat de 15 i 16 anys.⁷ Si bé en les dades escolars la població es decanta cap a les noies, en el cas de la població general és al contrari, tot i que amb molt poca diferència: el 51,8% són nois i el 48,2% són noies.

Gràfic 2.1. Sexe. Percentatges (n = 1.392)

2.2. Edat

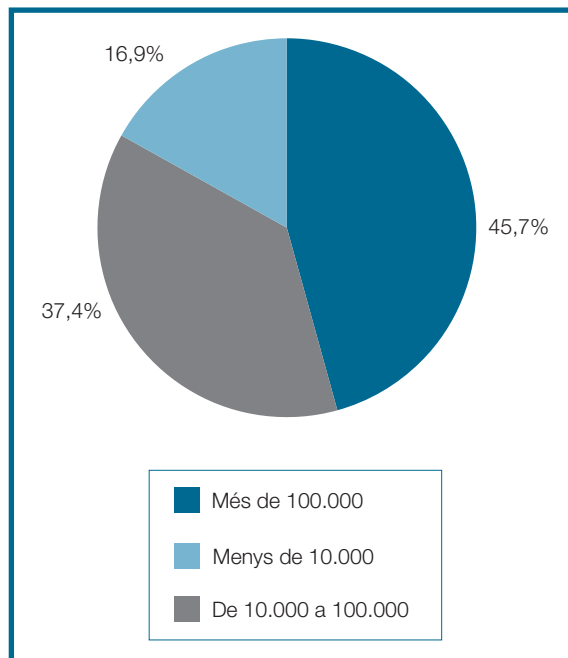
Els enquestats estan matriculats a 4t curs d'educació secundària obligatòria. Tenen entre 15 anys (57,6%) i 16 anys (42,4%); no hi ha cap enquestat de més edat.

7. Vegeu: <www.idescat.net>.

2.3. Tipus d'hàbitat on hi ha el centre educatiu

La major part de la mostra pertany a escoles situades en poblacions més grans de 100.000 habitants (45,7%). La resta es distribueix entre poblacions d'entre 10.000 i 100.000 habitants (37,4%) i poblacions amb menys de 10.000 habitants (16,9%).

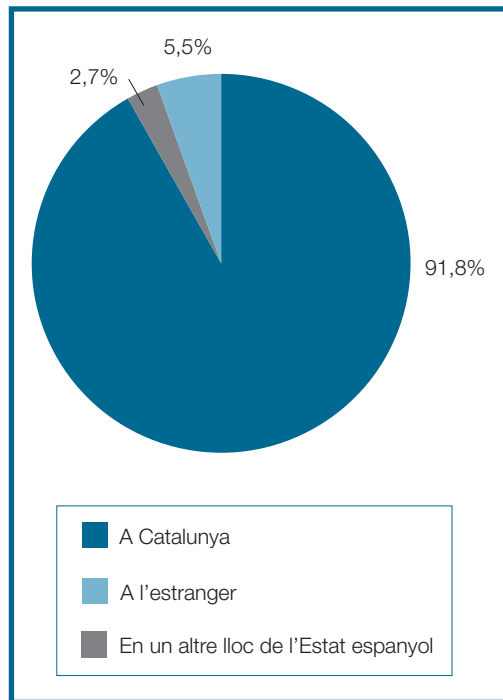
Gràfic 2.2. Tipus d'hàbitat on hi ha el centre educatiu. Percentatges (n = 1.393)

2.4. Lloc de naixement

La major part de l'alumnat ha nascut a Catalunya (91,8%). Només el 2,7% ha nascut en un altre lloc de l'Estat espanyol i el 5,5%, a l'estranger. S'ha de tenir en compte aquí que la mostra d'alumnat que ha contestat l'enquesta parteix dels criteris establerts pel consorci PISA, que permet als centres educatius l'exclusió d'un petit percentatge d'alumnat que consideri que no té prou capacitat per fer la prova, ja sigui perquè té necessitats educatives especials diagnosticades, ja sigui perquè no domina la llengua d'escolarització a causa de la incorporació recent al sistema educatiu català (vegeu el punt 1.3).

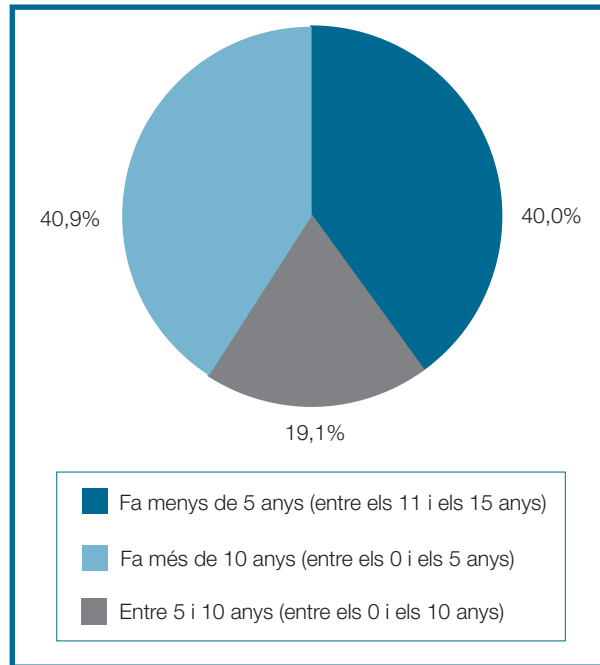
Gràfic 2.3. On vas néixer? Percentatges (n = 1.389)

2.5. Arribada a Catalunya

De l'alumnat nascut fora de Catalunya, el 40,9% fa més de 10 anys que hi va arribar. Per tant, aleshores aquests nois i noies tenien menys de 6 anys, de manera que podem dir que s'han criat al país. El 59,1% restant fa menys de 10 anys que ha arribat a Catalunya, i la majoria es concentra en el grup dels que han arribat fa menys de 5 anys.

Gràfic 2.4. Quants anys fa que vas arribar a Catalunya? Percentatges (n = 110)

2.6. Síntesi

La mostra presenta una proporció sensiblement més gran de noies que de nois, tots ells d'entre 15 i 16 anys. Quasi la meitat de l'alumnat va a centres educatius de poblacions més grans de 100.000 habitants, mentre que la resta va a centres educatius de poblacions menors, sobretot de poblacions mitjanes (entre 10.000 i 100.000 habitants). La major part de la mostra, on es filtra la població arribada més recentment, es forma quasi totalment de nascuts a Catalunya. Els nascuts a fora es concentren sobretot entre els que s'han criat al país a partir dels 6 anys o entre els que hi han arribat a partir de l'any 2001.

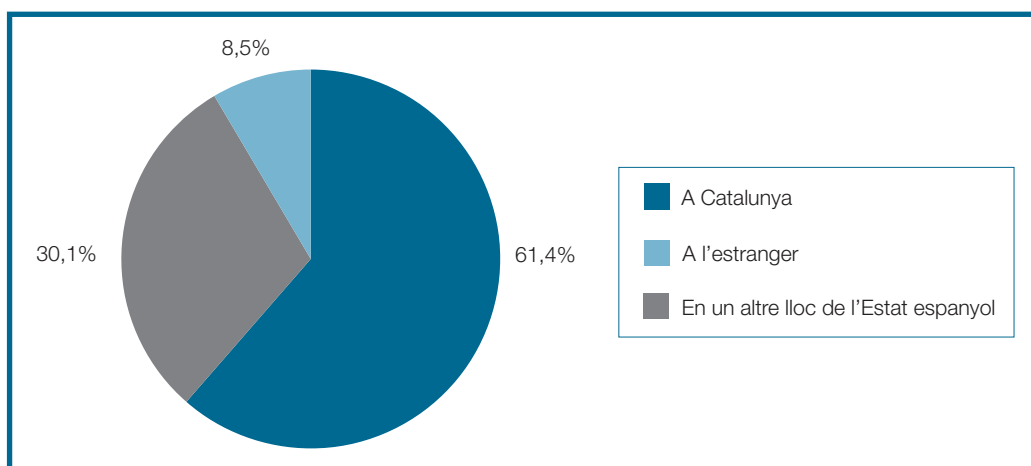
3. DADES DESCRIPTIVES DE LA FAMÍLIA

3.1. Origen de la mare i del pare

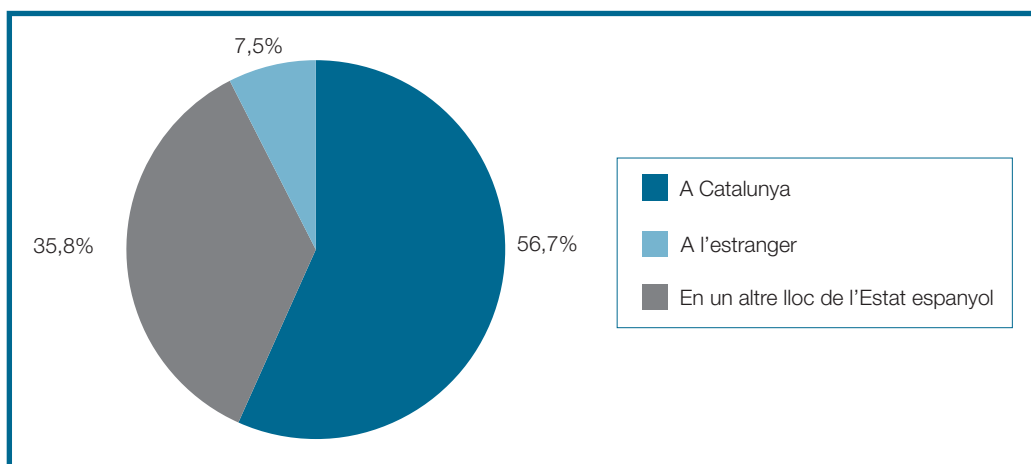
3.1.1. LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE I DEL PARE

Tres quartes parts dels enquestats, un 74,5%, té almenys un progenitor/a nascut a Catalunya. Pràcticament la meitat de la mostra, el 43,5%, té els dos progenitors autòctons. Hi ha a més proporció de mares autòctones que de pares (4,7 punts percentuals de diferència de les primeres per damunt dels segons). Així mateix, hi ha 5,7 punts percentuals de diferència a favor dels pares nascuts a la resta de l'Estat espanyol respecte de les mares. El nombre d'enquestats amb algun progenitor/a nascut a l'estranger no supera el 10,1%, mentre que el dels que tenen els dos progenitors nascuts a l'estranger no supera el 5,8%.

Gràfic 3.1. La teva mare va néixer a... Percentatges (n = 1.390)

Gràfic 3.2. El teu pare va néixer a... Percentatges (n = 1.386)

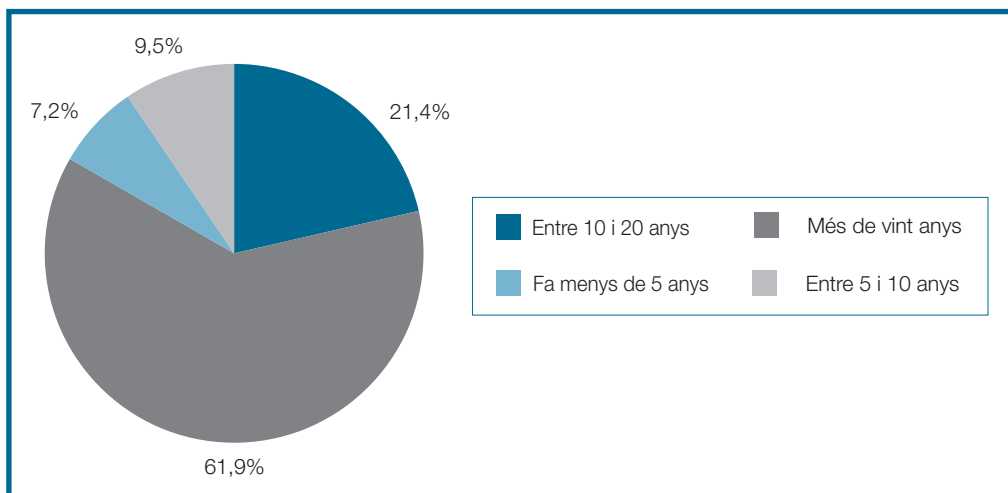

Els centres públics i les poblacions superiors als 10.000 habitants tenen menor concentració de fills de nascuts a Catalunya, mentre que els municipis inferiors als 10.000 tenen un índex destacadament reduït d'enquestats nascuts a l'estranger.

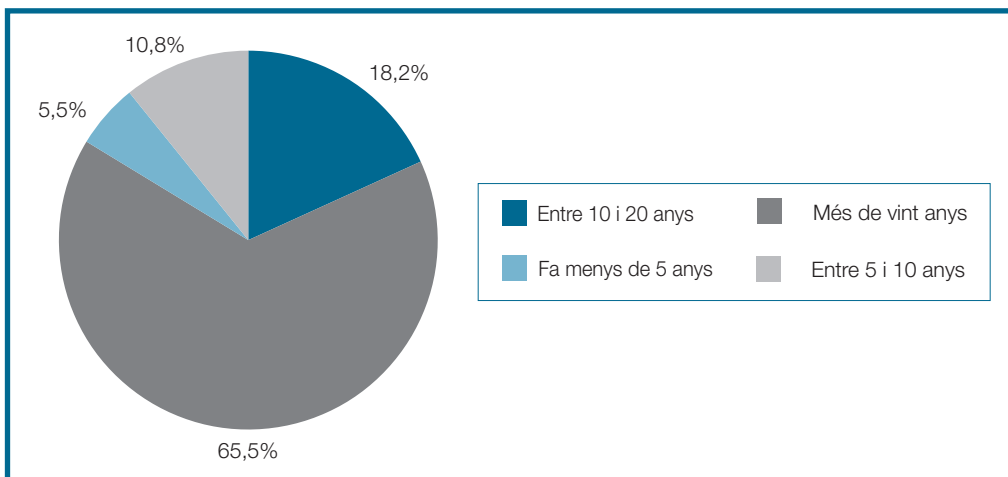
3.1.2. ARRIBADA A CATALUNYA DE LA MARE I DEL PARE

Dels fills que almenys tenen un dels progenitors nascut fora de Catalunya, al voltant de dos terços en tenen un o els dos que han viscut més de 20 anys a Catalunya. També trobem una important concentració de respostes en l'interval d'estada d'entre els 10 i els 20 anys. Per contra, en els intervals menors als 10 anys, la concentració és més reduïda. Aquesta alta concentració en els intervals més amples evidencia que la mobilitat dels pares i mares dels enquestats tendeix a ser reduïda. La major part dels pares i mares de l'alumnat que constitueix la mostra compta amb una llarga estada a Catalunya en el seu historial i són minoritaris els pares i mares que s'hi han establert fa poc (sobre la constitució de la mostra, vegeu el punt 1.3).

Gràfic 3.3. La teva mare va arribar a Catalunya fa... Percentatges (n = 514)

Gràfic 3.4. El teu pare va arribar a Catalunya fa... Percentatges (n = 567)

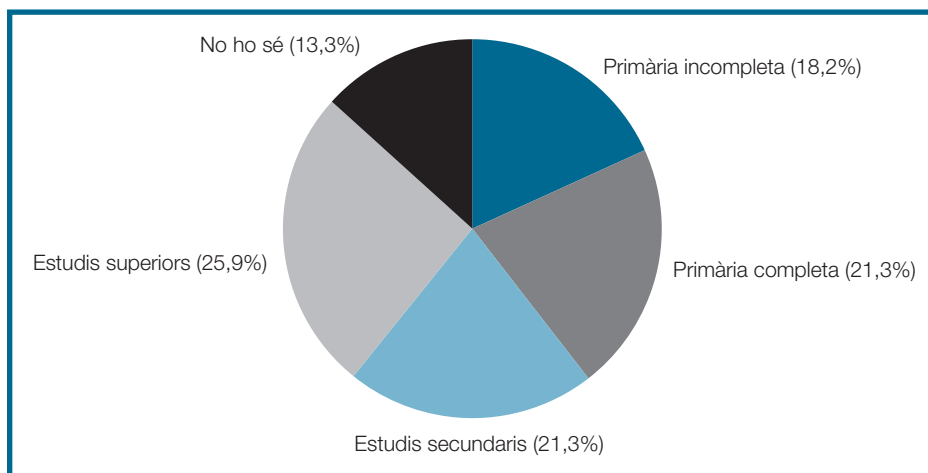

3.2. Estudis i situació laboral de la mare i del pare

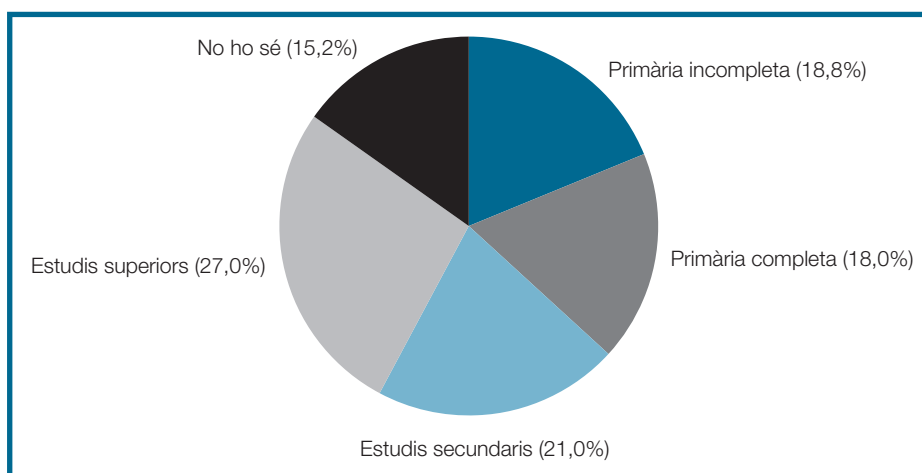
3.2.1. NIVELL D'ESTUDIS DE LA MARE I DEL PARE

Els estudis dels pares i mares declarats pels seus fills solen estar associats a un desconeixement i una falta de precisió notables. De fet, al voltant del 15% de la mostra desconeix quins estudis tenen el pare o la mare, o no vol contestar la pregunta. Pel que fa a la resta, prop d'un terç manifesta que almenys un dels progenitors té estudis superiors, una quarta part que almenys un té estudis secundaris, una altra quarta part que té estudis primaris i una cinquena part que té estudis primaris, però incomplets. Tendeix a ser superior el nombre de pares i mares amb estudis superiors a les poblacions grans i en els centres educatius de caràcter privat.

Gràfic 3.5. Quin és el nivell màxim d'estudis acabats per la teva mare? Percentatges (n = 1.371)

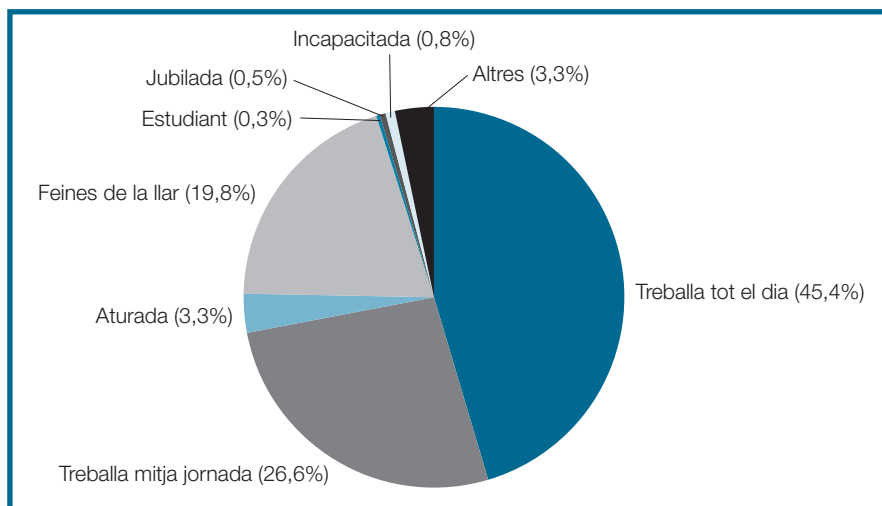
Gràfic 3.6. Quin és el nivell màxim d'estudis acabats pel teu pare? Percentatges (n = 1.360)

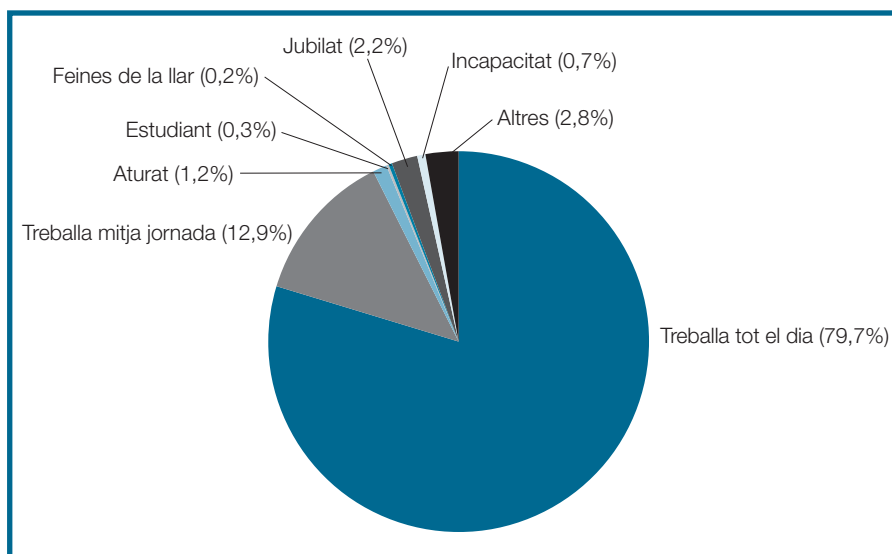
3.2.2. SITUACIÓ LABORAL I PROFESSIONAL DE LA MARE I DEL PARE

En l'estudi es continuen manifestant diferències importants segons el gènere en el repartiment de les tasques productives i les tasques domèstiques. Prop del 94% dels pares formen part de la població activa, segons declaren els enquestats i la majoria (79,7% del total), a jornada completa. També la major part de les mares treballen fora de casa. Prop de la meitat de les mares treballen a jornada completa i, una quarta part més, treballa a mitja jornada. Una cinquena part dedica la jornada a les feines de la llar.

Gràfic 3.7. L'activitat principal de la teva mare és... Percentatges (n = 1.308)

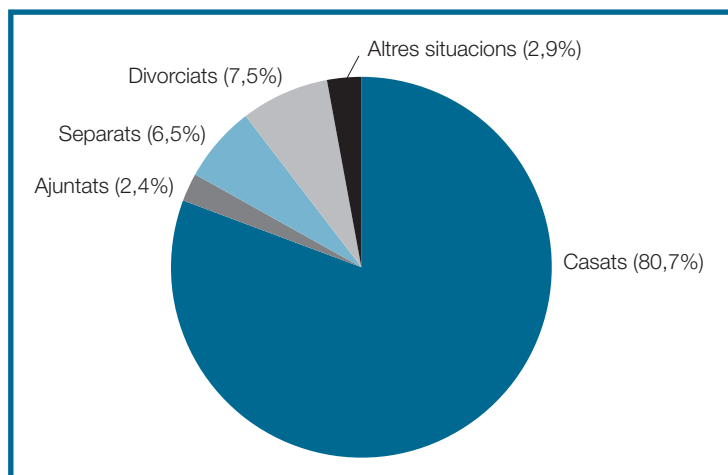
Gràfic 3.8. L'activitat principal del teu pare és... Percentatges (n = 1.314)

3.2.3. ESTAT CIVIL DE LA MARE I DEL PARE

El 83,1% del pares dels enquestats estan casats o ajuntats. El 14% restant estan separats o divorciats.

Gràfic 3.9. Actualment, els teus pares estan... Percentatges (n = 1.385)

3.3. Síntesi

Tres quartes parts dels alumnes tenen almenys un pare o una mare nascut a Catalunya, i fins a la meitat del total tenen els dos progenitors nascuts al territori. A més, els pares o mares que no han nascut a Catalunya compten amb una residència al país força llarga. El nivell educatiu dels progenitors mostra un equilibri entre els que tenen estudis secundaris (21,3%) i superiors (25,9%), mentre que els pares i mares que tenen estudis primaris, que no han acabat la primària o que no se sap el nivell educatiu que han assolit són més del 52%. Quant a la situació laboral, els pares treballen majoritàriament a jornada completa, mentre que les mares treballen fora de casa en proporcions molt grans, però només la meitat ho fa a jornada completa. Finalment, de manera habitual els progenitors continuen casats o convivint en parella, mentre que el 14% s'han separat o divorciat.

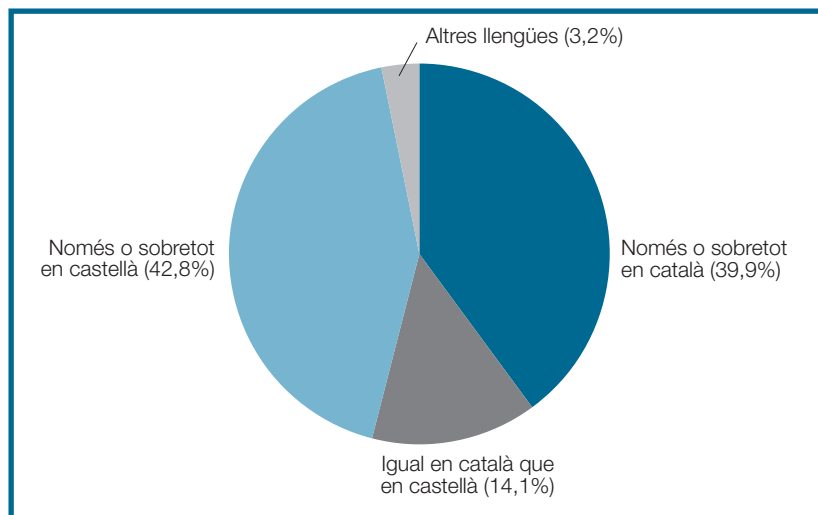
4. DADES SOCIOLINGÜÍSTIQUES FAMILIARS

En aquest capítol es descriu la mostra amb les principals variables sociolingüístiques. Es té en compte la llengua inicial de l'alumnat així com la seva llengua d'identificació (per a les definicions dels conceptes, vegeu el punt 1.1, especialment la nota 1, i el glossari). Com veurem, aquestes són dues de les variables que més es correlacionen amb el comportament sociolingüístic general. El capítol es complementa amb l'anàlisi de tres usos lingüístics familiars, que són la llengua que els pares i mares de l'alumnat parlen entre ells, la llengua que l'alumne/a parla amb el seu pare i mare i la llengua que l'alumnat parla amb la resta de familiars.

4.1. Llengua inicial de l'alumnat

Entre l'alumnat de 4t d'ESO, està equilibrat el nombre de parlants inicials de català i de parlants inicials de castellà. Els primers, els que van parlar a casa quan eren petits només o sobretot en català, són el 39,9% de la mostra. I els segons, els que van parlar només o sobretot en castellà, són el 42,9%. Enmig d'aquests dos grups monolingües se situa un grup que suma el 14,1% de la població estudiada, que declaren haver parlat igual en català que en castellà. Els parlants inicials d'altres llengües són al voltant del 3,2% de la mostra. La infrarepresentació dels al·loglots (vegeu el glossari) es justifica per la mostra que ha respost l'enquesta (vegeu el punt 1.3).

Gràfic 4.1. Llengua inicial. *Recordes quina llengua vas parlar a casa quan eres petit/a?* Percentatges (n = 1.358)

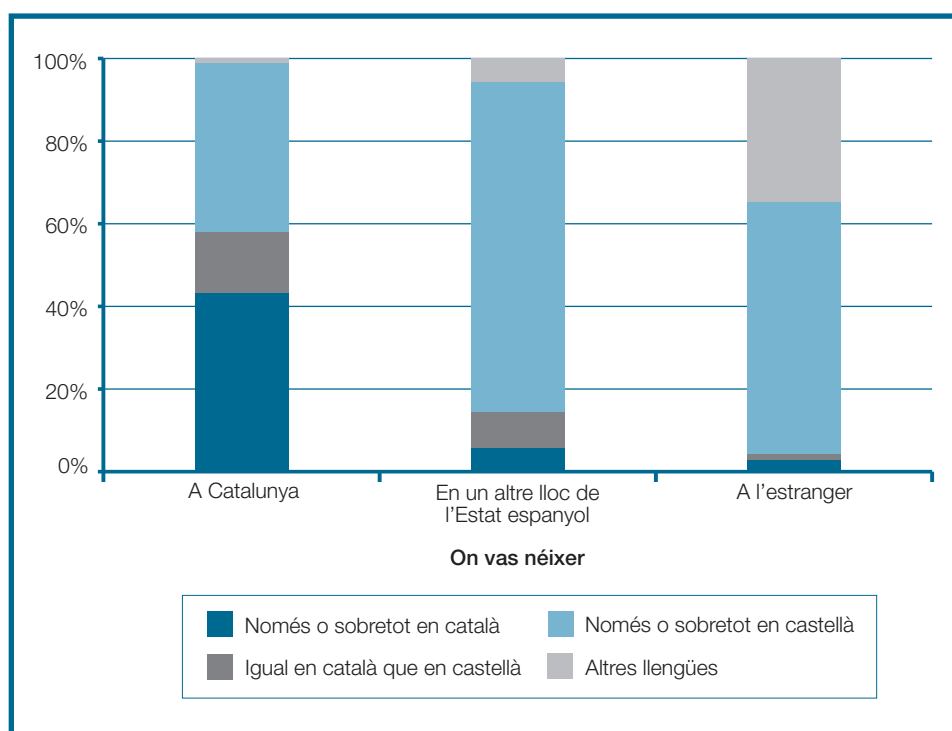
Si comparem aquestes dades sobre la població que cursa 4t d'ESO amb les que es corresponen a la població adulta, més gran de 15 anys (*Estadística d'usos lingüístics*, 2003: vegeu Torres, 2005), el nombre relatiu de catalanoparlants inicials és semblant en els dos estudis: el 39,9% entre els estudiants de secundària i el 40,4% entre la població adulta. Però es marquen diferències entre els dos grups poblacionals. La població de 4t d'ESO compta amb 10,6 punts percentuals menys de castellanoparlants inicials que la població adulta: 42,8% entre els primers i 53,5% entre els segons. I a la vegada, el nombre d'estudiants de secundària que parlen les dues llengües de manera equivalent s'incrementa en 11,3 punts en comparació amb la població adulta, fins a triplicar-se. És per això que, si bé el nombre de catalanoparlants inicials en l'educació secundària obligatòria és similar al de la població adulta, el fet que hi hagi un important grup dels estudiants que declara que la primera llengua que va parlar a casa quan era menut van ser les dues en igualtat de condicions,

el català i el castellà, fa augmentar la presència de la llengua catalana entre les noves generacions. Es constata, també, que l'únic dels tres grups que sembla reduir-se és del castellanoparlant inicial.⁸

Reprenent les dades dels estudiants d'ESO, pel que fa a la composició dels diferents grups segons la seva llengua inicial trobem diverses variables que ajuden a entendre com es distribueixen socialment. La primera que destaca és la distribució significativament diferenciada segons el sexe de l'alumnat. En sociolingüística catalana molt rarament es troben diferències entre nois i noies. Però entre la població d'educació secundària obligatòria s'observen diferències importants en la llengua inicial d'uns i altres. Entre els nois, els que declaren haver parlat inicialment les dues llengües a la vegada, català i castellà, són un 9,1%, mentre que entre les noies el percentatge quasi arriba a doblar-se, fins arribar al 17,9%. Les diferències es tradueixen d'una banda en una proporció menor de noies amb llengua inicial catalana, però de l'altra, en una reducció proporcionalment major del nombre de noies castellanoparlants inicials.⁹

En segon lloc, l'indret de naixement de l'alumnat i els anys de residència dels progenitors i de l'alumnat a Catalunya tenen gran transcendència sociolingüística. Entre l'alumnat nascut a Catalunya, que són quasi tots els enquestats (91,8% del total), les taxes de catalanoparlants inicials són sensiblement superiors a la mitjana, però no les depassen molt més dels 3 punts percentuals. A l'altra banda hi ha l'alumnat nascut fora de Catalunya, entre els quals comptem una majoria ben clara de castellanoparlants inicials. Així, l'alumnat nascut en un altre lloc de l'Estat espanyol és sobretot parlant inicial de castellà, en el 80% dels casos, mentre que l'alumnat nascut a l'estranger (5,5% del total) es divideix entre els dos terços de parlants inicials de castellà (61,1%) i el terç de parlants d'altres llengües (34,7%).

Gràfic 4.2. Records quina llengua vas parlar primer a casa quan eres petit/a? Segons on va néixer l'enquestat. Percentatges

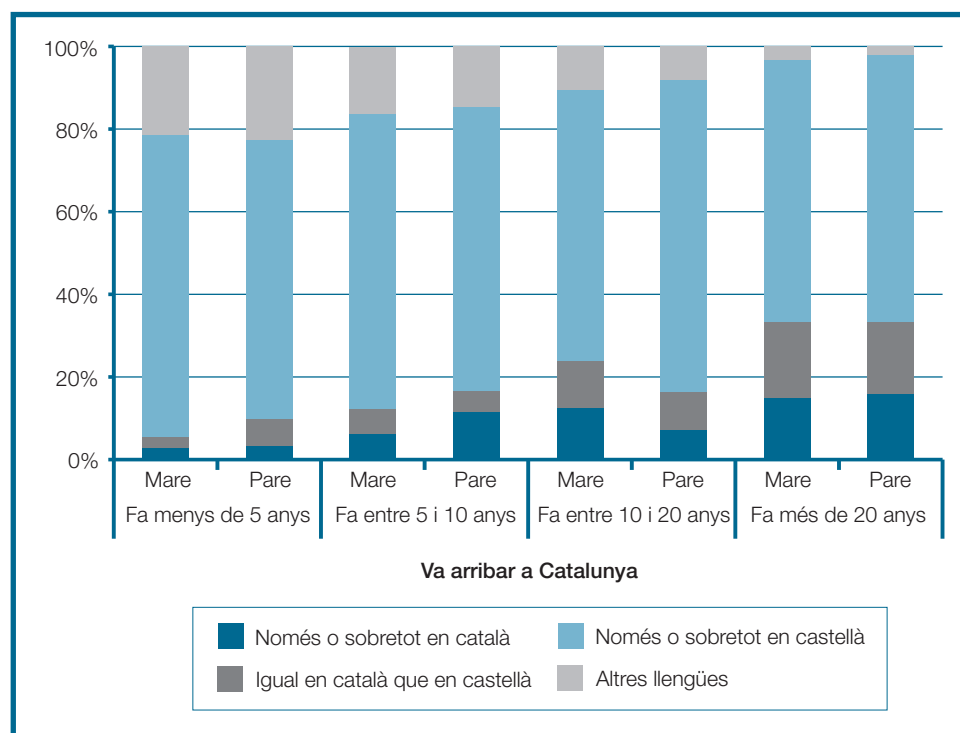

8. Aquest salt generacional podria correspondre's amb les sèries per grups d'edat de la població adulta, ja que es constata que generació rere generació d'adults disminueixen els catalanoparlants inicials i augmenten tant els castellanoparlants inicials com els parlants inicials de les dues llengües. Però en el grup d'edat més jove, de 15 a 29 anys, es percep que el nombre de parlants inicials d'ambdues llengües es manté en creixement, mentre que hi ha una represa del nombre de catalanoparlants inicials i una reducció dels castellanoparlants o, si més no, les dinàmiques d'enconguiment de la quantitat de catalanoparlants s'estanquen (Torres, 2005, pàg. 57).

9. El fet repeteix de manera més moderada la mateixa dinàmica que acabem de veure en la comparació de les dades obtingudes de l'educació secundària obligatòria i de les estadístiques de població adulta. No és arriscat, doncs, manifestar que els creixements de població que declaren com a llengua inicial tant el català com el castellà es produeix de manera més habitual a costa del castellà.

Pel que fa a la llengua inicial segons l'any d'arribada dels pares i mares a Catalunya, entre els alumnes que tenen almenys un progenitor/a nascut a fora que fa més de 20 anys que viu a Catalunya, els parlants inicials d'altres llengües diferents del català i el castellà no superen el 2,2%. Entre els que tenen almenys un progenitor/a que fa menys de 5 anys que resideix a Catalunya (a partir de l'any 2000), la xifra augmenta fins a deu vegades més i supera el 20% d'al·loglots. En unes proporcions similars, però en el sentit invers, decreix el percentatge de catalanoparlants inicials. Dels percentatges que rondan el 15% de parlants d'aquesta llengua entre els qui tenen almenys un pare o mare que fa més de 20 anys que resideix a Catalunya (des d'abans de 1985), es passa als valors propers al 3% entre els que tenen almenys un progenitor/a que fa menys de 5 anys que hi resideix. Els castellanoparlants inicials en qualsevol dels grups són majoritaris i representen dues terceres parts dels que tenen almenys un progenitor/a nascut a fora.

Gràfic 4.3. Recordes quina llengua vas parlar primer a casa quan eres petit/a? Segons quan van arribar els progenitors nascuts a fora de Catalunya. Percentatges

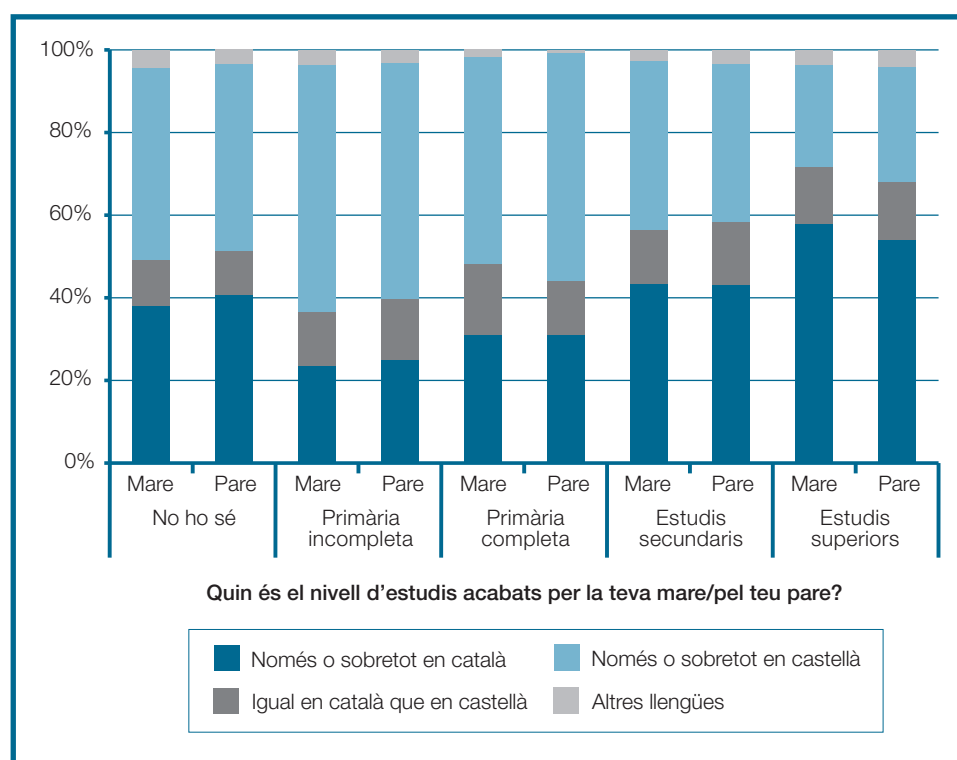
Si limitem l'estudi només al lloc de naixement (fora de Catalunya) i als anys de residència a Catalunya de l'alumnat, tenim només el 8,2% dels enquestats i és més difícil establir patrons. D'una banda, hi ha els arribats durant el segon lustre dels 90 que, tot i només representar el 19,1% dels nascuts a fora de Catalunya, obtenen les majors concentracions de parlants inicials d'altres llengües diferents del castellà i el català, arribant al 50% del contingent. De l'altra, hi ha els contingents d'alumnes que van arribar a Catalunya o bé després de principis d'aquest segle, o bé abans de la meitat dels 90. En aquest grup, els parlants inicials d'altres llengües no superen el 20%.

Segons la titularitat del centre educatiu, el nombre de parlants inicials de català als centres privats supera en 6,5 punts percentuals el dels centres públics. Per contra, els centres públics compten amb més castellanoparlants inicials (3 punts més) i també amb més parlants d'altres llengües (1,9 punts més) i de català i castellà (1,7 punts més).

En el nivell d'estudis dels pares i mares, els indicadors són oposats. Tot i la poca solidesa de les respostes de l'alumnat sobre el nivell formatiu assolit pels seus progenitors,¹⁰ entre els alumnes que declaren que els pares i mares tenen nivells d'estudis superiors es percep més relleu de parlants inicials de català i, per contra, hi ha major nombre de parlants inicials de castellà entre els pares que tenen la primària completa o incompleta. Entre els dos pols, hi ha els que declaren que els seus pares i mares tenen estudis secundaris, entre els quals hi ha un equilibri de catalanoparlants i castellanoparlants inicials.

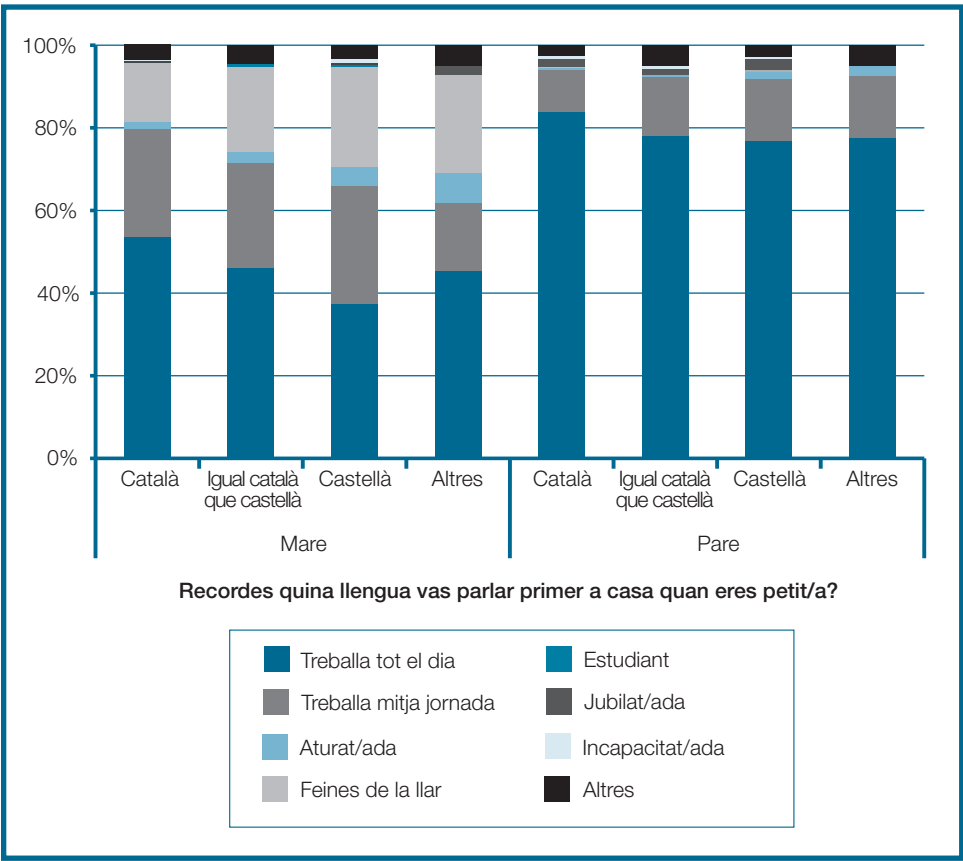
10. Habitualment, els alumnes que cursen l'educació secundària obligatòria desconeixen el nivell d'estudis assolit pels pares i mares. Només distingeixen amb claredat si els pares van anar a la universitat (estudis superiors) o no. Les diferències de sigles i graduacions en el sistema educatiu català (i de la resta de l'Estat espanyol) durant la darrera meitat de segle passat han ajudat a aquest desconeixement dels fills. El nivell de no-resposta a l'enquesta, que en algun cas supera el 15%, ho confirma.

Gràfic 4.4. Recordes quina llengua vas parlar primer a casa quan eres petit/a? Segons el nivell d'estudis dels progenitors. Percentatges

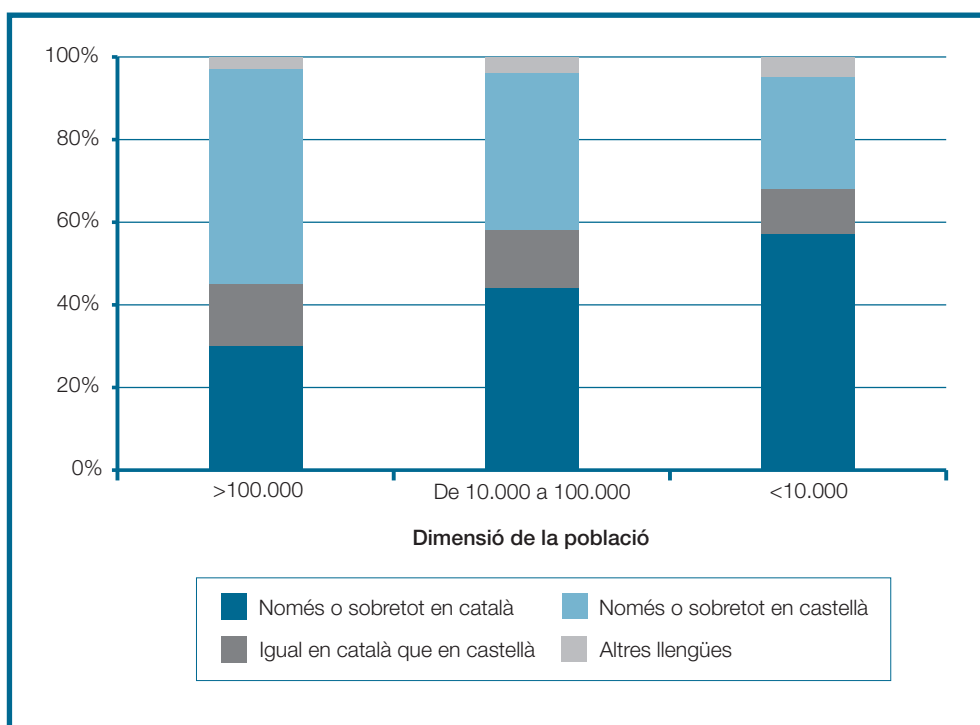
També la situació laboral de la mare indica diferències entre parlants inicials d'una o altra llengua. Ben al contrari, les diferències no són significatives si analitzem la situació laboral del pare. Això es deu al fet que hi ha diferències marcades per la incorporació al mercat laboral de les mares, mentre que entre els pares, tot i que s'endevinen tendències, tots treballen majoritàriament a jornada completa i les diferències no són reveladores. Entre els catalanoparlants inicials abunda les mares que treballen a jornada completa (53,7%), xifra que es troba molt per sobre de la mitjana. Per contra, les que fan feines de la llar estan per sota de la mitjana, amb el 14,1% de percentatge. En oposició, entre els castellano-parlants inicials, el nombre de mares que treballen a jornada completa no supera el 37,5% i les que fan feines de la llar arriben a sumar el 24,4%. En ambdós grups de llengua inicial, la mitja jornada està estesa entre una quarta part de les mares.

Gràfic 4.5. Recordes quina llengua vas parlar primer a casa quan eres petit/a? Segons la situació laboral dels progenitors. Percentatges

Segons les dimensions de la població on hi ha ubicats els centres, es destaca que les poblacions grans compten amb menys catalanoparlants inicials (30%) que les poblacions més petites (57,4%).

Gràfic 4.6. Recordes quina llengua vas parlar primer a casa quan eres petit/a? Segons la dimensió de la població. Percentatges

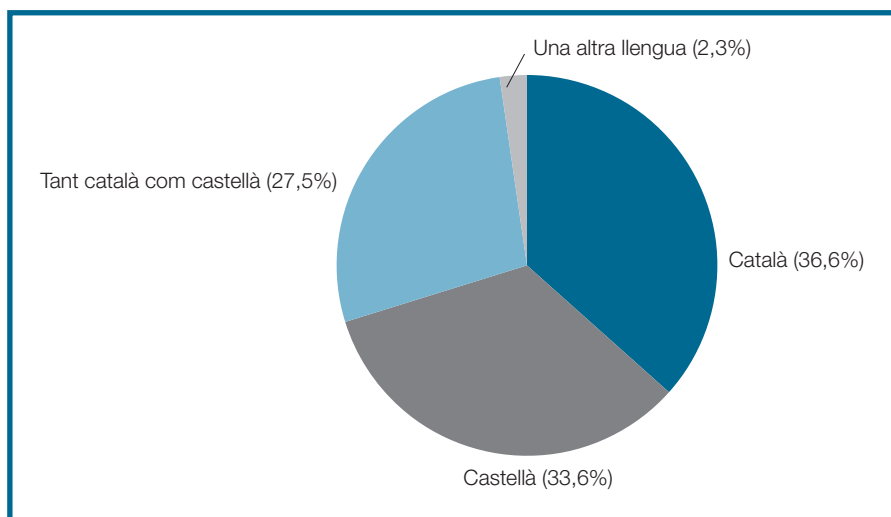

En resum, els parlants inicials de català destaquen entre els nascuts a Catalunya, en què estudien en centres de titularitat privada, són fills d'universitaris, amb mare que treballa a jornada completa i van a un centre educatiu situat en poblacions de dimensions mitjanes o petites.

4.2. Llengua d'identificació de l'alumnat

Mitjançant la pregunta *Quina és la teva llengua?* ens aproximem a la llengua d'identificació de l'alumnat. En aquest cas, els tres grups principals que hem vist en la llengua inicial (català, castellà i ambdues llengües) arriben a tenir una proporció molt similar, de manera que cadascun obté pràcticament un terç de les respostes. El 36,6% de la població té el català com a llengua d'identificació; el 33,6%, el castellà, i el 27,5%, les dues alhora. Les altres llengües constitueixen el 2,3% de les respostes.

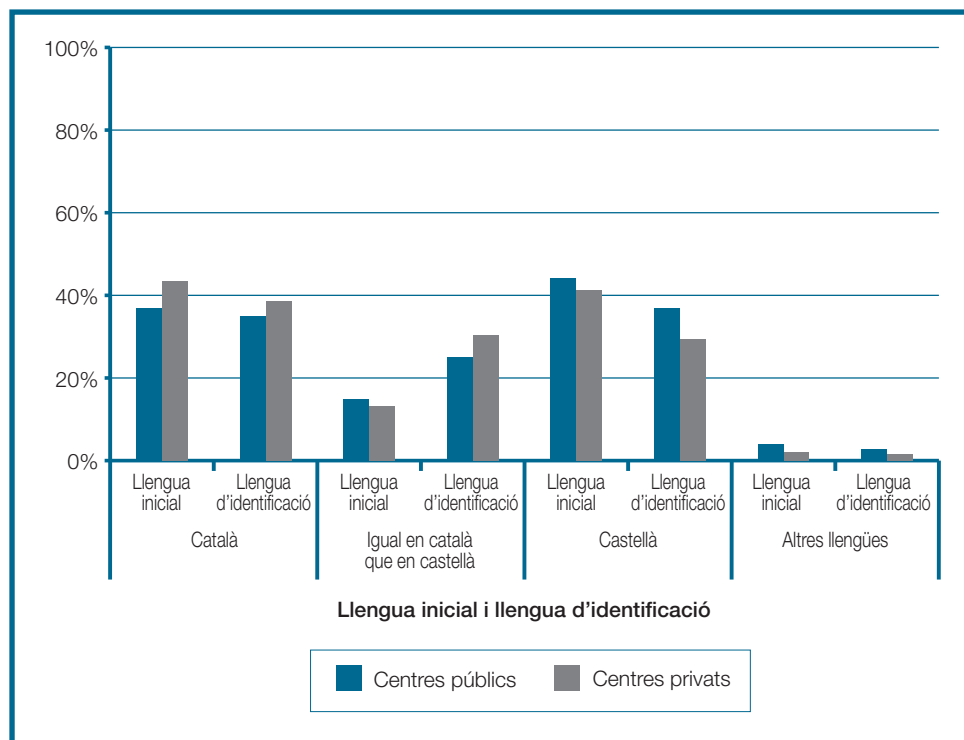
Gràfic 4.7. Llengua d'identificació. Quina és la teva llengua? Percentatges (n = 1.385)

Els canvis més grans entre la llengua inicial i la llengua d'identificació se situen en l'àrea dels parlants inicials de castellà i els parlants inicials de les dues llengües. Els segons creixen de manera important, de manera que situen 13,4 punts per sobre la identificació amb les dues llengües en comparació amb els parlants inicials. El creixement es deu al fort recés que té el castellà, de l'ordre dels 9,3 punts percentuals. En el cas del català, el recés es dona en la mateixa direcció que el castellà, i per tant, a favor d'ambdues llengües, però la reducció és molt menor, de l'ordre de 3,4 punts. Es torna a constatar, per tant, que l'augment de català i castellà és més favorable al català.

Segons la titularitat del centre educatiu, les escoles privades compten amb un nombre més gran de parlants inicials de català que les escoles públiques. Però en el cas de la llengua d'identificació, aquesta diferència és menys forta i es trasllada a l'important creixement de parlants d'ambdues llengües i al retrocés en la identificació amb el castellà en les escoles públiques. Tot i que les escoles públiques tenen menys catalanoparlants inicials, sembla que la identificació s'hi manté més que a les privades. També augmenta comparativament la identificació amb les dues llengües, moviments tots aquests que es produeixen a costa del castellà.

Gràfic 4.8. Llengua inicial i llengua d'identificació segons la titularitat del centre. Percentatges

Segons les dimensions de la població on hi ha ubicats els centres, la llengua d'identificació té un comportament similar al de la llengua inicial: com més menut és el nucli de població, més creix la presència del català i més decreixen les opcions de les dues llengües i del castellà. Les diferències en el comportament entre la llengua inicial i la llengua d'identificació apunten continuïtat en la major presència del català com més petit és el nucli, però les opcions bilingües creixen més en les poblacions més grans de 100.000 habitants, a costa de la reducció més moderada de la identificació amb el castellà, que es produeix de manera més forta en els nuclis de població menors.

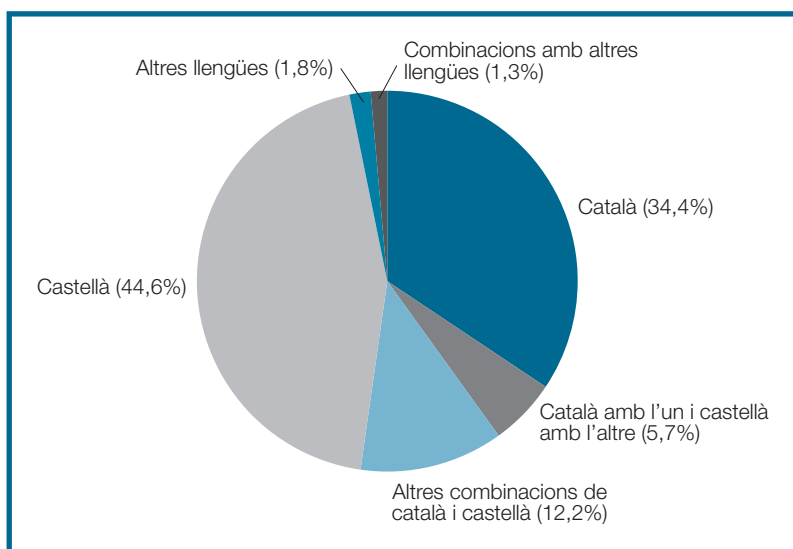
4.3. Llengua en la família

4.3.1. LLENGUA AMB EL PARE I LA MARE

Hi ha matisos importants entre la llengua inicial i la llengua parlada amb els pares i mares. Hi poden concórrer diferents situacions, com el fet que la primera llengua parlada no fa referència a la que es parlava amb els pares i mares, sinó a la llengua parlada amb els avis o amb altres persones amb qui l'enquestat declara que ha passat més temps de petit. També hi ha alguns casos de canvi de la llengua parlada entre pares i fills al llarg de l'etapa infantil o la preadolescent.

Sigui com sigui, la major part dels alumnes parlen amb els seus progenitors o bé en català o bé en castellà. El 34,4% parla només o sobretot el català amb els dos progenitors, mentre que el 44,6% hi parla només o sobretot en castellà. Molts menys, el 5,7%, parla només o sobretot en català amb un dels progenitors i només o sobretot en castellà amb l'altre. El 12,2% utilitza altres combinacions diferents entre català i castellà, per exemple les dues llengües amb un dels progenitors i només una amb l'altre. Finalment, els que parlen altres llengües amb els pares o mares són molt pocs, l'1,8%, els quals amb l'1,3% que parla una altra llengua amb un dels progenitors i català i/o castellà amb l'altre completen el total dels enquestats.

Gràfic 4.9. Llengua parlada amb el pare i la mare. Amb les persones que conviu amb mi parlo... Multiresposta. Percentatges (n = 1.350 mares i n = 1.314 pares)

En comparació amb la llengua inicial, el català redueix els seus efectius en 5,5 punts percentuals, que van des dels 39,9% dels qui tenen com a llengua inicial només o sobretot el català fins als 34,4% dels qui parlen català amb els dos progenitors. Contràriament, el castellà pràcticament es queda amb els mateixos efectius, perquè suporta un augment molt menut d'1,8 punts en passar del 42,8% al 44,6%. També creixen les situacions que es posicionen entre el català i el castellà, que passen del 14,1% que va parlar primer igual en català que en castellà fins al 17,9% dels qui utilitzen les dues llengües amb els progenitors. La diferència és de 3,8 punts. Finalment, la presència d'altres llengües no sembla molt distant entre una pregunta i l'altra.

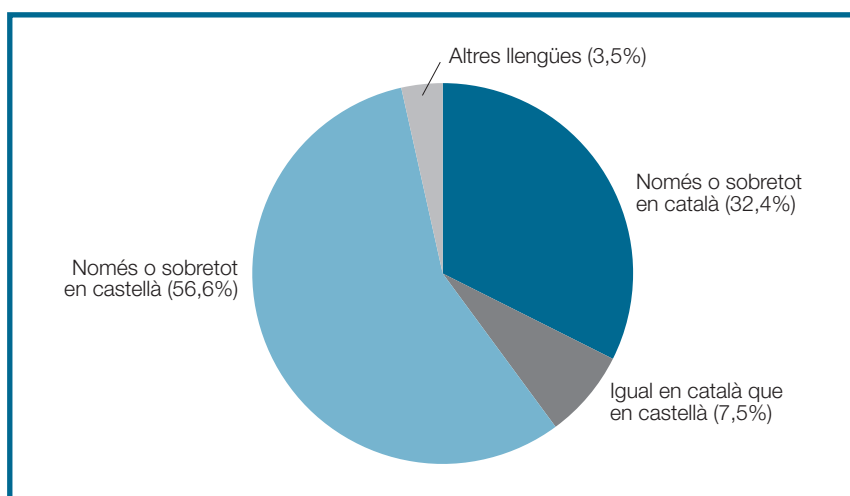
Sembla que els canvis es produeixen sobretot per la confluència de dos fets. En primer lloc per la correlació entre la llengua inicial i la llengua parlada amb els pares i mares en el cas del castellà, que arriba al 90% dels castellanoparlants inicials que parla castellà amb els seus pares. Per contra, entre els catalanoparlants inicials hi ha un petit sector que incorpora el castellà amb el pare o, sobretot, amb la mare, que fa que només el 80% dels catalanoparlants inicials manifestin que parlen català amb els seus pares. I en segon lloc, per la major inclinació cap al castellà dels qui es manifesten de llengua inicial igual en català que en castellà: més d'un terç de l'alumnat s'inclina per usar el castellà amb els pares i més de la meitat diu que els parla en les dues llengües. Per tant, només 1 de cada 10 dels parlants inicials de les dues llengües en igualtat de condicions parla en català amb els seus pares. En tot cas, aquesta distància entre la llengua inicial i la llengua usada amb els pares s'ha de prendre amb cautela, ja que requereix anàlisis més aprofundides. Les interpretacions poden ser negatives per al català, en el cas que hi hagi un poc probable abandó del català, o bé positives, en el cas que tot i que en algunes ocasions el català no tingui una presència clara en la interacció entre pares i fills, la interpretació de l'alumne/a sobre quina és la primera llengua que va parlar de petit a casa dona un valor molt més específic al català.

4.3.2. LLENGUA ENTRE ELS PROGENITORS

La llengua que parlaven els progenitors quan l'enquestat era petit és el català en el 32,4% dels casos; el castellà en el 56,6%; igual en català que en castellà en el 7,5%, i altres llengües en el 3,5%. Comparativament, el nombre de parlants inicials de català és més elevat que els que tenen pares i mares que parlen català entre ells, perquè un nombre important d'enquestats, en concret un 7,5% del total, tenen pares que no parlaven només o sobretot en català entre ells, però el fill/a va parlar català com a primera llengua a la llar quan era petit. Aquest flux positiu cap al català en el context familiar no passa gens inadvertit.

Per contra, el castellà és l'opció de resposta que més decreix. Així, observem que hi ha un 13,7% dels alumnes que té un pare i una mare que parlaven castellà entre ells, mentre que el percentatge d'alumnat que no té el castellà com a llengua inicial decreix perquè també en el grup dels que parlen igual català que castellà hi ha creixement, fins a quasi doblar-se. Per a les altres llengües, el percentatge es manté en ambdues variables al voltant del 3,5%.

Gràfic 4.10. Llengua entre els pares. Quan eres petit/a, quina llengua parlaven el teu pare i la teva mare entre ells? Percentatges (n = 1.357)

Entre les variables que s'hi relacionen, cal constatar que la titularitat de l'escola no s'hi veu associada. Havíem vist que les escoles de titularitat pública compten amb un nombre menor de catalanoparlants inicials. Per contra, aquesta associació no és significativa en el cas de la llengua parlada entre els pares ($\text{Chi-Quadrat} = 4,704$ $p = ,195 > 0,05$). El fet marca que la distinció sociolingüística entre escoles públiques i escoles privades no ve donada per la condició sociolingüística dels pares, sinó per la decisió posterior sobre la llengua que es parlaria al fill/a. Finalment, l'associació amb les dimensions dels nuclis de població és similar que en el cas de la llengua inicial.

4.4. Síntesi

Entre la població de 4t curs d'educació secundària obligatòria, el nombre d'alumnes catalanoparlants inicials (39,9%) és similar al de castellanoparlants inicials (42,8%). També existeix un grup de població, molt més reduït, de llengua inicial tant catalana com castellana (14,1%). Finalment, hi ha un grup petit amb altres llengües inicials, que constitueix el 3,2% de la mostra (per als criteris utilitzats en la selecció de la mostra, vegeu el punt 1.3).

En comparació amb la població adulta de Catalunya, observem que són similars les proporcions de parlants inicials de català entre els estudiants de secundària. Tot i això, entre els adults el nombre de castellanoparlants inicials és superior, atès que entre els més menuts en aparença el nombre es redueix a favor dels qui declaren tenir com a primera llengua el català i el castellà en igualtat de condicions.

Els catalanoparlants inicials destaquen entre els nascuts a Catalunya, en què estudien en centres de titularitat privada, són fills d'universitaris, amb mare que treballa a jornada completa i escolaritzats en centres situats en poblacions de dimensions mitjanes o petites.

Si es compara amb les proporcions de la llengua inicial, en la llengua d'identificació s'observa un nombre més gran de respostes a favor de les dues llengües alhora. Aquest fet es deu al recés del castellà. El creixement de la identificació amb les dues llengües alhora, i fins i tot amb l'ús només o sobretot del català, es fa més visible en les escoles públiques i en les poblacions de dimensions més reduïdes.

La llengua que l'alumnat parla amb els progenitors, que mostra diferències importants respecte a la llengua inicial, té menor nombre d'efectius en el català i creixements en el nombre dels que parlen les dues llengües. El fet ve donat perquè la llengua inicial dels castellanoparlants autoconté la llengua dels progenitors millor que en el cas dels catalanoparlants i perquè els qui declaren parlar les dues llengües inicials tendeixen més a declarar que parlen només o sobretot en castellà amb els progenitors.

Finalment, es detecta una certa capacitat d'atracció del català en comparar la llengua que els pares i mares parlen entre ells i la llengua inicial que declara l'alumnat. Això es dona pel fet que una part visible de l'alumnat declara que la primera llengua és el català, tot i que els seus pares no la parlaven entre ells.

5. CONEIXEMENTS I USOS LINGÜÍSTICS GENERALS

A continuació s'analitzen els coneixements i els usos lingüístics de l'alumnat a partir de les dades declarades, que fan referència en especial al coneixement i l'ús del català, del castellà i de l'anglès.

5.1. Coneixement de llengües

Cal tenir en compte que les dades sobre coneixements lingüístics són dades declarades per l'alumnat, de la mateixa manera que la resta de dades de l'estudi. Per tant, els nivells de coneixement que es presenten aquí són fruit de l'autovaloració del mateix alumnat. És per això que les respostes compten amb un fort component de subjectivitat.

De cada llengua es valora, per separat, la capacitat d'entendre, de parlar, de llegir i d'escriure. L'escala utilitzada en el qüestionari és una escala de 0 a 10. Per entendre-la, en el qüestionari s'afegeixen tres etiquetes: a un dels pols de l'escala, el del 0, se li assigna el valor *gens ni mica*, a l'altre pol, el del 10, el valor *perfectament*, i al punt intermedi, el del 5, el valor *mitjanament*. Aquesta escala fomenta que els resultats es vegin modulats per les avaluacions escolars, on la nota mínima també és el 0 i la màxima el 10, i les notes per sota del 5 són suspensos. Els resultats d'aquesta pregunta són tractats mitjançant l'agrupament en cinc categories, que són les que utilitzem a l'estudi: *molt alt* (10 i 9), *alt* (8 i 7), *intermedi* (6, 5 i 4), *baix* (3 i 2) i *molt baix* (1 i 0).

Quadre 5.1. Els teus coneixements de llengües. Pregunta 46 del qüestionari

46. Avaluació del coneixement que tens del català, del castellà i d'altres llengües.
No cal que omplis totes les files.
Si saps alguna llengua que no sigui al quadre, la hi afegeixes i la puntuas.

Gens ni mica					Mitjanament						Perfectament
↓					↓						↓
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

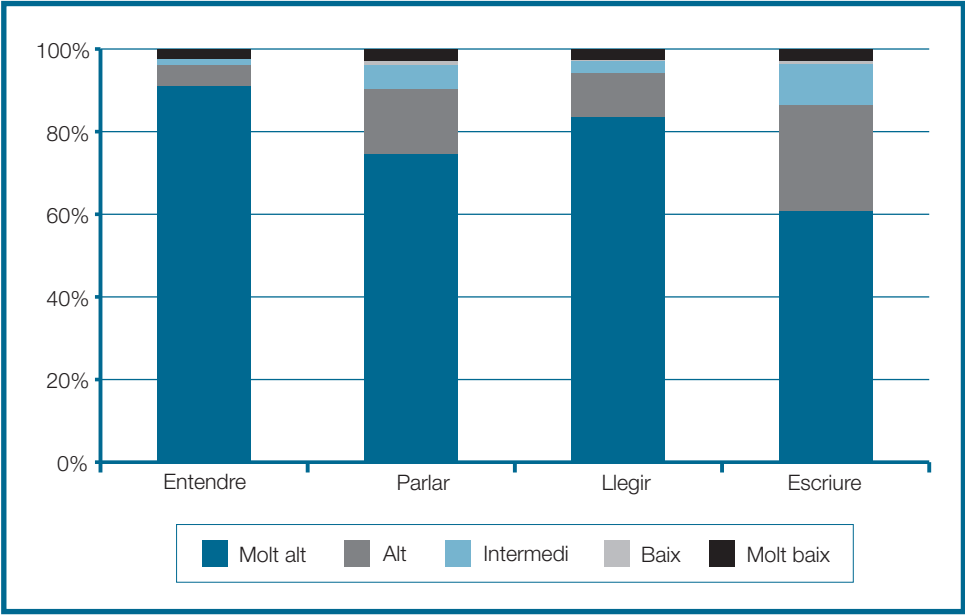
	Entendre'l	Parlar-lo	Llegir-lo	Escriure'l
Català				
Castellà				
Anglès				
Francès				
Gallec				
Amazic (berber)				
Àrab				
Romanès				

Els resultats generals mostren que el coneixement de català i de castellà és molt alt, pràcticament universal entre l'alumnat. Per contra, el coneixement d'anglès presenta valors molt menors. S'evidencia una situació transversal en totes les llengües, que mostren puntuacions més altes en les capacitats receptives (entendre i llegir) que en les productives (parlar i escriure). En cap cas, però, trobem distàncies importants entre les capacitats orals i les capacitats escrites.

5.1.1. EL CONEIXEMENT DEL CATALÀ

El coneixement de català declarat per l'alumnat és lleugerament inferior al de castellà. Les dues capacitats receptives, entendre i llegir el català, obtenen els valors més alts. Prop del 95% dels alumnes s'autovalora en les dues capacitats amb puntuacions per sobre de 7, que corresponen al coneixement alt o molt alt de català. En el cas de parlar, l'autovaloració de 7 i més punts és una mica menys elevada, i se l'assigna el 90,3% de l'alumnat. Finalment, el 86,4% de l'alumnat considera que també sap escriure amb un nivell de correcció alt o molt alt. Pel que fa a la resta de respostes, és visible que en les dues capacitats productives (parlar i escriure) una part de l'alumnat es puntua amb posicions intermèdies, entre els 4 i els 6 punts, i pràcticament acaben per completar tot el ventall de població escolar: el 5,7% de l'alumnat es valora en la posició intermèdia en la capacitat de parlar i el 9,8% en la d'escriure. En cap cas l'alumnat que s'autovalora amb coneixements per sota del 4 supera el 5%.

Gràfic 5.1. Avaluació del coneixement que tens del català. Percentatges

Taula 5.1. Avaluació del coneixement que tens del català. Percentatges

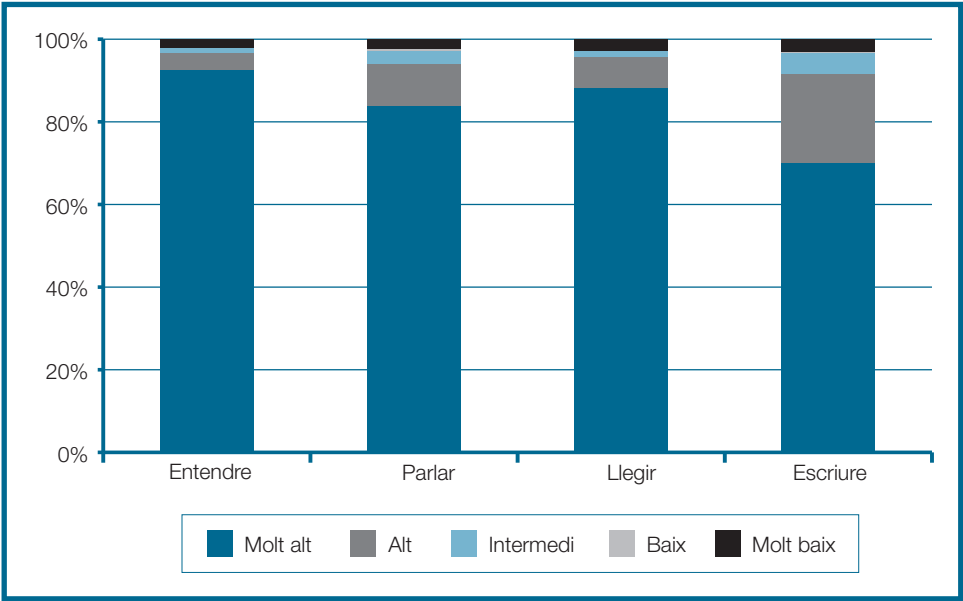
	Entendre	Parlar	Llegir	Escriure
Molt baix	2,4	2,9	2,7	2,9
Baix	0,1	1,1	0,4	0,9
Intermedi	1,5	5,7	2,7	9,8
Alt	5,0	15,9	10,7	25,8
Molt alt	91,0	74,4	83,5	60,6

5.1.2. EL CONEIXEMENT DEL CASTELLÀ

Més del 95% de la població declara que entén i llegeix el castellà amb puntuacions de 7 o superiors. El percentatge per a la capacitat de parlar és del 94% i per a la d'escriure se situa en el 91,5%. L'alumnat que s'autovalora amb nivells baixos o molt baixos de castellà, per sota dels 4 punts, correspon a menys del 3,5% dels enquestats.

El coneixement declarat de castellà és sensiblement superior al de català, sobretot en les competències productives. Les diferències entre català i castellà es donen per les puntuacions més altes de castellà (9 i 10). En el cas del castellà, aquesta puntuació (molt alt) suma 10 punts percentuals més que el català. La població que es valora per sobre de 9 en castellà, es puntua amb valors alts en català, i s'autovalora també més tímidament entre els intermedis. Les diferències entre les autovaloracions de català i castellà, doncs, no tenen a veure tant amb el segment d'estudiants que es puntua per sota del 4 (baix o molt baix), sinó més aviat amb el fet que els que coneixen bé les dues llengües s'autovaloren amb puntuacions més altes en castellà que en català.

Gràfic 5.2. Avaluació del coneixement que tens del castellà. Percentatges

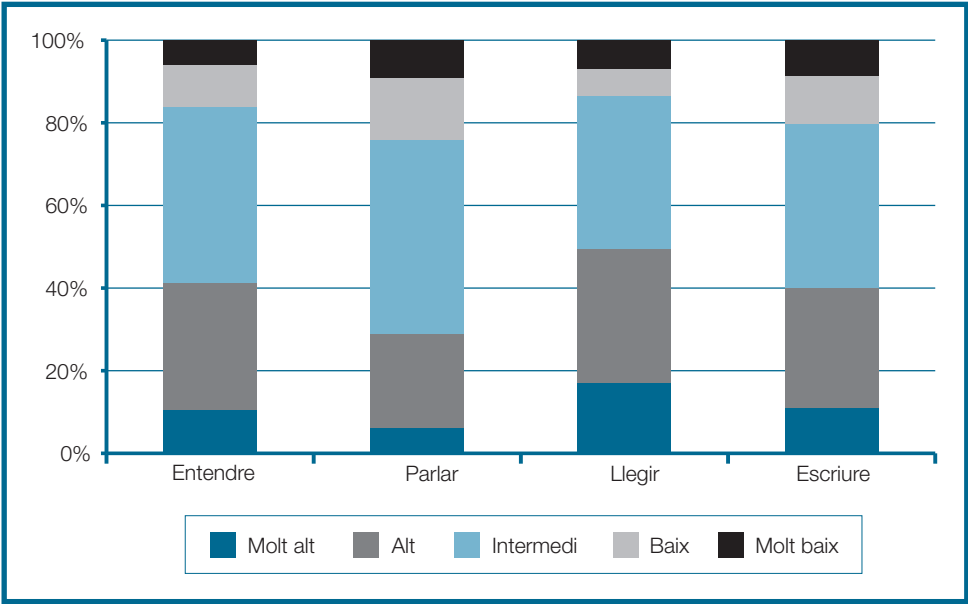
Taula 5.2. Avaluació del coneixement que tens del castellà. Percentatges

	Entendre	Parlar	Llegir	Escriure
Molt baix	2,2	2,5	2,9	3,1
Baix	0,1	0,4	0,1	0,2
Intermedi	1,1	3,1	1,3	5,2
Alt	4,2	10,1	7,5	21,6
Molt alt	92,4	83,9	88,2	69,9

5.1.3. EL CONEIXEMENT DE L'ANGLÈS

El coneixement declarat d'anglès obté unes puntuacions notablement inferiors a les de català i castellà. S'evidencia que, si bé la majoria dels estudiants se situava en totes les competències de català i castellà amb puntuacions de *molt alt*, en el cas de l'anglès el percentatge en aquests nivells superiors a 9 només arriba al 10,5% que l'entén, al 6,2% que el parla, al 17,1% que el llegeix i a l'11% que l'escriu. La major part de l'alumnat contesta a la pregunta sobre el seu coneixement d'anglès amb valors intermedis (4, 5 o 6), o també en una part important dels casos amb valors alts. Novament, són pocs els qui s'avaluen amb valors baixos o molt baixos. Menys d'una quarta part diu que té una competència inferior a 4 per a la capacitat de parlar, percentatge que es redueix en el cas d'escriure i entendre, ja que 1 de cada 7 estudiants que llegeix l'anglès diu que ho fa amb un nivell baix o molt baix.

Gràfic 5.3. Avaluació del coneixement que tens de l'anglès. Percentatges

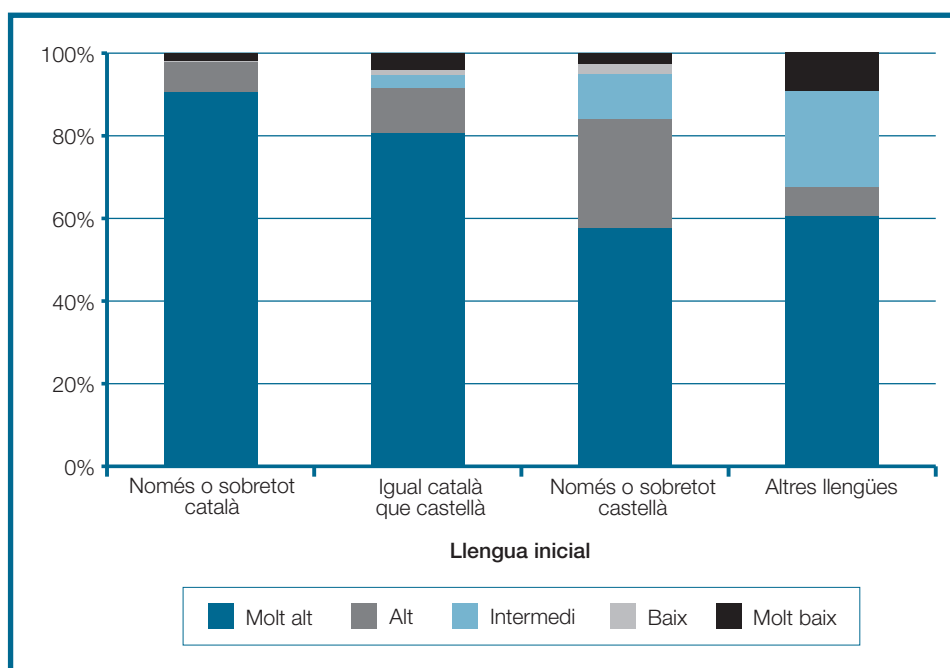
Taula 5.3. Avaluació del coneixement que tens de l'anglès. Percentatges

	Entendre	Parlar	Llegir	Escriure
Molt baix	6,1	9,3	7,0	8,6
Baix	10,3	14,9	6,7	11,8
Intermedi	42,6	47,0	36,8	39,7
Alt	30,5	22,6	32,4	28,9
Molt alt	10,5	6,2	17,1	11,0

5.1.4. LA RELACIÓ ENTRE ELS CONEIXEMENTS LINGÜÍSTICS I ALTRES FACTORS

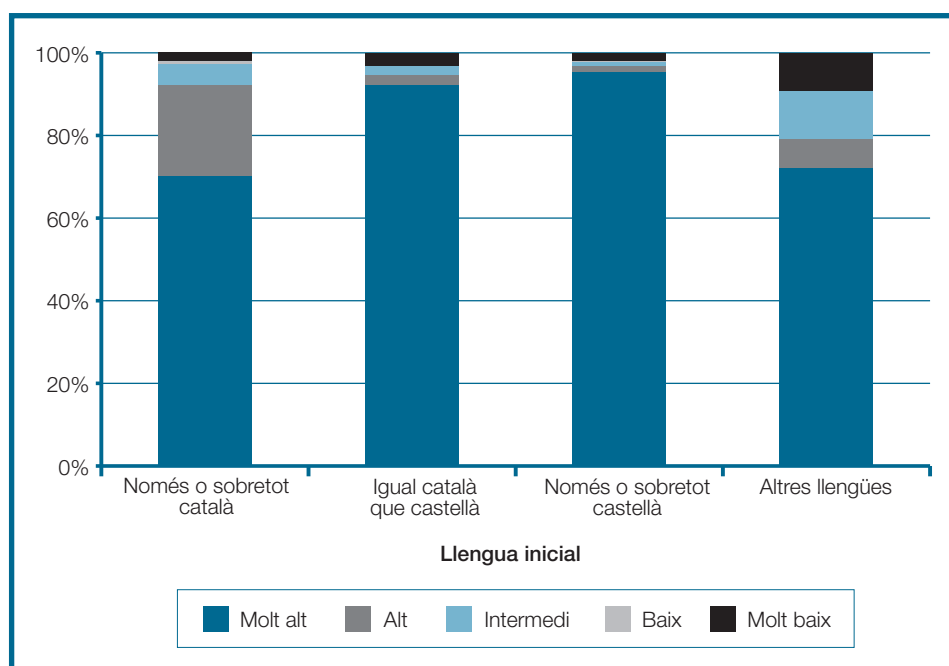
La diversitat en els coneixements lingüístics ve marcada en gran mesura per la llengua inicial. Per a les anàlisis ens centrem en la capacitat de parlar la llengua, perquè és la que mostra diferències més clares. D'una banda, pràcticament tots els catalanoparlants inicials (90,6%) s'avaluen amb un 9 o un 10 en la capacitat de parlar, mentre que només ho fa així el 57,7% dels castellanoparlants inicials. La diferència, com veiem, és molt important. Tot i això, una bona part dels castellanoparlants acaben per posicionar-se entre el 7 i el 8 (26,3%) i alguns més en valors intermedis. És així fins al punt que els que s'autovaloren per sota del 4 són molt pocs i, per tant, les proporcions d'alumnes amb valors de 4 o superiors són similars en els dos grups de llengua inicial. La diferència entre uns i altres consisteix en el fet que els catalanoparlants tendeixen a concentrar-se en els valors molt alts i els castellanoparlants en els valors alts i intermedis. Els que tenen català i castellà com a llengües inicials a la vegada tendeixen a apropar-se en el seu comportament als de llengua inicial catalana.

Gràfic 5.4. Coneixement de català parlat segons la llengua inicial. Percentatges

El coneixement del castellà també es troba relacionat amb la llengua inicial, però de manera una mica més moderada que el del català. Els castellanoparlants inicials s'autovaloren el castellà oral amb un 9 o un 10 (95,2% de l'alumnat). A més, els catalanoparlants inicials tenen notes més altes en la seva segona llengua (L2), perquè el 70% s'autovalora amb un 9 o un 10. I els parlants inicials de català i castellà alhora són més propers als castellanoparlants.

Gràfic 5.5. Coneixement de castellà parlat segons la llengua inicial. Percentatges

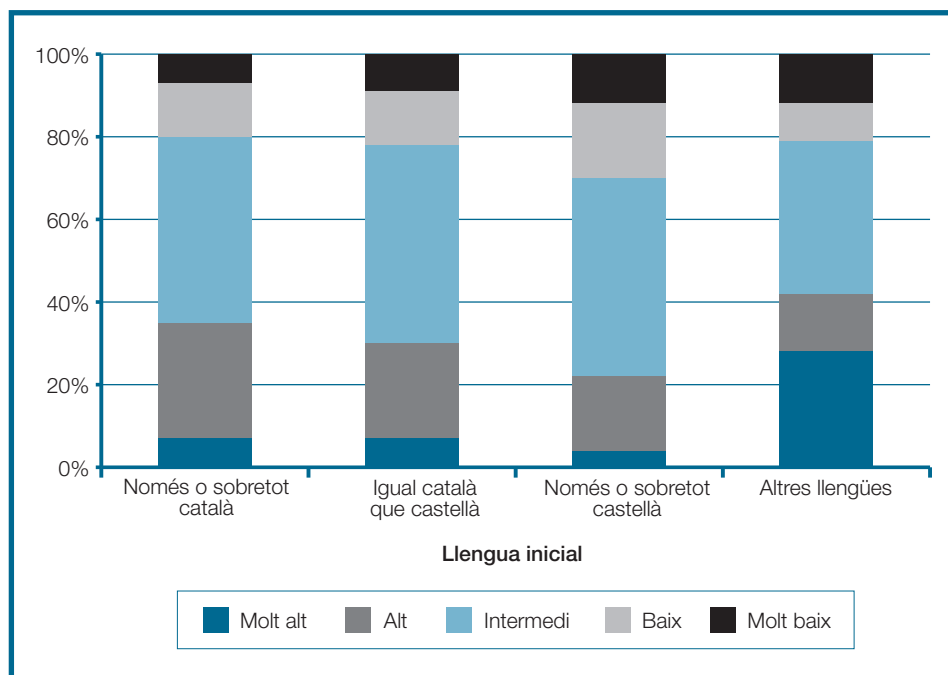

En definitiva, el castellà té notes superiors, ja sigui com a llengua inicial o com a segona llengua. Els castellanoparlants s'autovaloren amb notes superiors a les dels catalanoparlants en la llengua inicial. Per contra, la valoració de la segona llengua és millor entre els catalanoparlants que entre els castellanoparlants. Per tant, la competència del castellà és superior a la del català, perquè d'una banda el castellà és millor valorat com a L1 pels seus parlants inicials, i també perquè com a L2 obté millors puntuacions que el català com a L2 dels castellanoparlants. Finalment, cal apuntar que els que tenen igual el català que el castellà com a llengua inicial, o d'altres llengües, també obtenen puntuacions més altes en castellà que en català.

Fins aquí hem tractat les dades sobre coneixements orals productius. Però els resultats són transportables als coneixements de llengua escrita i també a la resta de capacitats en català i castellà.

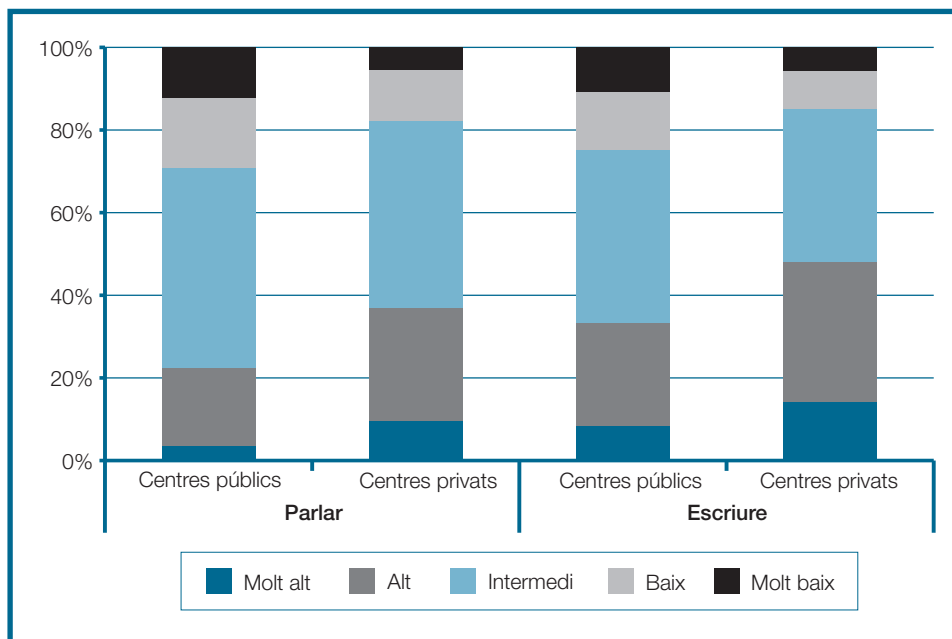
El coneixement d'anglès és més baix, com havíem vist. Però a més, la llengua inicial també resulta important. No només entre els de llengua inicial no catalana ni castellana, més d'una quarta part dels quals declara que té un nivell molt alt d'anglès, sinó que també entre els altres, atès que entre els catalanoparlants inicials les puntuacions són sensiblement més altes. És possible que darrere d'aquesta associació s'hi amaguin associacions amb altres variables.

Gràfic 5.6. Coneixement d'anglès parlat segons la llengua inicial. Percentatges

Segons la titularitat dels centres educatius, el coneixement declarat de català i castellà, en qualsevol de les seves competències, és el mateix entre l'alumnat d'escoles públiques que de privades. En les escoles privades, però, el coneixement d'anglès és lleugerament superior al de les públiques per a totes les habilitats.

Gràfic 5.7. Coneixement parlat i escrit d'anglès segons la titularitat del centre educatiu. Percentatges

Segons la grandària del municipi on hi ha ubicats els centres educatius també es detecten diferències en la capacitat de parlar i d'escriure, atès que el coneixement declarat de català en els municipis amb menys de 10.000 habitants és superior. A la vegada, el coneixement declarat de castellà és superior en els municipis més grans de 100.000 habitants, tant per entendre'l, com per parlar-lo i llegir-lo, però no en el cas d'escriure'l. També el coneixement d'anglès està associat significativament a la grandària del municipi. Sembla que els municipis mitjans i grans, és a dir, amb més de 10.000 habitants, són els que obtenen puntuacions lleugerament superiors en anglès.

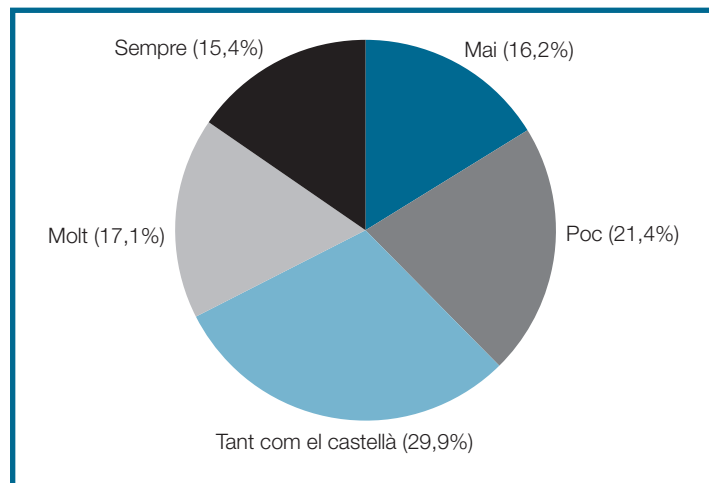
El sexe de l'alumnat també mostra algunes diferències significatives pel que fa al coneixement lingüístic declarat. Les noies es puntuen amb valors lleugerament més alts en entendre el castellà o escriure el castellà i l'anglès. Però les diferències són molt reduïdes i ni en català ni en la resta de competències del castellà i de l'anglès se'n troba cap altra important.

Finalment, sembla que el nivell educatiu dels pares i de les mares està clarament associat amb el coneixement de català i d'anglès: com més formació tenen els progenitors, més altes tendeixen a ser les valoracions dels fills.

5.2. Usos lingüístics

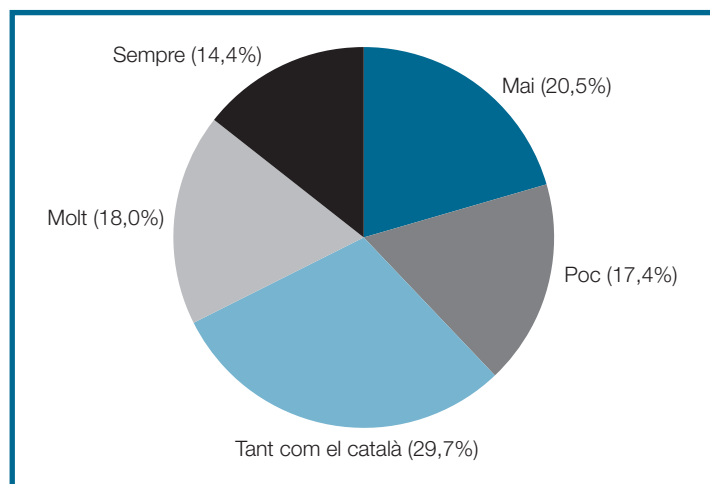
L'ús general de la llengua catalana es distribueix de manera equilibrada en tres grups: un terç de la població enquestada parla sempre o gairebé sempre en català, un altre terç parla tant en català com en castellà i el terç restant no parla mai o gairebé mai en català.

Gràfic 5.8. Ús general del català. Globalment amb quina mesura utilitzes la llengua catalana?
Percentatges (n = 1.393)

L'ús general del castellà es distribueix també en tres grups força similars. Un terç dels estudiants parla castellà sempre o gairebé sempre, poc menys d'un altre terç parla tant català com castellà i la resta no parla mai o gairebé mai en castellà.

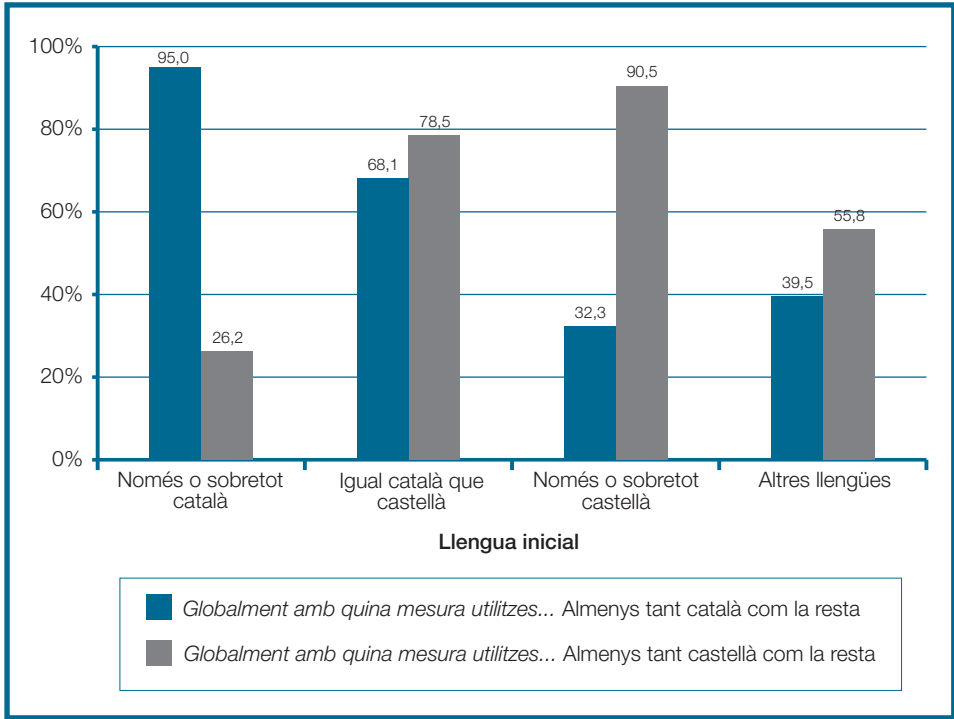
Gràfic 5.9. Ús general del castellà. Globalment amb quina mesura utilitzes la llengua castellana?
Percentatges (n = 1.393)

Com veiem, a la pràctica, l'ús de català i castellà continuen sent correlatius, atès que l'ús d'altres llengües és residual. Per tant, l'alt ús del català està lligat al baix ús del castellà, en conseqüència, l'alt ús del castellà està lligat al baix ús del català. Per tant, les variables que es correlacionen amb l'ús general del català també es correlacionen, en sentit invers, amb l'ús general del castellà.

Avaluem ara quina associació hi ha entre els usos lingüístics i les diferents variables que utilitzem assíduament. La llengua inicial és, amb diferència, una de les variables que millor es correlacionen amb els usos lingüístics. El 95% dels parlants inicials de català utilitzen almenys tant el català com altres llengües. En el cas dels parlants inicials de castellà, utilitzen almenys tant el castellà com les altres llengües en el 90,5% dels casos. I pràcticament la meitat dels que han parlat inicialment les dues llengües en igualtat de condicions, les utilitzen de manera equidistant, però amb una certa tendència a utilitzar més el castellà.

Gràfic 5.10. Ús general del català i el castellà segons la llengua inicial. Percentatges

Taula 5.4. Ús general del català segons la llengua inicial. Percentatges

		Llengua inicial			
		Només o sobretot català	Igual català que castellà	Només o sobretot castellà	Altres llengües
Parlen en general	Mai en català	2,4	13,1	28,4	30,2
	Poc en català	2,6	18,8	39,4	30,2
	El 50%	24,4	50,3	29,0	25,6
	Molt en català	33,9	14,1	2,9	7,0
	Sempre en català	36,7	3,7	0,3	7,0
	Total	100	100	100	100

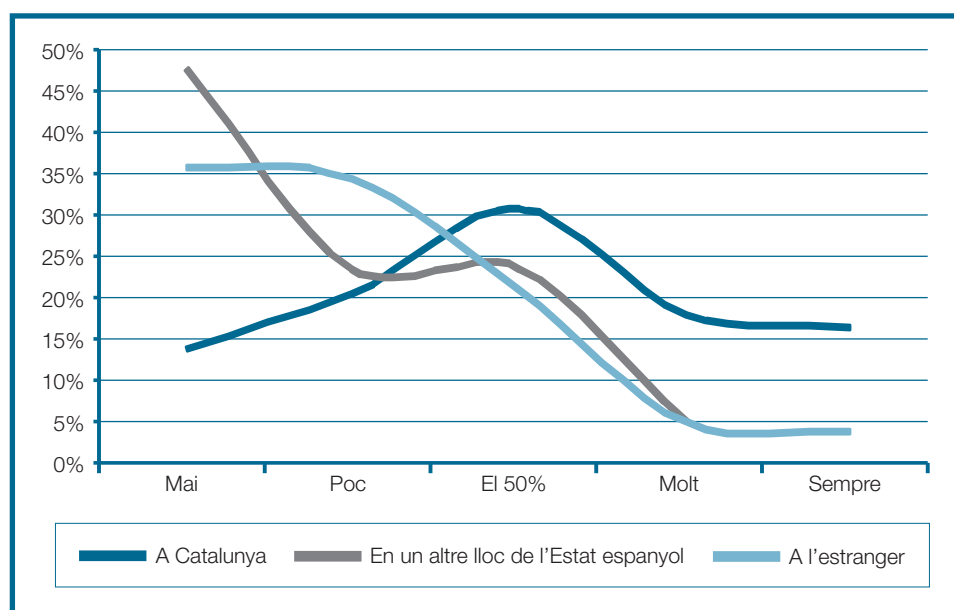
Taula 5.5. Ús general del castellà segons la llengua inicial. Percentatges

		Llengua inicial			
		Només o sobretot català	Igual català que castellà	Només o sobretot castellà	Altres llengües
Parlen en general	Mai en castellà	41,2	5,8	6,4	16,3
	Poc en castellà	32,5	15,7	3,1	27,9
	El 50%	22,0	48,6	30,8	34,8
	Molt en castellà	2,8	17,3	33,4	4,7
	Sempre en castellà	1,5	12,6	26,3	16,3
	Total	100	100	100	100

També el sexe és una variable que diferencia significativament la població enquestada en relació a l'ús general del català. Els nois solen donar respostes més polaritzades que les noies, atès que ells usen el català o mai o gairebé mai per sobre de la mitjana. Les noies declaren que parlen tant el català com el castellà per sobre de la mitjana.

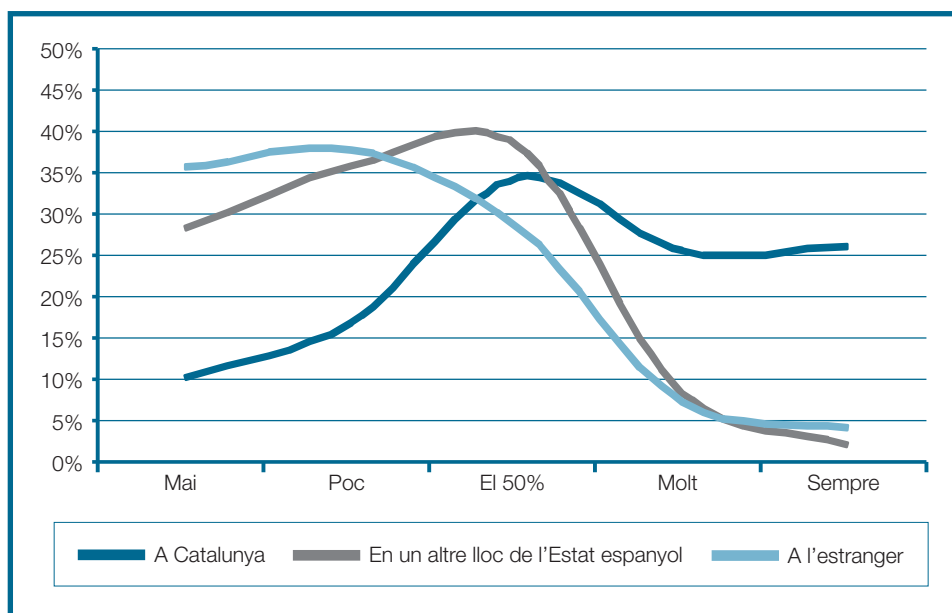
Segons el lloc de naixement, els nascuts a Catalunya utilitzen sensiblement més el català que la mitjana de la població, però no gaire més. Per contra, el 70% dels nascuts fora de Catalunya no l'utilitza mai o gairebé mai i el 22% l'usa tant com les altres llengües. Entre els nascuts a fora de Catalunya no es distingeix més ús del català per més anys de residència al país que portin, però atesa la poca mostra de nascuts fora de Catalunya (vegeu el punt 1.3), aquests resultats s'han de prendre amb molta cautela.

Gràfic 5.11. Ús general del català segons el lloc de naixement de l'alumnat. Percentatges

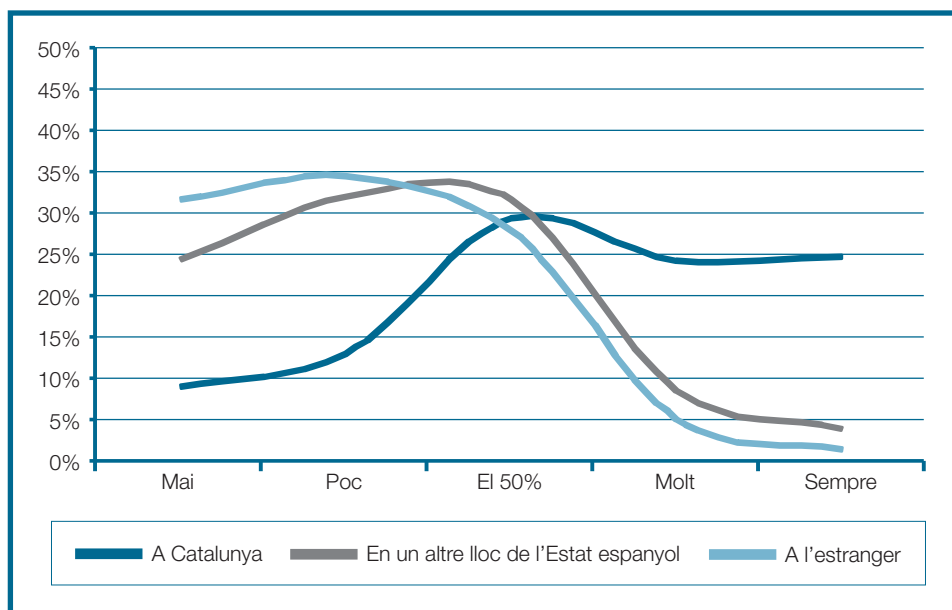

On més es noten les diferències segons el lloc de naixement és en l'origen dels pares i mares. De l'alumnat que té almenys un dels progenitors nascut a Catalunya, només un 21,5% no parla mai o gairebé mai en català, mentre que prop de la meitat el parla sempre o gairebé sempre. En oposició, només una dècima part de l'alumnat que té almenys un progenitor/a nascut fora de Catalunya utilitza el català sempre o gairebé sempre. També els anys de residència a Catalunya dels progenitors estan correlacionats amb l'ús general del català. La majoria d'estudiants amb almenys un progenitor/a arribat a Catalunya durant els darrers 5 anys (entre l'any 2000 i el 2005) pràcticament no utilitza el català mai o gairebé mai (no ho fa més de tres quartes parts de l'alumnat), i tampoc l'utilitzen dos terços de l'alumnat que té progenitors que van arribar a Catalunya durant el darrer lustre del segle passat.

Gràfic 5.12. Ús general del català segons el lloc de naixement de la mare. Percentatges

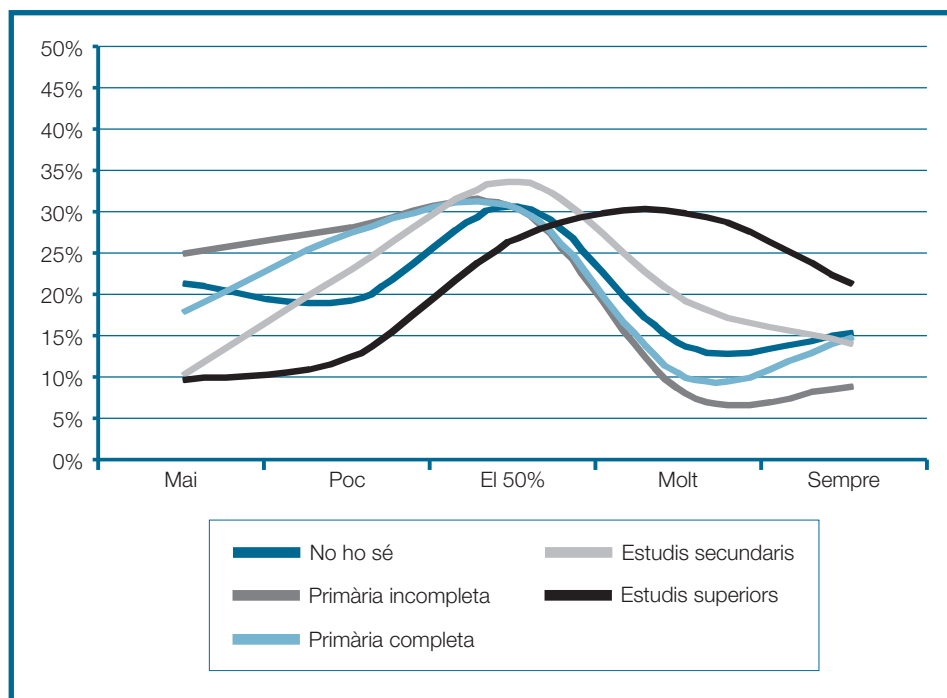
Gràfic 5.13. Ús general del català segons el lloc de naixement del pare. Percentatges

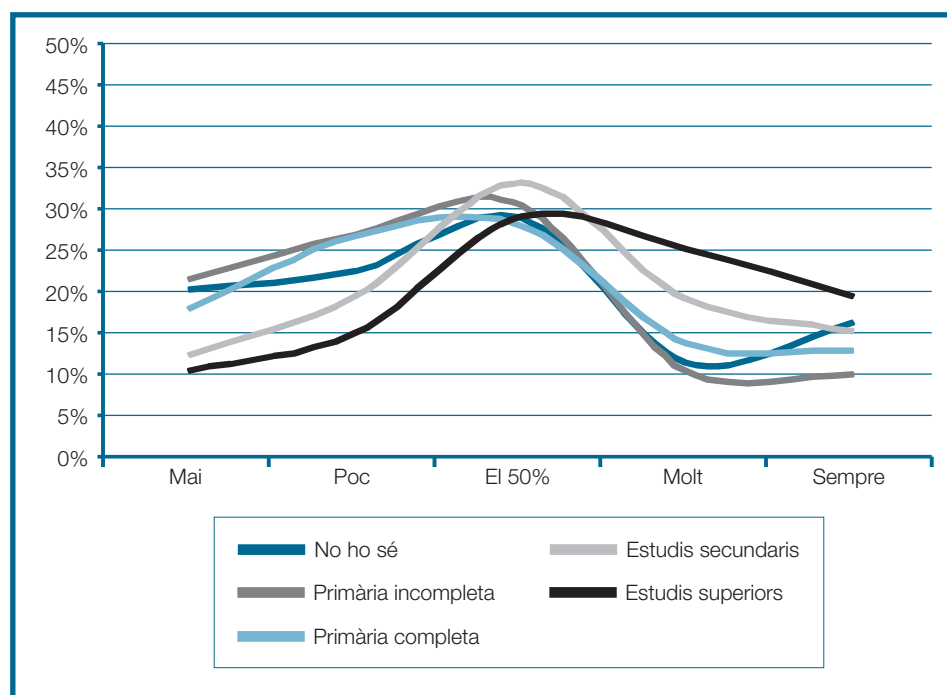
Tal com s'esdevé amb l'associació entre la llengua inicial i la situació laboral de les mares i dels pares (punt 4.1), també aquí hi ha un ús més elevat del català entre els fills i filles de mares que treballen a jornada completa, mentre que entre els fills i filles de mares que fan feines de la llar hi sol haver més nombre de respostes que indiquen que mai o gairebé mai s'usa el català. De manera excepcional, també la dedicació laboral del pare es significativa estadísticament, encara que amb menys intensitat. Sembla que entre els fills i filles dels pares que treballen a mitja jornada hi ha més concentració (per sobre de la mitjana) dels qui mai o gairebé mai no parlen català.

Tenint en compte el nivell d'estudis, novament trobem que entre l'alumnat que té pares o mares amb estudis superiors hi ha una majoria que utilitza el català sempre o gairebé sempre. En els progenitors amb nivells d'estudis secundaris prenen cert relleu els usos intermedis del català i entre els que tenen progenitors amb estudis primaris, o entre els que no saben quins estudis tenen els seus pares, pren major relleu el perfil de l'alumnat que mai o gairebé mai no usa el català.

Gràfic 5.14. Ús general del català segons el nivell d'estudis de la mare. Percentatges

Gràfic 5.15. Ús general del català segons el nivell d'estudis del pare. Percentatges

Segons la titularitat de l'escola, l'ús del català és molt similar a les escoles públiques i a les privades. Tot i aquesta absència d'associació, la qüestió és rellevant, atès que a les escoles privades hi ha un moderat però notori major nombre de parlants inicials de català.

Finalment, pel que fa a la grandària de l'hàbitat on s'ubica el centre, es repeteix el patró de més presència del català en els nuclis de menys de 10.000 habitants, on més de la meitat de l'alumnat parla molt o sempre en català. En els nuclis de més de 100.000 habitants quasi la meitat de la població parla el català poc o mai, mentre que tres quartes parts el parlen tant o menys que la resta de llengües. Els nuclis d'entre 10.000 i 100.000 habitants tenen uns usos molt semblants als de la mitjana poblacional.

5.3. Síntesi

El coneixement declarat de català i castellà és molt alt, mentre que el d'anglès és molt menor. En tots els casos, trobem valors similars en la competència oral i l'escrita, mentre que sempre són superiors en les competències receptives que en les productives. El coneixement declarat de català està sensiblement per sota del de castellà, tot i que la població que es valora amb puntuacions baixes en cap cas supera el 5% del total.

Tant catalanoparlants com castellanoparlants inicials mostren autovaloracions molt altes en català. Però una part dels segons, els castellanoparlants, se situa per sota en la competència en la seva segona llengua (L2), el català. Aquest fet es repeteix, però cal dir que més moderadament en el cas de la competència dels catalanoparlants en castellà. Així, els catalanoparlants tenen coneixement en L2 superior al dels castellanoparlants i, també, declaren tenir-lo superior en la llengua anglesa.

Ni el coneixement de català ni el de castellà és diferent a les escoles públiques que a les privades. Però sí que és superior el d'anglès a les privades. També les noies declaren mitjanes sensiblement superiors en escriure el castellà o l'anglès. Els fills i filles de progenitors amb estudis superiors declaren tenir un coneixement més elevat de català i d'anglès.

Amb referència als usos lingüístics, la població es distribueix de manera equilibrada en tres grups: un terç de la població parla sempre o gairebé sempre en català, un altre terç parla tant en català com en altres llengües i el terç restant no parla mai o gairebé mai en català.

La llengua inicial es mostra essencial per entendre l'ús general del català. Així, els catalanoparlants inicials utilitzen almenys tant la seva primera llengua com la resta de llengües. També observem que les noies se situen amb més predisposició en els usos intermedis de català i castellà. Finalment, a pesar del nombre més elevat de parlants inicials que hi ha a les escoles privades, aquesta superioritat no es tradueix en un ús més elevat del català en aquests centres educatius.

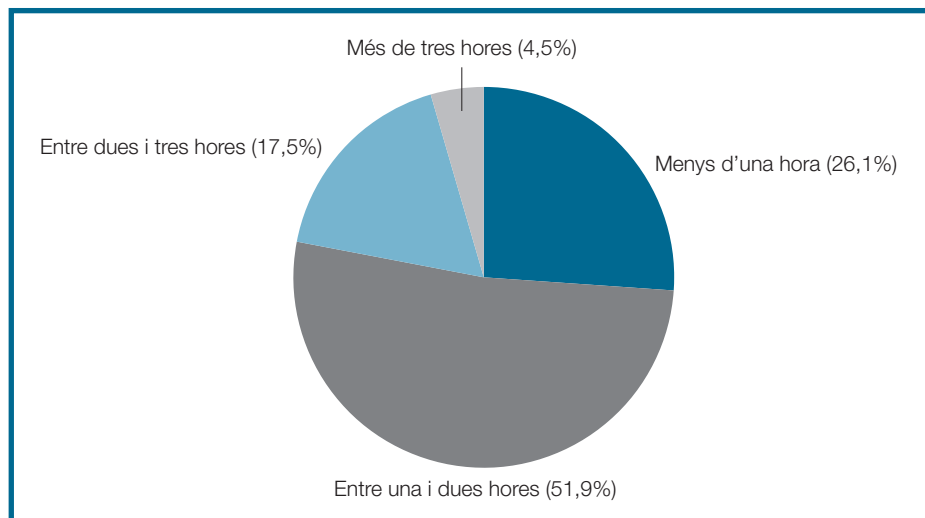
6. HÀBITS D'ESTUDI I EXPECTATIVES ACADÈMIQUES

6.1. Hàbits d'estudi

6.1.1. HORES D'ESTUDI

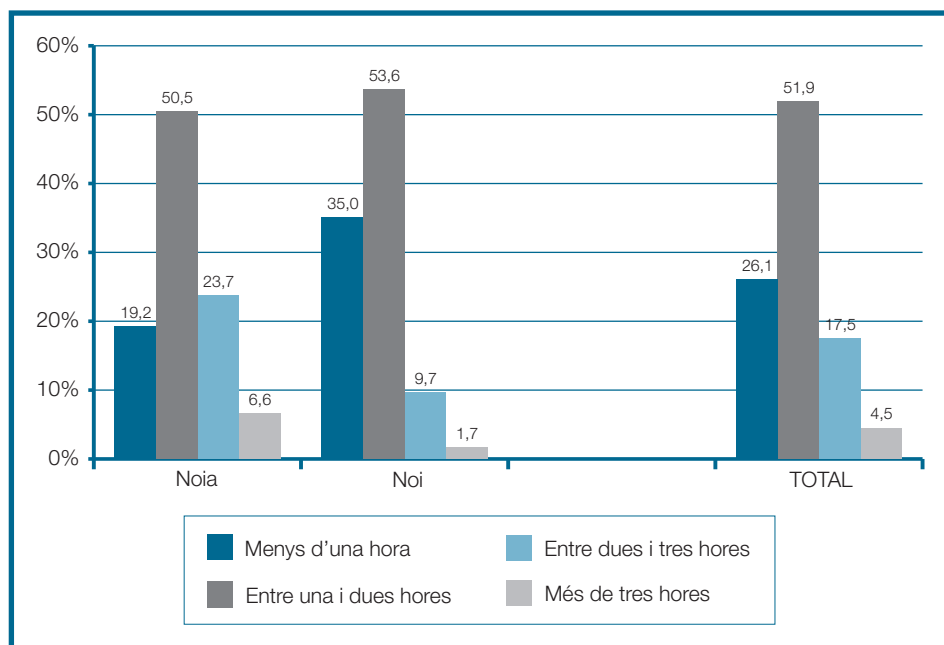
L'hàbit més comú és el de dedicar entre una i dues hores diàries (51,9%) a l'estudi i a fer els deures. Una quarta part dels alumnes (26,1%) estudia per sota d'aquest límit, és a dir, menys d'una hora diària, mentre que una altra quarta part estudia per damunt de les dues hores diàries, ja sigui entre dues i tres hores (17,5%) o més de tres hores (4,5%).

Gràfic 6.1. Quantes hores al dia dediques a fer els deures i/o estudiar? Percentatges (n = 1.368)

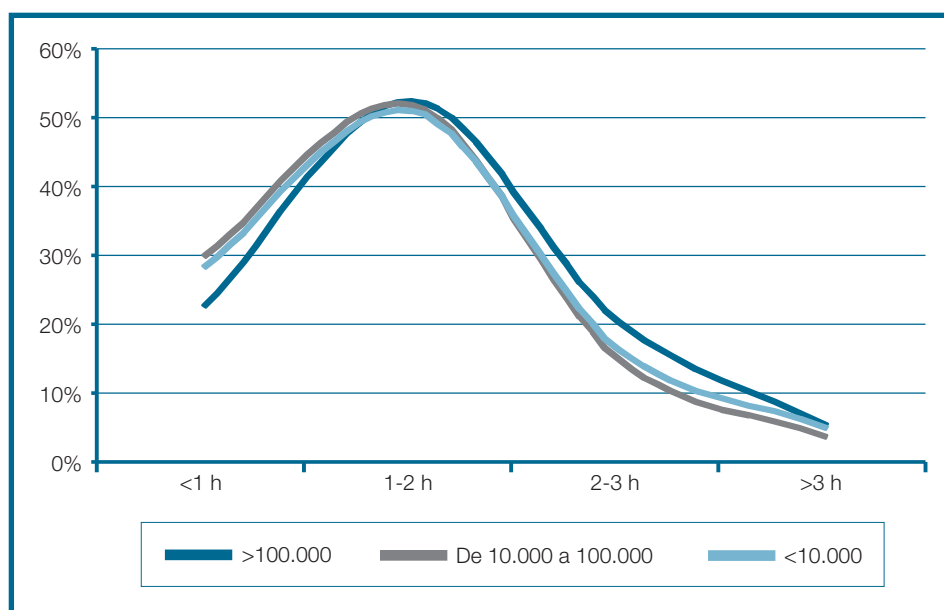
La diferència d'hores dedicades a l'estudi segons el sexe de l'alumnat és notable, atès que les noies tendeixen a estudiar més hores que els nois. Si bé el grup dels que estudien entre una i dues hores diàries és força similar tant en un cas com en l'altre (per sobre del 50% en ambdós casos), les noies que estudien dues hores o més són al voltant del 30,3%, mentre que els nois són només l'11,4%. Per contra, entre aquests darrers hi ha un grup nodrit, el 35%, que estudia menys d'una hora diària, mentre que entre les noies aquest grup és del 19,2%.

Gràfic 6.2. Quantes hores al dia dediques a fer els deures i/o estudiar? Segons el sexe. Percentatges

La titularitat dels centres no és important en segmentar els hàbits d'estudi. Entre l'alumnat de les escoles públiques i el de les privades les hores d'estudis són similars. Segons la grandària dels municipis, els estudiants de municipis més grans de 100.000 habitants declaren una mitjana de temps d'estudi superior a la resta de la població.

Gràfic 6.3. Quantes hores al dia dediques a fer els deures i/o estudiar? Segons el tipus d'hàbitat. Percentatges

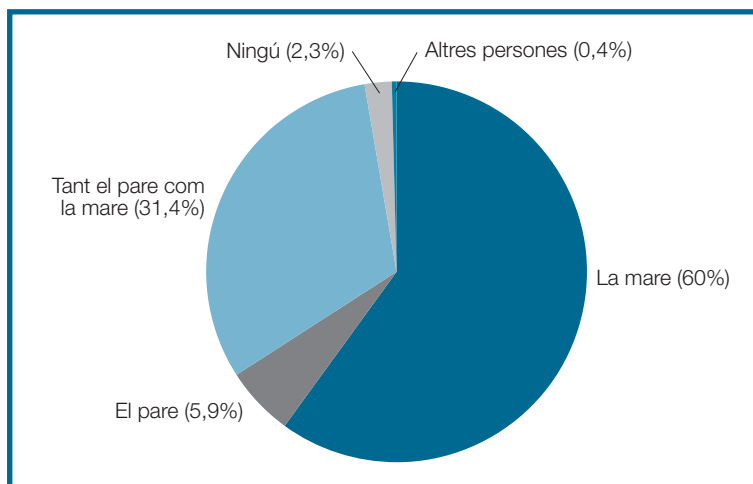
El nivell d'estudis dels pares i mares no està tan associat amb les hores d'estudi dels alumnes com podria esperar-se. La dinàmica és de més inversió en temps d'estudi dels fills d'universitaris que dels fills dels que han estudiat secundària o primària. Però aquestes diferències només s'evidencien de manera clara amb el nivell d'estudis del pare i no tant amb el de la mare.

Ni la llengua inicial ni l'ús general del català s'associen significativament amb les hores dedicades a l'estudi.

6.1.2. PARLAR AMB EL TUTOR O TUTORA

En la major part dels casos és la mare (60%) qui va a parlar amb el tutor o tutora de la classe. Però també hi té una presència notòria l'opció de la visita tant del pare com de la mare. En tot cas, normalment, les visites del pare en solitari són ben estranyes: només en el 5,9% dels casos.

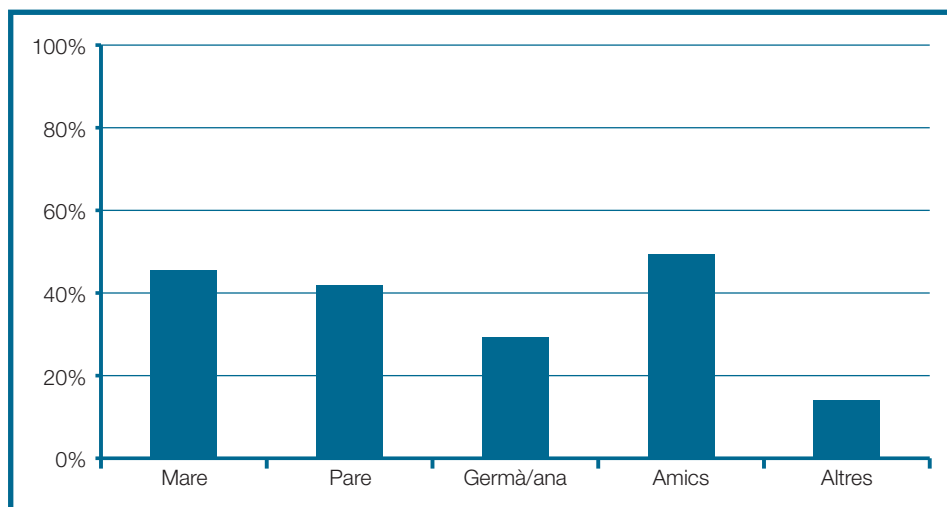
Gràfic 6.4. Normalment, qui va a parlar amb el teu tutor/a? Percentatges (n = 1.377)

6.1.3. PERSONA QUE AJUDA A FER ELS DEURES

Tal com indica el gràfic 6.5, la major part de l'alumnat que necessita ajut per fer els deures sol recórrer als amics (49,5%), a la mare (45,5%) o al pare (42%). L'opció dels germans és molt més minoritària (29,4%).

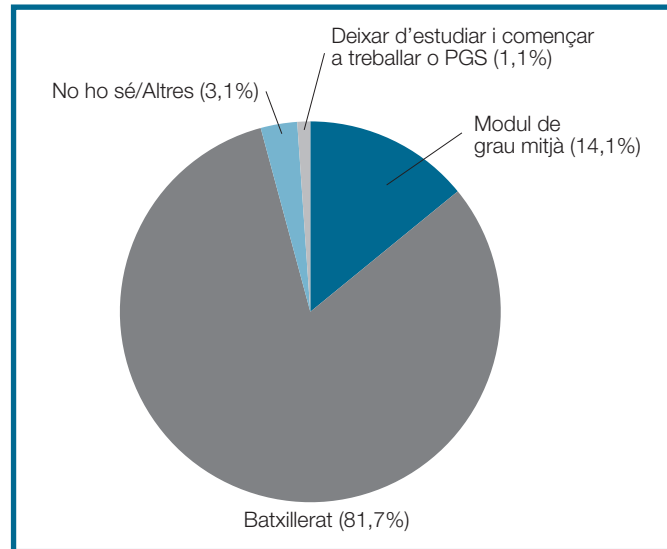
Gràfic 6.5. Si et fa falta, demanes ajuda a (...) per fer deures. Multiresposta. Percentatges

6.2. Expectatives acadèmiques

Ben bé tota la població escolar de 4t d'ESO enquestada declara que té previst continuar estudiant. La major part té previst continuar l'any següent amb el batxillerat (81,7%), mentre que el 14,1% vol continuar estudiant un mòdul professional de grau mitjà. Només l'1,1% té previst deixar d'estudiar o continuar amb un programa de garantia social (PGS).

Gràfic 6.6. De cara al curs vinent tens previst estudiar... Percentatges (n = 1.359)

Als centres públics sembla que els mòduls professionals de grau mitjà (17,4%) són més comuns que a les escoles privades (10,1%). Per contra, la grandària del municipi on hi ha ubicat el centre educatiu no està associada significativament a aquesta variable.

6.3. Síntesi

La major part de l'alumnat dedica entre una i dues hores diàries a l'estudi i a fer els deures. Les noies hi dediquen més temps que els nois, així com també ho fa lleugerament l'alumnat escolaritzat en municipis grans.

El paper familiar d'interlocutor amb el tutor o tutora del grup-classe habitualment l'exerceix la mare sola, o bé conjuntament amb el pare. L'actuació del pare com a interlocutor de manera individual és molt estranya. Contràriament, a l'hora d'ajudar a fer els deures sovint tenen la mateixa presència tant el pare com la mare, encara que són els amics i amigues els més reclamats per ajudar.

Com a objectiu a curt termini, només un de cada cinc alumnes no té previst continuar amb el batxillerat i només un de cada cent no té previst continuar amb els seus estudis.

7. LENGUA I CONTEXT ESCOLAR

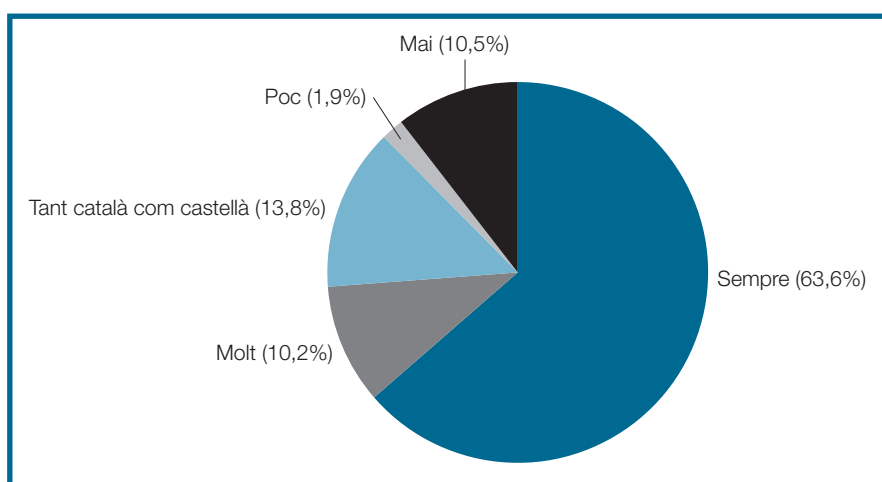
A continuació s'analitza l'ús de la llengua en l'àmbit escolar. També es tenen en consideració altres contextos que hi estan associats. Es fa referència als usos lingüístics amb el professorat dins i fora de l'aula, a les publicacions i materials escrits de les classes, a la llengua usada en els diferents exàmens, a la llengua utilitzada en activitats de grup a la classe i en les activitats extrascolars i socials, als usos lingüístics amb amics de l'escola i de fora i a la llengua parlada amb el personal d'administració i serveis del centre escolar. Finalment, s'aprofundeix en les mateixes qüestions i se n'avalua l'associació amb les variables habituals.

Cadascuna de les preguntes es formula amb referència a diferents assignatures del currículum: les ciències de la naturalesa, les ciències socials, l'educació física, l'educació visual i plàstica, les matemàtiques, la música i la tecnologia. No s'hi inclouen les assignatures de contingut lingüístic, que són la llengua i literatura catalana i castellana i les llengües estrangeres. L'ús de les llengües s'avalua en els qüestionaris amb una escala d'1 a 5, en la qual 1 vol dir *mai*; 2, *poc*; 3, *mitjanament*; 4, *molt*, i 5, *sempre* (vegeu les preguntes 41, 43, 44 i 45 del qüestionari a l'annex).

7.1. Llengua del professorat amb el grup d'alumnes

La llengua que el professorat parla al grup d'alumnes, quan s'adreça de manera conjunta a tota la classe, és habitualment el català. Dues tercers parts de l'alumnat declaren que el seu professorat (de matèries no lingüístiques) parla només en català (63,6%). Si a més hi sumem el professorat que parla molt en català, s'arriba a les tres quarts parts de l'alumnat. En oposició, l'alumnat que té un professorat que mai no parla en català representa una dècima part del total.

Gràfic 7.1. Fins a quin punt s'usa el català (...) a les classes, quan el professorat parla a tot el grup.
Percentatges (n = 1.373)

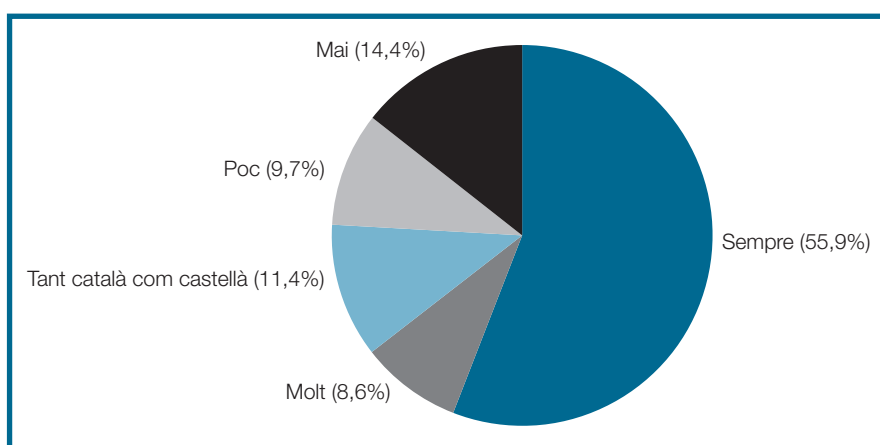
7.2. Llengua de l'alumnat a les classes

7.2.1. LLENGUA DE L'ALUMNAT AMB EL PROFESSORAT A L'AULA

L'ús lingüístic de l'alumnat quan parla amb el professorat a l'aula es correspon força amb els usos del professorat quan parla al grup en general, però no per complet. Dins de les aules, l'alumnat utilitza més que el professorat les altres llengües diferents al català, majoritàriament el castellà.¹¹

Els alumnes que a classe es dirigeixen sempre o molt en català al professorat són menys que el nombre d'alumnes que tenen professorat que sempre parla català a classe. La diferència és de 9,3 punts percentuals. Complementàriament, els qui parlen poc o mai en català al professorat són un de cada quatre alumnes (24,1%), mentre que el professorat que parla a l'aula poc o mai en català és el 10%. Per tant, l'ús del català de l'alumnat amb el professorat a classe és menor que l'ús que fa aquest mateix professorat amb l'alumnat.

Gràfic 7.2. Fins a quin punt s'usa el català (...) a les classes, quan parles amb el professorat.
Percentatges (n = 1.377)

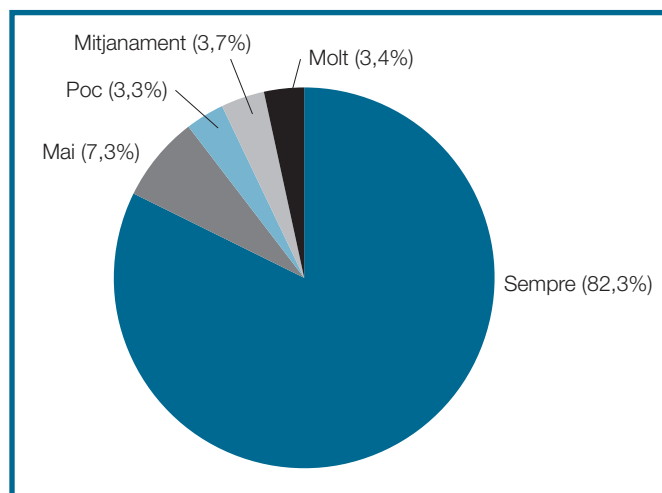

11. Coneixem els usos lingüístics del professorat quan parla a tot el grup dins de l'aula (ús lingüístic dirigit al col·lectiu) a través de la percepció de l'alumne/a. El qüestionari no té en compte els usos individualitzats del professorat quan parla només a l'alumne/a enquestat, ja sigui dins de l'aula o fora de l'aula, perquè conèixer aquesta dada hauria representat preguntar directament al professorat, i el qüestionari s'aplica exclusivament a l'alumnat de 4t d'ESO.

7.2.2. LLENGUA D'ÚS DELS EXÀMENS

Els exàmens és l'àmbit on el català obté els nivells més alts d'ús actiu de l'alumnat. Per tant, el nivell d'ús més alt de la llengua se situa en l'escrit. Quatre de cada cinc alumnes de secundària declara que fa els exàmens sempre en català. I només una desena part de l'alumnat fa cap o pocs exàmens en català.

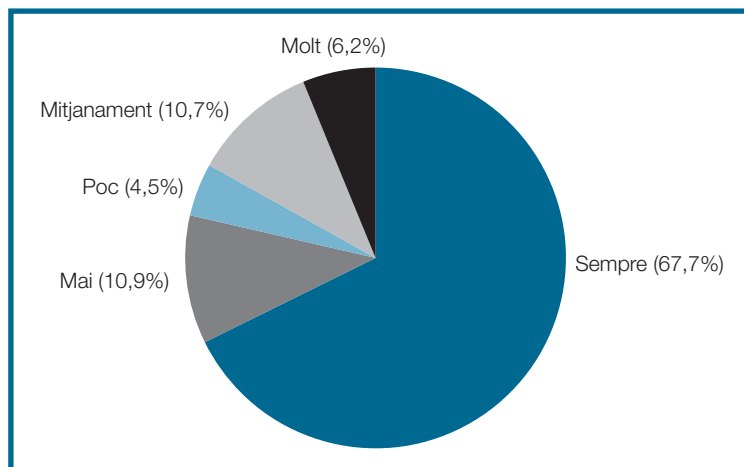
Gràfic 7.3. Ús del català a les classes quan s'escriu un control, examen. Percentatges (n = 1.374)

7.2.3. LLENGUA A L'HORA DE TREBALLAR EN GRUP A CLASSE

L'ús del català de l'alumne/a en els treballs en grup dins de la classe és superior a l'ús que fa el mateix alumne/a quan es dirigeix al professorat. El nivell d'ús del català en els treballs de grup és similar al que en fa el professorat a classe.

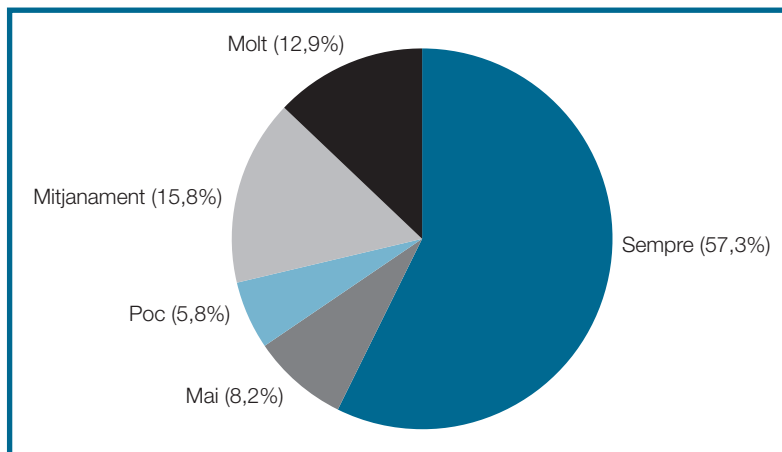
Gràfic 7.4. Ús del català a les classes quan es fa un treball en grup. Percentatges (n = 1.369)

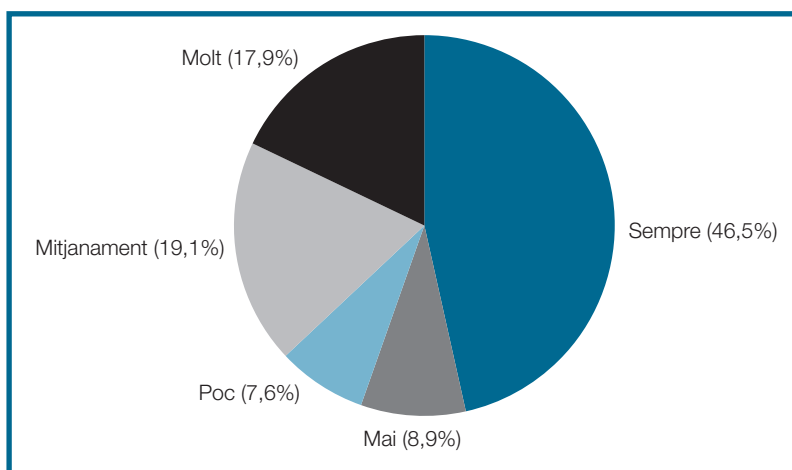
7.3. Llengua en altres activitats de grup

Tot i la reducció de l'ús del català en les activitats de grup de les classes de tutoria i, encara més, en les activitats complementàries, continua sent la llengua més parlada, molt per sobre de la resta de llengües. Prop de dos de cada tres alumnes parla sobretot o sempre en català, mentre que només aproximadament el 15% el parla poc o mai.

Gràfic 7.5. Ús del català en les activitats de grup a les classes de tutoria. Percentatges (n = 1.364)

Gràfic 7.6. Ús del català en les activitats de grup a les activitats complementàries. Percentatges (n = 1.309)

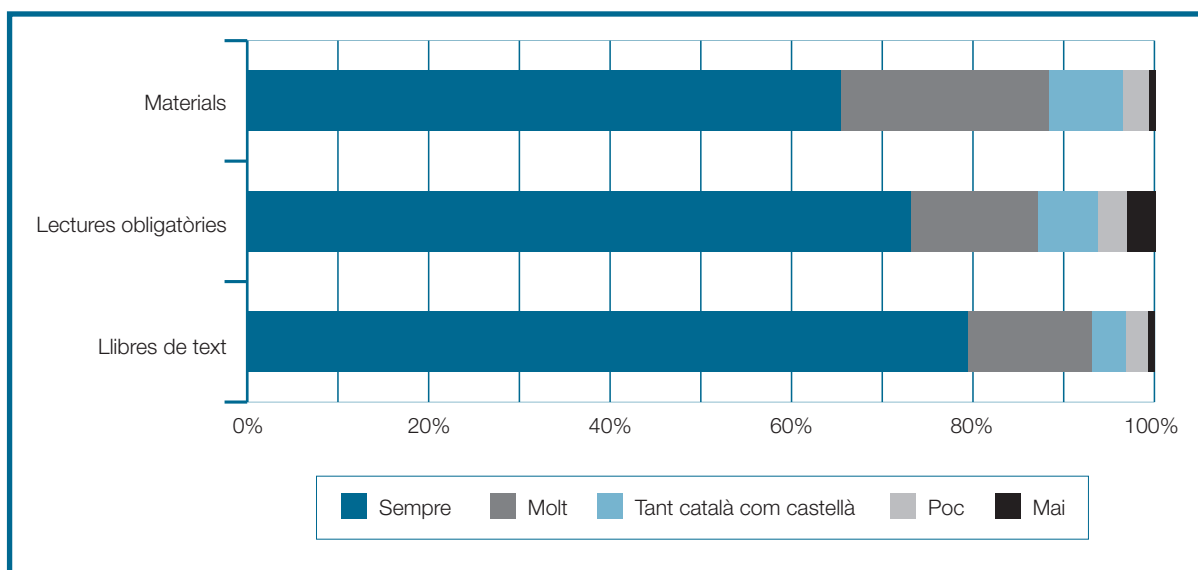

7.4. Llengua en els materials didàctics

Els materials escolars conformen els fluxos de llengua escrita que rep l'alumnat. La llengua d'aquests materials ve donada, més enllà de l'oferta i la diversitat pròpia dels materials, per la decisió del professorat i els departaments. En aquest estudi es té en compte la llengua dels llibres de text, la de les lectures obligatòries i la dels materials elaborats pel professorat.

L'alumnat que cap o poques vegades rep materials escrits en català supera el 7% del total. En general, doncs, els materials són en català. I és així fins al punt que sobresurt l'ús del català en tots els llibres de text del 79,4% del total d'alumnes, amb el 13,7% que gairebé sempre els té en català. Aquestes dues xifres sumen el 93,1% d'alumnat, que té els llibres sempre o gairebé sempre en català. En el cas de les lectures obligatòries i els materials elaborats pel mateix professorat, aquesta suma es redueix al voltant del 88% de l'alumnat. Però en tots els casos és remarcable l'alt percentatge d'alumnes que sempre o gairebé sempre tenen els materials en català.

Gràfic 7.7. Fins a quin punt s'usa el català en... Percentatges (n = 1.357, n = 1.199, n = 1.353)

7.5. Llengua al centre fora de la classe

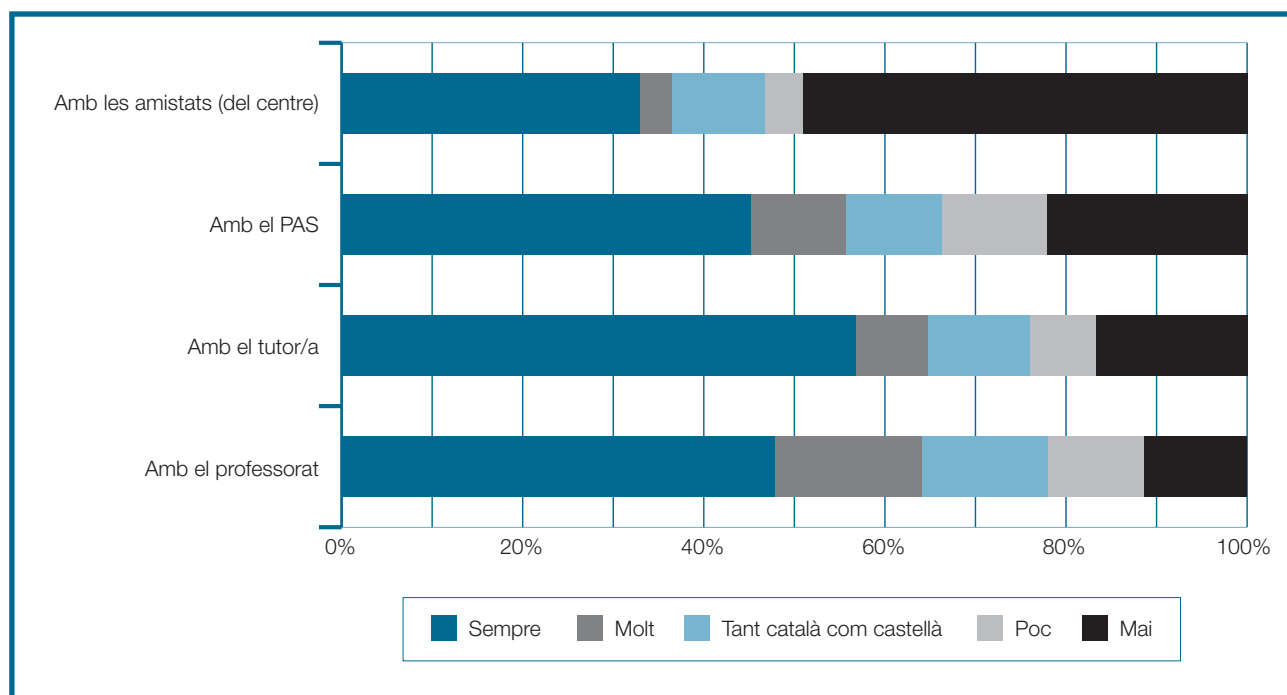
L'ús del català de l'alumnat amb el professorat és similar tant a dins com a fora de classe. En primer lloc, sabem que prop del 75% dels alumnes tenen classes amb professorat que es dirigeix sempre o gairebé sempre en català al grup, mentre que són només al voltant del 65% els alumnes que parlen en català sempre o gairebé sempre al seu professor/a dins de l'aula. Si bé trobem diferències entre la llengua que parla el professorat a classe i la llengua que parla l'alumnat al professorat durant la classe, la relació lingüística entre alumnat i professorat no canvia fora de classe, perquè el percentatge dels qui parlen sempre o gairebé sempre en català continua sent molt proper al 65%. Encara que té concentracions lleugerament superiors en la resposta *gairebé sempre*. A més, cal considerar que si bé els qui mai no parlen en català amb el professorat a classe són el 14,4%, en els usos fora de classe es redueixen fins a l'11,4%.

En el cas d'ús de la llengua amb el tutor o tutora, ajudat pel fet que la pregunta es refereix als usos lingüístics personalitzats en un únic individu, trobem un creixement dels pols amb alumnes que sempre parlen en català al seu tutor/a o que mai no n'hi parlen. Aquesta polarització es produeix a costa de la reducció d'efectius entre les respostes mixtes (ús del català gairebé sempre, gairebé mai o tant en català com en castellà).

L'ús del català amb el personal d'administració i serveis (PAS) supera, com en molts pocs altres casos, el 20% d'alumnes que mai no hi parlen. I és per això que el percentatge dels qui parlen sempre en català es queda per sota del 50%, exactament al 45,2%.

Finalment, l'ús de la llengua amb les amistats al centre és molt similar a l'ús amb les amistats fora del centre. Prop d'un terç dels alumnes sempre parlen en català a les seves amistats, en oposició a la meitat dels alumnes que mai no els hi parlen.

Gràfic 7.8. Fins a quin punt s'usa el català amb persones a fora de la classe. Percentatges (n = 1.393, 1.346, 1.360 i 1.354)

7.6. Síntesi dels usos lingüístics en el context escolar

Els àmbits amb més ús del català són aquells en què l'alumne/a no és productiu sinó receptiu, com els llibres de text, les lectures obligatòries o els materials preparats pel mateix professorat. El català s'utilitza molt també en els usos orals receptius, com la llengua en què parla el professorat a l'alumnat. Però el darrer cas, tot i situar-se per damunt de la mitjana, no constitueix un ús extremadament superior del català. Pel que fa als contextos productius amb més ús del català, en trobem dos: fer els exàmens i fer treballs en grup dins de les classes. En el cas dels exàmens, que és un context estrictament acadèmic, es tracta de l'àmbit on més percentatge d'alumnes més gran utilitza el català. En el cas de la llengua parlada quan es fan treballs en grup a les classes, es tracta d'usos entre iguals, que són els que habitualment tenen menys ús del català, per sota de l'ús de català de l'alumnat amb el professorat. Possiblement, aquest fet es troba mediat per l'objecte de les converses: com que es tracta d'una tasca escrita amb objectius acadèmics, disposa d'una forta atracció per a l'ús del català.

En la banda oposada, que agrupa els àmbits on hi ha més de persones que mai no parlen en català, es troben els usos lingüístics amb les amistats, tant les de dins com les de fora del centre. De cap de les maneres hi desapareix el català, perquè hi té un paper molt important, però entre amics es posa de relleu una ampliació dels qui mai no parlen català. La meitat dels alumnes mai no parlen català amb els seus amics, en oposició al terç que sempre ho fa en català. Aquest fet es reproduïx indiferentment, tant amb les amistats de dins com amb les de fora del centre educatiu i, a més, amb uns percentatges molt iguals. Altres usos més castellanitzats se situen en la llengua parlada amb el personal d'administració i serveis del centre i fins i tot en la llengua parlada amb el professorat i els tutors o tutores, tant a dins com a fora de l'aula.

Com veiem, d'una banda tenim els usos receptius de l'alumnat, altament catalanitzats, i de l'altra, la llengua parlada amb les amistats, que visualitza un sector de població molt important que mai no parla en català, en oposició a l'altre sector, que és més reduït en proporció, dels qui sempre parlen en català. Entre els usos receptius ben catalanitzats i els usos amb amistats, on el català redueix de manera clara els seus efectius, s'aixequen altres àmbits que es troben força catalanitzats, però no amb la solidesa dels primers. Aquests àmbits són les d'activitats de grup a les classes de tutoria o a les activitats complementàries. Una majoria clara de l'alumnat hi parla sempre en català, però extensos sectors de població hi parlen tant en català com en les altres llengües, sobretot en castellà. Això reforçaria el fet que els usos amb iguals a classe es mediatitzen per l'objectiu i el context de les converses.

Taula 7.1. Taula resum dels usos lingüístics en el context escolar. L'alumnat parla en català...

	Sempre	Molt	Tant català com castellà	Poc	Mai
Amb el professorat (a l'aula)	56,0	8,6	11,4	9,7	14,4
Examen	82,3	3,4	3,7	3,3	7,3
Treball en grup (a l'aula)	67,8	6,2	10,7	4,5	10,9
El professorat s'adreça a la classe	63,7	10,2	13,8	1,9	10,5
Llibres de text	79,4	13,7	3,7	2,5	0,7
Lectures obligatòries	73,1	14,1	6,6	3,1	3,2
Materials	65,4	23,0	8,1	2,9	0,7
Activitats de grup en tutories	57,3	12,9	15,8	5,8	8,2
Activitats de grup complementàries	46,5	17,9	19,1	7,6	8,9
Amb el professorat (fora de l'aula)	47,9	16,2	13,9	10,6	11,4
Amb el tutor/a (fora de l'aula)	56,8	7,9	11,3	7,3	16,7
Amb el PAS	45,2	10,5	10,5	11,6	22,3
Amb les amistats (del centre)	32,9	3,6	10,2	4,2	49,2
Amb les amistats (de fora del centre)	30,9	3,7	10,1	5,2	50,1

Nota: En negreta hi ha els percentatges més alts.

7.7. Segmentació per altres variables

Tal com dèiem en la introducció d'aquest capítol, amb l'objectiu d'aprofundir en l'anàlisi dels usos lingüístics en el context escolar, creuem tot seguit les variables vistes fins ara amb altres factors socials.

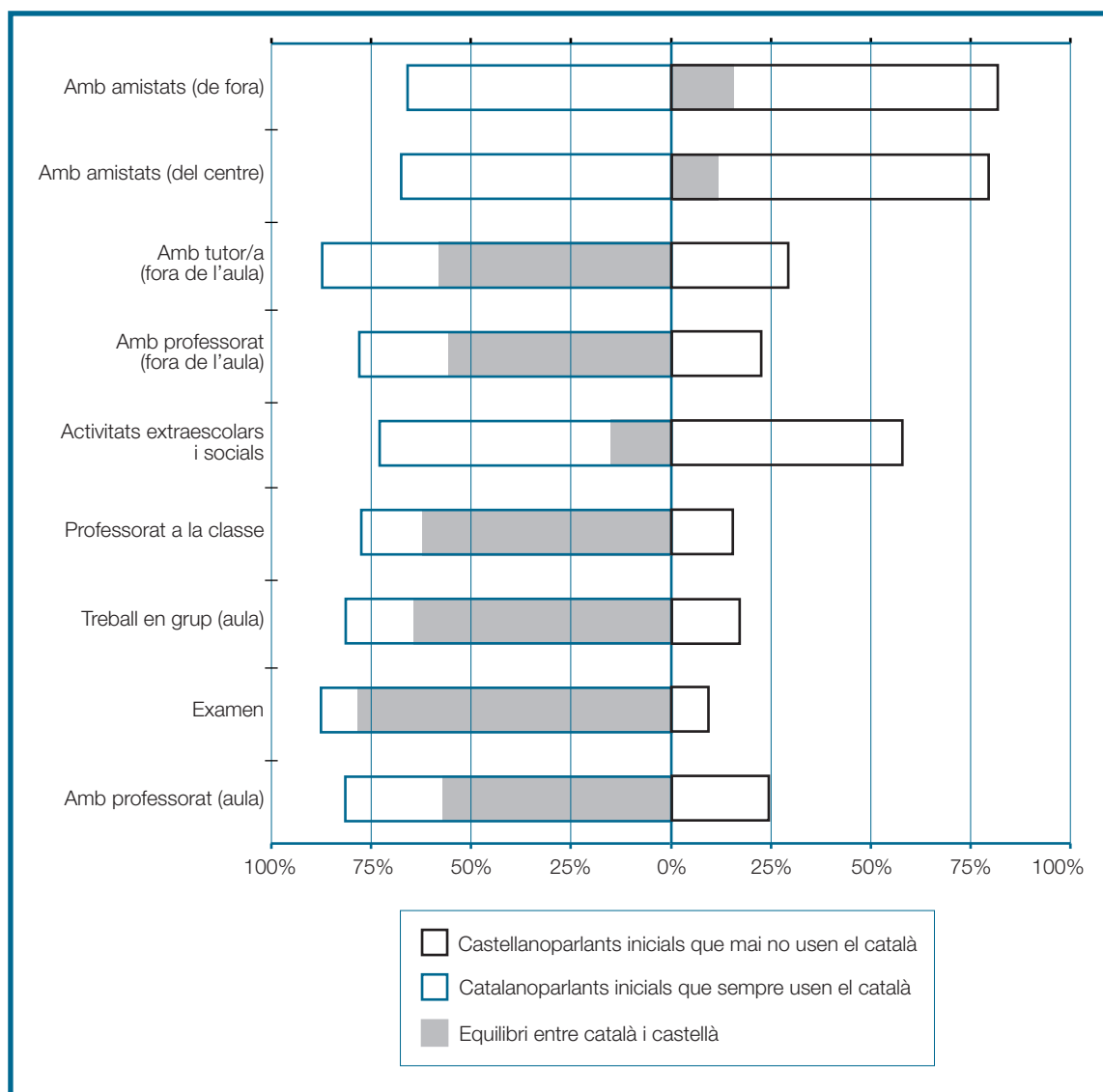
Novament, la llengua inicial és un factor essencial per entendre el comportament de l'alumnat. Es poden resseguir diferències importants en els hàbits lingüístics de cadascun dels grups de llengua inicial. En el gràfic 7.9 es poden veure els resultats del creuament dels usos lingüístics en el context escolar segons la llengua inicial, amb una disposició a manera de piràmide de població. A la part esquerra del gràfic hi ha el percentatge de catalanoparlants inicials que sempre usen el català, amb unes barres amb vores blaves. A la part dreta, hi ha el percentatge de castellanoparlants inicials que mai no parlen català, amb unes barres amb vores de color negre. Com veurem, l'anàlisi d'ambdós resultats a la vegada fa possible avaluar les tendències en l'ús de la pròpia llengua inicial dels dos grups. I aquest és el propòsit de les barres de color gris que hi ha a l'interior, que —com veurem més endavant— indiquen l'equilibri entre aquests dos valors.

En primer lloc, destaquem que els catalanoparlants inicials es mostren especialment favorables a usar la seva primera llengua en els exàmens, i també amb el professorat o treballant en grup a l'aula. Tant als exàmens com treballant en grup a classe, el percentatge de catalanoparlants inicials que sempre utilitza el català depassa el 87%. També amb el professorat, l'ús de català dels catalanoparlants inicials és molt alt. Allà on hi ha més presència de català és amb el tutor o tutora fora de la classe (87,5%). Es tracta d'un ús que només compta amb dos interlocutors i que, per tant, té una concentració més gran en els usos polaritzats. L'ús del català amb el professorat a classe, com sabem, és una variable que agrupa els usos de diferents matèries, i per això té menys polarització en els que sempre parlen en català o en els que mai no hi parlen. Tot i això, el 81,7% dels catalanoparlants parlen català amb el professorat a classe i el 78,2% també ho fan així fora de classe. Fins i tot, l'ús receptiu amb el professorat (llengua del professorat amb el grup) és del 77,7%, percentatge més baix que l'ús de l'alumnat cap al professorat. Finalment, el 81,6% dels catalanoparlants inicials parla sempre en català quan fa els treballs en grup.

Els contextos on hi ha menys ús del català per part dels catalanoparlants és les activitats extraescolars i socials, en les quals es redueix fins a tres quartes parts dels alumnes, i sobretot amb les amistats, amb les quals només prop del 66% de catalanoparlants inicials utilitza sempre el català. El percentatge és el mateix tant amb les amistats del centre com amb les amistats de fora del centre.

Paral·lelament, els castellanoparlants inicials que mai no utilitzen el català es concentren en els mateixos llocs on menys utilitzen el català els catalanoparlants. El nucli principal d'ús del castellà per part dels castellanoparlants és amb les seves relacions amb amics i amigues. La majoria, sobre el 80%, sempre els parlen castellà, siguin les amistats de dins o de fora del centre. A una distància considerable trobem l'ús del castellà en les activitats de grup en l'àmbit extraescolar i social, on una mica més de la meitat dels castellanoparlants (55,9%) mantenen el castellà. A part dels àmbits que acabem d'esmentar, en la resta de casos els castellanoparlants inicials que parlen sempre castellà són menys del 50%. Amb el professorat i el tutor o tutora, tant a l'aula com a fora, només una quarta part dels castellanoparlants l'utilitzen. Seguidament, el professorat que mai no parla en català a l'aula supera de poc el 15%, i són la mateixa proporció els qui mai no el parlen quan fan treballs en grup a classe (17%). Finalment, l'alumnat que mai no fa un examen en català és una minoria, però visible, de l'ordre del 9,3%.

Gràfic 7.9. Usos lingüístics en el context escolar segons la llengua inicial. Percentatges

Entre l'ús de català dels qui tenen aquesta llengua com a llengua inicial i el no-ús del català per part dels castellanoparlants inicials hi ha un equilibri que apareix representat al gràfic 7.9 per una banda de color gris, que se situa dins de les barres blaves o negres.¹² La banda grisa se situa del costat de la llengua que té més sostenibilitat entre els seus parlants inicials i la seva llargària indica la diferència entre un grup i l'altre. Si la barra blava és molt llarga i la barra negra és molt curta, el fons gris d'equilibri entre les dues llengües se situarà a la banda esquerra amb el color blau i tindrà una llargada important. Per contra, els casos en què se situa a la banda dreta, amb el negre, vol dir que els castellanoparlants inicials mantenen millor la seva llengua inicial. Per tant, els casos en què la banda grisa es decanta cap a la banda del català significa que els catalanoparlants tenen més sostenibilitat que els castellanoparlants inicials. Aquest fet ocorre en les activitats acadèmiques, com les relacions entre el professorat i l'alumnat (també fora de la classe), els exàmens i els treballs en grup fets a classe. També en el cas de les activitats extrascolars es percep que el català manté els seus efectius. Però a més d'això, cal comptar que un gran nombre de castellanoparlants inicials mai no uti-

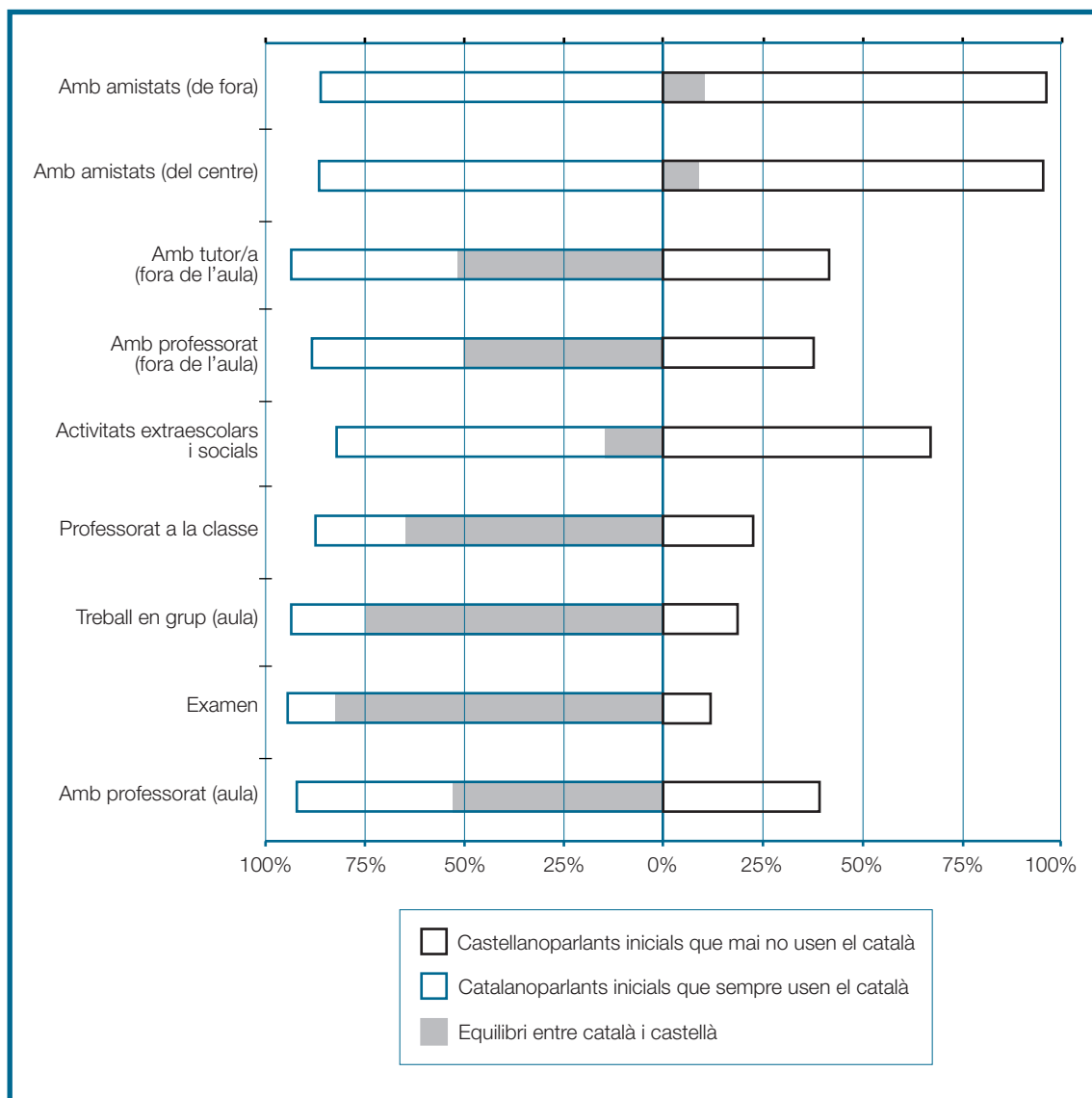
12. Aquest valor es produeix a partir de la diferència que hi ha entre els que sempre parlen català, dels qui tenen aquesta llengua com a primera, i el percentatge dels castellanoparlants que mai no el parlen. Per exemple, en el cas de la llengua parlada amb el professorat a classe, tenim que el 81,7% dels catalanoparlants inicials sempre li parla en català mentre que el 24,3% dels castellanoparlants mai els en parla. La diferència entre una xifra i l'altra és de 57,4 punts percentuals, a favor de la major sostenibilitat dels catalanoparlants sobre els castellanoparlants. Per tant, gràficament queden dibuixats amb un fons gris un 57,4% de la barra de vores blaves. La interpretació és senzilla: el gris és a la banda esquerra, la del català, perquè els catalanoparlants tenen més sostenibilitat que els castellanoparlants en aquest àmbit i la diferència entre uns i altres és molt important perquè el valor arriba als 57,4 punts. Un valor extrem de 100 punts en la banda del català significa que tots els catalanoparlants parlen sempre català i cap castellanoparlant mai no usa el català. L'altre valor extrem, de 100 punts a la banda del castellà, significa que cap catalanoparlant parla sempre en català i que tots els castellanoparlants mai no parlen en català. El valor 0 representa els casos en què la sostenibilitat del català i del castellà és la mateixa.

litzen el català. Quantitativament són tants que s'aproximen a la sostenibilitat dels primers. D'altra banda, amb més capacitat de manteniment del castellà que del català se situen les relacions amb les amistats, que veuen com perd pistonada el manteniment del català respecte a la resta de contextos.

Amb aquests resultats sembla que es confirma el gran embrancament dels dos grups lingüístics, atès que en pocs casos hi ha un ús alt de català per part dels catalanoparlants i un ús alt de castellà per part dels castellanoparlants. Si els dos grups lingüístics estiguessin fortament segregats, podrien coexistir a la vegada els alts usos de català entre catalanoparlants i els alts usos de castellà entre els castellanoparlants, atès que no s'entrecreuarien les relacions d'uns amb les dels altres i la barra grisa tendiria a zero. Però sembla que les dades confirmen que els dos grups viuen ben relacionats en els mateixos contextos i que, per tant, hi ha contextos on hi ha més ús del català —ambdós grups utilitzen sobretot el català—, i altres fortament castellanitzats —els dos grups utilitzen més el castellà.

L'ús general de la llengua, com era d'esperar, també es troba fortament associat a l'ús que se'n fa al centre educatiu. Fins i tot el comportament està encara més polaritzat. Els catalanoparlants que sempre parlen en català són més del 85% en gairebé totes les situacions, fins i tot amb les amistats. Només en el cas de les activitats extrascolars i socials el percentatge és sensiblement menor (82%). En oposició, els castellanoparlants s'allunyen al màxim del català en les relacions amb les amistats, amb qui més del 95% mai no parla en català. En resseguir el context d'ús següent, com és la llengua utilitzada en activitats extrascolars, ja reduïm la proporció dels qui mai no utilitzen el català fins als dos terços. Seguidament, els qui mai no parlen en català amb el professorat són el 40%. I això ocorre a pesar que el professorat que mai no parla català amb el grup de classe només és el 22,7%. Finalment, és en els treballs en grup a classe i en els exàmens, novament, que es retroba el percentatge més baix dels qui mai no utilitzen el català, que són el 18,7% i el 12%, respectivament. L'equilibri entre la sostenibilitat del català i la del castellà, representada pel fons gris, en tots els àmbits acadèmics es decanta cap al català, excepte en els treballs en grup a classe i amb les amistats. Tant els catalanoparlants com els castellanoparlants mantenen la seva llengua, amb una situació més favorable cap al català en el primer cas i cap al castellà en el segon.

Gràfic 7.10. Usos lingüístics en el context escolar segons la llengua d'ús general. Percentatges

Segons la grandària del municipi on hi ha ubicat el centre escolar observem, amb claredat, que hi ha menys ús del català en els municipis més grans respecte als menors de 10.000 habitants, tal com era d'esperar. Si bé aquesta afirmació és certa arreu on l'analitzem, es fa més visible en alguns dels contextos. Per exemple, trobem grans diferències pel que fa a utilitzar sempre el català al centre escolar amb el professorat i el tutor o tutora, tant a la classe com a fora, així com amb el PAS. Pràcticament en tot els casos, a les poblacions més petites es dobla l'ús de català respecte al de les poblacions més grans. Contràriament, els llibres de text són el camp on menys diferències hi ha, atès que a les poblacions més menudes el 87,1% dels alumnes tenen els llibres de text sempre en català i a les poblacions més grans el percentatge és de 76,4%. També en els exàmens, en els treballs en grup a classe o en les lectures obligatòries i els materials de classe les diferències entre les àrees més grans i les més petites són més reduïdes.

Taula 7.2. Usos lingüístics del català en el context escolar segons la grandària del municipi on hi ha ubicat el centre educatiu. Percentatges

	>100.000	De 10.000 a 100.000	<10.000
Amb el professorat (a l'aula)	45,1	59,2	78,7
Examen	75,0	86,0	94,3
Treball en grup (a l'aula)	59,2	71,8	82,3
El professorat s'adreça a la classe	55,2	61,4	91,7
Llibres de text	76,4	79,6	87,1
Lectures obligatòries	65,3	75,8	86,8
Materials	60,9	62,8	83,3
Activitats de grup en tutories	42,9	66,9	74,8
Activitats de grup complementàries	34,9	52,5	63,4
Amb el professorat (fora de l'aula)	31,4	56,0	74,9
Amb el tutor/a (fora de l'aula))	41,4	65,4	80,1
Amb el PAS	31,4	50,6	70,0
Activitats extraescolars i socials	31,7	50,0	69,9
Amb amistats (del centre)	19,9	41,3	49,4
Amb amistats (de fora del centre)	19,3	36,6	45,1

Segons la titularitat dels centres educatius, les diferències més grans es donen en els materials escrits (llibres de text, lectures obligatòries i materials de classe). En els centres públics, l'alumnat sol tenir tots els llibres en català, en major proporció que en els centres privats. No són diferències gaire importants, en cap cas superiors als 15 punts percentuals, però sí que són significatives. També el professorat dels centres públics utilitza més el català per dirigir-se a tot el grup de classe, així com s'utilitza més en les interaccions de l'alumnat amb el professorat fora de classe. No és així en l'ús del català de l'alumnat dins de classe, on no es perceben diferències significatives entre centres públics i privats.

Les relacions amb les amistats establertes sempre en català són més comunes en els centres privats que en els públics, sobretot amb les amistats de fora del centre. En el cas de les amistats de dins del centre, tot i que la relació és en la mateixa direcció, les diferències són lleugerament menors i perden significació. També les activitats complementàries es fan sensiblement més en català als centres privats.

Taula 7.3. Usos lingüístics del català en el context escolar segons la titularitat del centre educatiu. Percentatges

	Públic	Privat
Amb el professorat (a l'aula)	56,3	55,6
Examen	86,1	77,7
Treball en grup (a l'aula)	70,1	64,9
El professorat s'adreça a la classe	67,2	59,2
Llibres de text	84,6	73,1
Lectures obligatòries	79,8	65,2
Materials	71,2	58,3
Activitats de grup en tutories	59,0	55,2
Activitats de grup complementàries	45,9	47,3
Amb el professorat (fora de l'aula)	51,3	43,8
Amb el tutor/a (fora de l'aula)	58,1	55,3
Amb el PAS	48,0	41,6
Activitats extrascolars i socials	45,7	45,7
Amb amistats (del centre)	30,5	35,9
Amb amistats (de fora del centre)	28,7	33,6

7.8. Síntesi

Dues terceres parts del professorat parla en català al grup de classe. Contràriament, el professorat que mai no parla en català representa una dècima part del total. Oposadament a l'alta presència de l'ús del català entre el professorat, el castellà té una major presència a l'aula quan els alumnes es dirigeixen al professorat. Finalment, és en els usos escrits, com els exàmens, on més presència del català es percep a l'aula: quatre de cada cinc alumnes utilitzen el català sempre. A més, també en els materials escrits que rep l'alumnat es percep una presència important del català.

Fora de l'aula, sembla que en l'únic cas en què es mantenen els nivells alts de català és amb el professorat: el català s'utilitza amb el professorat en proporcions similars a dins i a fora de la classe. No és així en l'ús del català amb el personal d'administració i serveis, ja que el castellà hi té una important presència. I és amb les amistats on creix la presència del castellà: un terç dels alumnes sempre parlen en català amb les amistats, siguin del centre o de fora, en oposició a la meitat dels alumnes que mai no hi parlen.

Segons la llengua inicial de l'alumnat, i també segons el seu ús lingüístic general, en tots els àmbits escolars estudiats es veu més predisposició a l'ús de la respectiva primera llengua entre el grup catalanoparlant que entre el castellano-parlant. Només en les activitats extrascolars sembla igualar-se la proporció d'uns i altres. I tan sols és en l'ús amb les amistats que els castellanoparlants mantenen millor la seva llengua inicial que els catalanoparlants. Segons la titularitat dels centres educatius, als centres privats hi ha menys presència del català en els materials o en l'ús del professorat a classe. Per contra, en aquests mateixos centres hi ha més proporció d'alumnes que parlen català amb les amistats de fora del centre.

8. LA LLENGUA DEL CONSUM CULTURAL I DE LES TIC

Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), els mitjans de comunicació de masses i els hàbits culturals són un espai de socialització central en les societats industrialitzades i postindustrials. El seu consum ocupa una part important dels hàbits socials i, per tant, és important el seu impacte en els coneixements, usos i actituds sociolingüístics.

8.1. Freqüència de consum

És complex de comparar la freqüència d'ús de les TIC i dels hàbits culturals, atès que la formulació de les preguntes al qüestionari parteix d'unes escales de temps força diverses. En tot cas, es pot traçar una escala de més a menys freqüència de consum. Entre l'alumnat de 4t d'ESO hi ha un mitjà de comunicació de masses líder en consum: la televisió. El mitjà televisiu és líder arreu. Els alts consums es reparteixen entre totes les generacions. És el mitjà central per excel·lència, central en les polítiques mediàtiques i l'economia publicitària que les acompanya. I ho és pels alts nivells de consum en totes les esferes socials. El mateix qüestionari mostra aquesta omnipresència en el fet que les opcions de resposta que es presentaven a l'alumnat era sobre les hores de televisió consumides al dia.

Quadre 8.1. Hores de consum diari de televisió. Pregunta 35 del qüestionari

Al dia mires la televisió... Encercla una sola resposta.

- Menys d'una hora
- Entre una i tres hores
- Més de tres hores

No hi apareix l'opció de resposta que segmenti els consums menors a una hora diària, com *almenys cada setmana*. En tot cas, els resultats sobre el consum de televisió evidencien la universalització del mitjà: el 73,5% de l'alumnat mira la televisió una hora o més al dia. També el consum d'Internet acota nivells de penetració entre l'alumnat en un llindar important: el 63% utilitza Internet diàriament.

En un segon graó trobem el cas de la ràdio. La tipologia de la pregunta sobre la freqüència d'ús és la mateixa que en la de la televisió, de manera que es fa referència únicament a consums diaris. Però la distribució de les respostes no és similar, ni de bon tros. Només el 23,9% de l'alumnat escolta la ràdio una hora o més al dia. Per tant, una gran quantitat l'escolta menys d'una hora al dia. I també en aquest segon graó podem situar la lectura de llibres, que aplega una gran quantitat de consumidors: la meitat de l'alumnat (49,6%) ha acabat el seu darrer llibre la darrera setmana. I el 37,6%, fa un mes.¹³

A la cua del consum cultural hi ha el cinema i la premsa. El 22,2% de l'alumnat ha anat al cinema la darrera setmana i el 23,3% llegeix premsa almenys cada setmana.

13. La pregunta diu *L'últim llibre que has llegit, l'has acabat fa...* Intencionadament, no s'hi especifica quin tipus de llibre, ni tampoc si és una lectura espontània o que forma part de la formació acadèmica.

Taula 8.1. Freqüència de consum cultural i TIC. Percentatges

	Diària			Setmanal	Menor		
Internet	Cada dia			Almenys cada setmana	Almenys un cop al mes	Menys freqüència	Mai
	63,0			27,1	4,0	3,7	2,2
Prensa	Cada dia de la setmana			El cap de setmana		De tant en tant	Mai
	8,9			14,4		51,0	25,7
Darrer llibre llegit				Fa una setmana	Fa un mes	Fa tres mesos	Fa més de tres mesos
				49,6	37,6	6,5	6,3
Darrera pel·lícula al cine				Fa una setmana	Fa un mes	Fa tres mesos	Fa més de tres mesos
				22,2	45,7	17,2	14,9
Televisió	Més de 3 h	Entre 1 i 3 h	Menys d'1 h				
	15,0	58,5	26,5				
Ràdio	Més de 3 h	Entre 1 i 3 h	Menys d'1 h				
	5,7	18,2	76,1				

8.2. Llengua del consum cultural i de les TIC

La televisió i Internet són els dos mitjans amb major penetració, però les quotes de presència del català hi són escasses. La cadena de televisió més vista per l'alumnat indica que només el 28,7% mira la televisió en català. I també sabem que només el 23,1% de l'alumnat té una web en català com la més visitada. Contràriament, en dos dels àmbits que tenen menor penetració en els hàbits culturals, la ràdio i la lectura de llibres, la presència del català és tant o més alta que la del castellà: el 54,4% dels estudiants escolta sobretot una emissora en català i el darrer llibre llegit pel 52,9% de l'alumnat és en català. També en la premsa, que és un hàbit mediàtic poc freqüent, el català té una importantíssima presència (43,6%). Finalment, el cinema és el camp cultural on menys presència del català es detecta: només el 5% dels estudiants ha vist últimament una pel·lícula en català.

En la major part dels casos, els consums culturals que no són en català els ocupa el castellà. La presència d'altres llengües diferents al català i al castellà només és visible en el consum d'Internet, on hi ha un 5,9% de l'alumnat que visita amb especial periodicitat una web en anglès, o també en el 2,6% d'alumnat que declara haver llegit en darrer lloc un llibre en altres llengües.

Taula 8.2. Llengua de consum cultural i TIC. Percentatges

	Català	Castellà	Una altra llengua
Televisió	28,7	70,4	0,9
Internet	23,1	70,5	6,4
Ràdio	54,4	45,2	0,4
Llibres	52,9	44,5	2,6
Premsa	43,6	55,9	0,5
Cinema	5,0	93,9	1,1

8.3. Segmentació per altres variables

8.3.1. SEGONS LA LLENGUA INICIAL

L'alumnat de llengua inicial catalana usa més sovint el català en el consum cultural i de les TIC que no pas la resta de la població escolar. Aquest fet es repeteix indefectiblement en tots els consums culturals i de TIC analitzats en el qüestionari. I, a més, en unes proporcions molt similars. En primer lloc, la cadena de ràdio més escoltada pels catalanoparlants inicials és en la major part dels casos (76,1%) en català. També és majoritàriament en català el darrer llibre llegit (60,4%) o el diari habitual (67,2%) entre els de llengua inicial catalana. Els catalanoparlants inicials, per contra, es troben més dividits en la llengua de la cadena de televisió que més miren. El 48,4% prefereixen una cadena en català, mentre que una proporció similar (50,9%) la prefereix en castellà. Com havíem vist, la televisió era l'hàbit amb més penetració dels analitzats aquí i el fet que tingui major presència el castellà entre els catalanoparlants inicials té la seva importància. En el cas d'Internet, que també compta amb una forta penetració, la baixa presència de català es repeteix, i encara més severament. Només el 36,5% habitualment visita una web en català, mentre que en el 56,9% dels casos és en castellà i en el 6%, en anglès. Finalment, el cinema tanca per la cua la presència del català, amb només el 10,2% de les darreres pel·lícules vistes en català pels catalanoparlants inicials.

La presència del català en el consum dels castellanoparlants inicials és molt més minsa que en el cas dels catalanoparlants. Només en els llibres s'aprecia una proporció similar de lectura en català (47,9%) que en castellà (60,4%) entre els castellanoparlants. Tal com vèiem, la presència del català entre els catalanoparlants inicials i els castellanoparlants és molt similar, de només 12,5 punts de diferència. Si ens adrecem al qüestionari, la pregunta sobre la lectura de llibres no s'ajusta a la lectura espontània. Per tant, compta amb una forta interferència de les lectures de llibres obligatòries. Aquestes, tal com apuntem a l'apartat 7.4, són sobretot en català. És per això que cal interpretar els resultats sobre la lectura de llibres amb la cautela necessària.

Quant als altres àmbits, tal com es podia esperar, és en la ràdio on el català compta amb la major presència entre castellanoparlants (34,9%), atès que també és el mitjà més catalanitzat entre els catalanoparlants. La premsa en català aconsegueix una bona quota entre els castellanoparlants, ja que de l'ordre d'una cinquena part la llegeix en català. Però si mirem la forta implantació entre els catalanoparlants, detectem que proporcionalment, per cada castellanoparlant que llegeix el diari en català, ho fan més de tres catalanoparlants (a raó de 20,4% a 67,2%). I aquesta ràtio augmenta de manera clara en les dues tecnologies amb més penetració social: poc més del 10% de castellanoparlants té preferència per una cadena de televisió en català o visita de manera més habitual una web en català. Això fa que la ràtio de presència del català entre catalanoparlants inicials i castellanoparlants inicials sigui prop de quatre a un: per cada castellanoparlant que consumeix el català, hi ha quatre catalanoparlants que ho fan.

Els parlants inicials tant de català com de castellà, en tots els àmbits de consum, s'aproximen més als hàbits dels castellanoparlants. Només en la llengua de la web més vista sembla que se situen en un punt equidistant als catalanoparlants i els castellanoparlants.

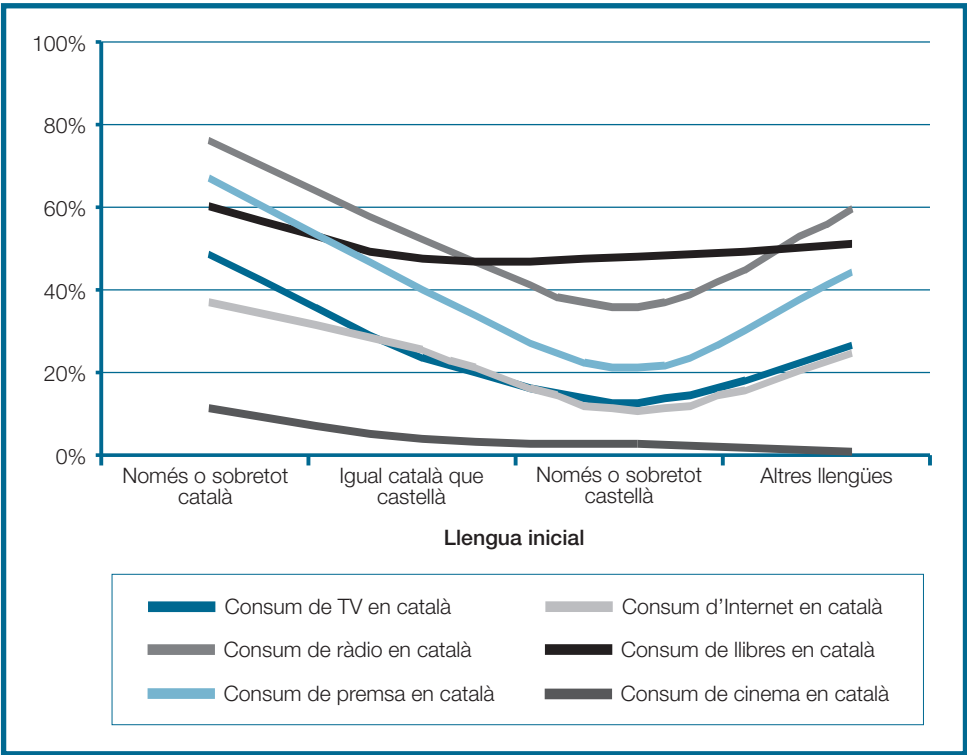
També els parlants inicials d'altres llengües se situen en tots els casos per sobre dels nivells de consum en català dels castellanoparlants inicials. Només en els, ja de per si baixos nivells, de cinema en català se situen per sota dels castellanoparlants. Fins i tot en diversos àmbits obtenen nivells més alts de consum que els parlants inicials tant de català com de castellà. Sobretot marquen diferències per dalt en el consum de ràdio en català.

En conclusió, els dos mitjans amb major penetració social, la televisió i Internet, obtenen resultats menors de presència del català per dues bandes: en primer lloc, en general, aquests mitjans es consumeixen menys en català que d'altres mitjans amb menys penetració, com la ràdio o la premsa, i en segon lloc, els castellanoparlants proporcionalment els consumeixen molt menys en català que els catalanoparlants, en comparació amb les ràtios dels altres mitjans amb menys penetració social.

Taula 8.3. Consum cultural i de les TIC en català segons la llengua inicial. Percentatges

		Llengua inicial			
		Només o sobretot català	Igal català que castellà	Només o sobretot castellà	Altres llengües
Consum en català	Televisió	48,42	23,1	12,2	26,2
	Internet	36,5	24,3	10,0	23,8
	Ràdio	76,1	52,0	34,9	59,4
	Llibres	60,4	47,1	47,9	51,2
	Prensa	67,2	39,8	20,4	44,4
	Cinema	10,2	2,6	1,4	0,0

Gràfic 8.1. Consum cultural i de les TIC en català segons la llengua inicial. Percentatges

8.3.2. SEGONS LA LLENGUA D'ÚS GENERAL

L'ús general del català també mostra una gran dependència amb la llengua dels hàbits culturals. La seva correlació és encara més clara que en el cas de la llengua inicial.

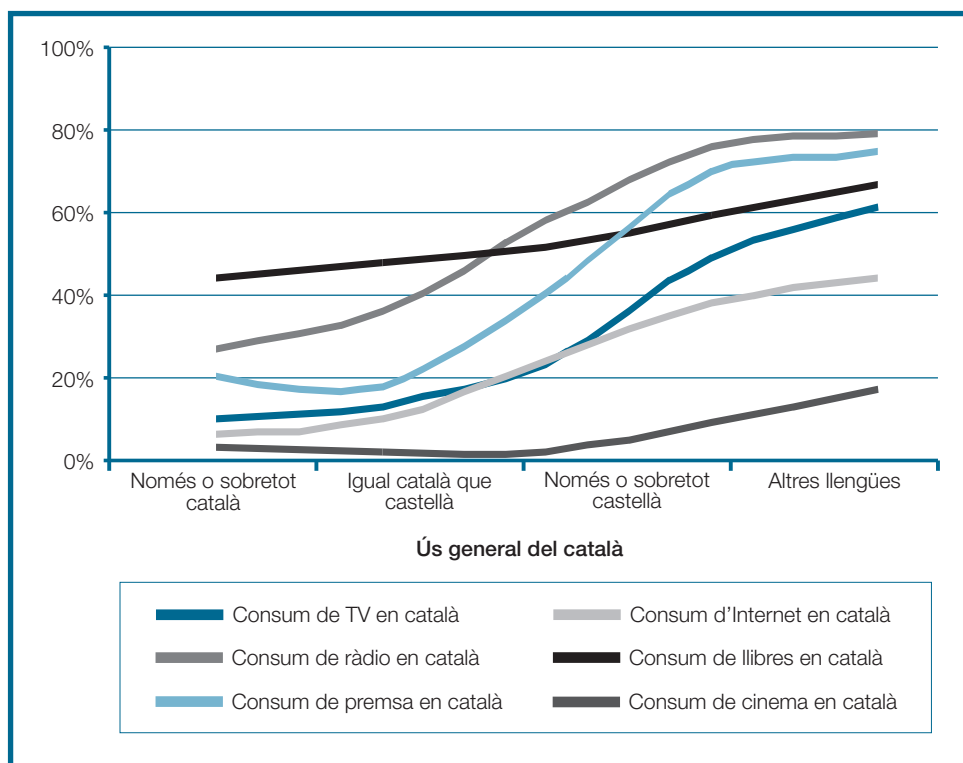
El 79% dels qui en general sempre parlen català, tenen una emissora en català com la més habitual, que és una proporció similar a la dels catalanoparlants inicials. Però entre els qui mai no parlen en català, només el 26,7% té una emissora en català, força més per sota dels castellanoparlants inicials, que són el 34,9%.

En la resta d'hàbits culturals, és freqüent trobar que el comportament dels qui generalment parlen sempre en català és més favorable al català que el dels parlants inicials de català. Per contra, el comportament dels parlants inicials de castellà és força més similar al dels qui mai no parlen català. El fet s'accentua en el cas de la televisió, on els qui *sempre parlen català*, en el 61,4% dels casos, la cadena que més miren és en català, a diferència del 48,4% de catalanoparlants inicials que es comporten així.

Taula 8.4. Consum cultural i de les TIC en català segons l'ús general del català. Percentatges

		Ús general del català				
		Mai	Poc	Tant català com castellà	Molt	Sempre
Consum en català	Televisió	9,2%	12,4%	23,0%	48,9%	61,4%
	Internet	5,9%	8,9%	23,4%	37,2%	44,0%
	Ràdio	26,7%	35,1%	57,9%	75,7%	79,0%
	Llibres	43,6%	47,1%	51,7%	58,9%	66,5%
	Prensa	19,3%	17,6%	40,0%	69,6%	74,4%
	Cinema	1,8%	1,3%	1,4%	8,5%	16,4%

Gràfic 8.2. Consum cultural i de les TIC en català segons l'ús general del català. Percentatges

8.4. Síntesi

La televisió, i també Internet, semblen els dos hàbits culturals més estesos entre l'alumnat de l'últim curs de secundària obligatòria, però només per a una quarta part de la població la cadena més vista o la web més visitada és en català. La presència d'altres llengües diferents al català i al castellà només és visible en el consum d'Internet, on hi ha un 5,9% de l'alumnat que visita amb especial periodicitat una web en anglès.

Contràriament, en el consum de ràdio, un hàbit menys estès, és on el català té més presència. Fins i tot en la lectura de llibres el català té una presència important, però amb alguna possible interferència de les lectures escolars. En pràctiques menys populars, com la premsa, el català té una implantació similar a la de la ràdio. A la cua es posiciona el cinema, on dinou de cada vint alumnes ha vist per darrer cop una pel·lícula en castellà.

Els catalanoparlants inicials, i els que generalment utilitzen més el català, consumeixen la ràdio majoritàriament en català. També consumeixen en català una proporció important de la premsa i dels llibres. Per contra, el consum de televisió es reparteix en parts iguals entre els que prefereixen una cadena en català i els que la prefereixen en castellà. Quant a la pàgina web que més visiten, només un terç ho fa en català. En el cinema, el català és residual; només un de cada deu alumnes ha vist la darrera pel·lícula en català. El consum en català dels castellanoparlants sempre és molt per sota al dels catalanoparlants, i només en el cas de la ràdio (i dels llibres) el consum en català té una forta implantació, molt propera al consum en castellà.

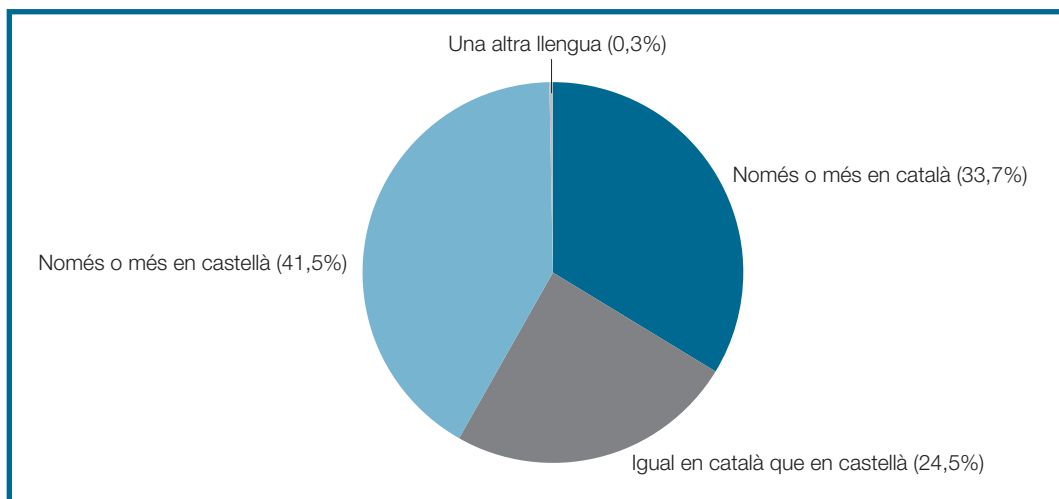
9. OPINIONS SOBRE ELS USOS LINGÜÍSTICS

9.1. Grup lingüístic

L'autoadscripció dels enquestats amb un grup lingüístic, mitjançant la pregunta *Pertanyo al grup dels que parlen...*, disposa de sis opcions de resposta: *només català*, *més català*, *igual en català que en castellà*, *més castellà*, *només castellà* i una darrera d'oberta que fa referència a *una altra llengua*, opció que es completa amb el nom de la llengua. Les opcions de resposta s'agrupen en quatre alternatives per a l'anàlisi: *només o més en català*, *igual català que castellà*, *només o més en castellà* i *una altra llengua*.

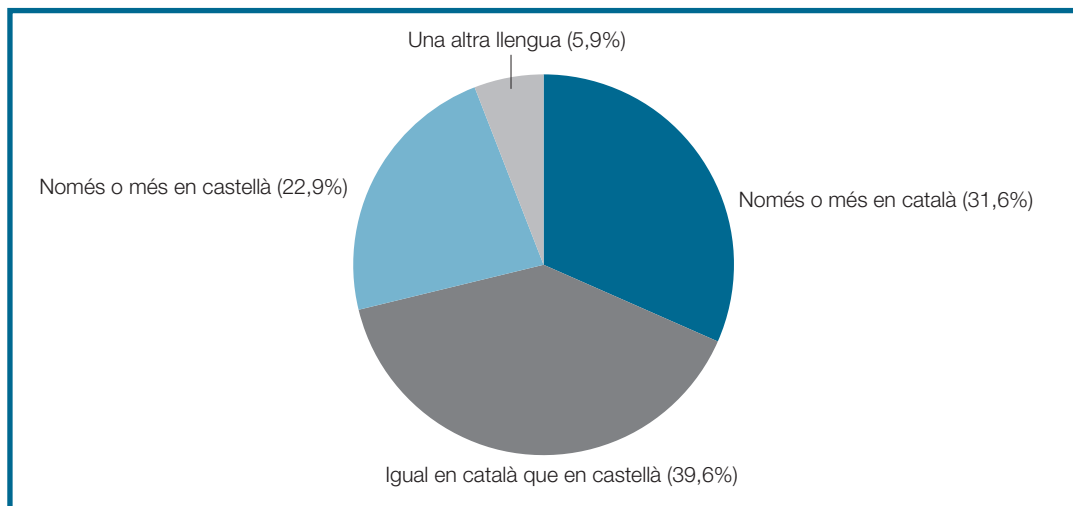
Novament, trobem tres grups força similars: el 33,7% de l'alumnat es defineix dins del bloc dels que parlen només o més en català, el 24,5% se situa en el bloc dels que parlen igual català que castellà i, finalment, el 41,5% ho fa en el bloc dels que parlen només o més en castellà.

Gràfic 9.1. Pertanyo al grup dels que parlen... Percentatges (n = 1.366)

Si creuem la pertinença actual de l'alumnat a un grup lingüístic amb la voluntat de pertànyer a un grup lingüístic determinat, les respostes donen dades molt interessants. En primer lloc, veiem com el grup dels qui els agradaria pertànyer al grup dels que parlen igual català que castellà creix en 15,1 punts, fins convertir-se en el majoritari (39,6%). També creix 5,6 punts, multiplicant-se per vint i prenent un relleu important, el grup dels qui voldrien pertànyer al grup dels que parlen una altra llengua. Els dos fets fan retrocedir el català, en només 2,1 punts, fins al 31,6%. Però el grup que retrocedeix més clarament és el del castellà, que passa a ser esmentat per només el 22,9% dels enquestats, 18,6 punts menys.

Gràfic 9.2. M'agradaria pertànyer al grup que parlen... Percentatges (n = 1.315)

Amb l'anàlisi conjunta d'aquestes variables esbrinem allò que ja sembla evident, que és l'important associació entre els que diuen pertànyer al grup dels que parlen català i els que diuen que també els agradaria pertànyer-hi, mentre que només la meitat dels que diuen pertànyer al grup dels qui parlen català declara que també li agradaria pertànyer-hi, atès que pràcticament un altre 40% diu que preferiria pertànyer al grup dels qui parlen igual català que castellà. La major propensió dels equidistants als quals agradaria pertànyer al grup dels qui parlen només o sobretot català ajuda a distanciar un grup de l'altre.

9.1.1. SEGONS LA LLENGUA INICIAL

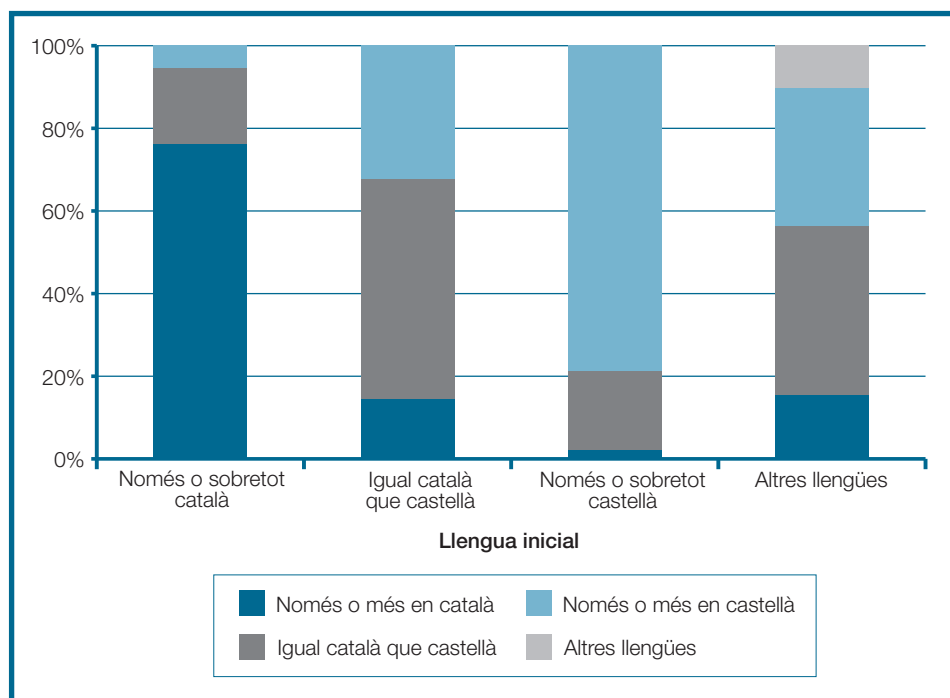
Ni tots els alumnes de llengua inicial s'adscriuen al grup dels qui parlen català, ni tots els parlants inicials de castellà diuen que pertanyen al grup dels qui parlen castellà. Els castellanoparlants sembla que s'identifiquen amb una mica més de facilitat amb la seva llengua inicial que els catalanoparlants. Tot i això, les diferències són molt minses i poc significatives. Els parlants inicials de català, en un 76% dels casos, diuen que pertanyen al grup dels qui parlen català, mentre que entre els castellanoparlants, en el 78,8% dels casos, s'adscriuen al grup dels qui parlen castellà. On més diferències hi ha és en els parlants inicials de català que declaren que pertanyen al grup dels qui parlen castellà (5,4%), que superen en proporció els castellanoparlants inicials que declaren que pertanyen als que parlen només o sobretot en català (2,1%).

La meitat dels que tenen com a primeres llengües igual el català que el castellà es declara del grup que parla igual català que castellà (53,2%). Però entre la resta, hi ha més inclinació cap al castellà (32,3%) que cap al català (14,5%). Aquesta major inclinació cap al castellà també es detecta entre els parlants inicials d'altres llengües. Només un 10,3% diu que pertany al grup dels qui parlen altres llengües, mentre que la majoria s'adscriu al grup dels qui parlen igual català que castellà (41%), segueix el grup que pertany als que parlen castellà (33,3%), i finalment hi ha els qui es decanten pel català (15,4%).

Taula 9.1. Pertanyo al grup dels que parlen... Segons la llengua inicial. Percentatges

		Llengua inicial			
		Només o sobretot català	Igual català que castellà	Només o sobretot castellà	Altres llengües
Grup lingüístic	Només o més en català	76,0	14,5	2,1	15,4
	Igual català que castellà	18,6	53,2	19,1	41,0
	Només o més en castellà	5,4	32,3	78,8	33,3
	Una altra llengua	0,0	0,0	0,0	10,3

Gràfic 9.3. Pertanyo al grup dels que parlen... Segons la llengua inicial. Percentatges

9.1.2. SEGONS L'ÚS GENERAL DEL CATALÀ

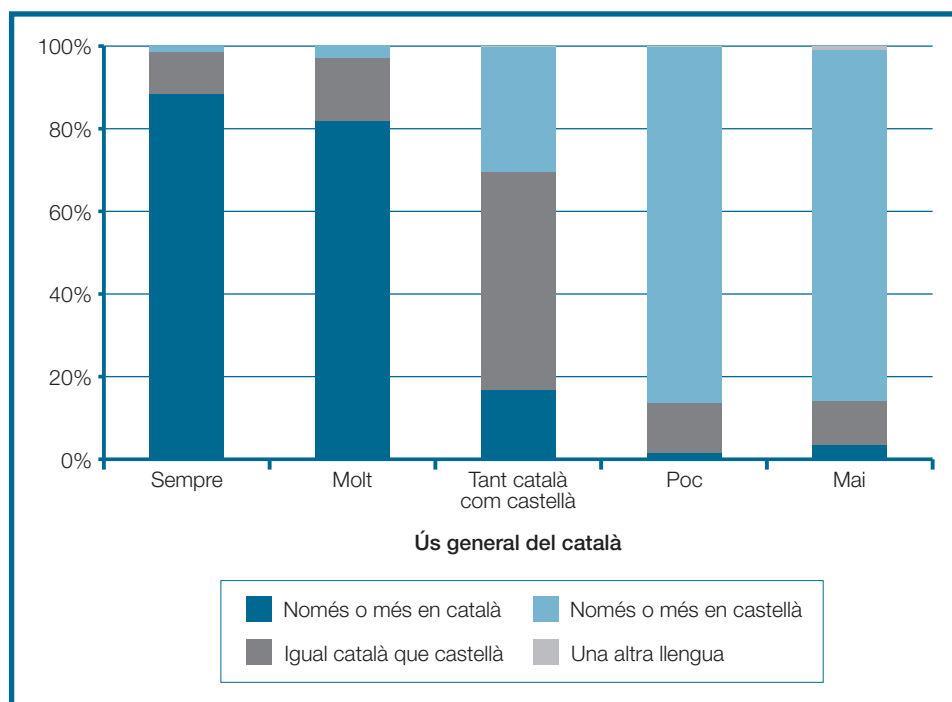
En el cas de l'ús general del català, l'associació amb la pertinença a un grup lingüístic determinat és encara més clara. Els que sempre parlen en català, en un 85% dels casos, diuen que pertanyen al mateix grup lingüístic i, en el cas dels que sempre parlen castellà, diuen pertànyer al mateix grup el 88,3%. Aquesta petita diferència entre els uns i els altres es veu amb més claredat en les respostes oposades. Així, els que sempre parlen català que declaren que pertanyen a l'altre grup, el dels que parlen castellà, són el 3,3%, mentre que a la inversa són l'1,4%. Entre el grup dels que parlen gairebé sempre en català es percep un grau similar d'adscripció al català, però amb una certa obertura cap a les dues llengües. Per contra, en el cas del castellà no existeix aquesta obertura cap a les dues llengües.

Els que en general parlen tant català com castellà, novament, es decanten més pel castellà (30,3%) que pel català (16,7%).

Taula 9.2. Pertanyo al grup dels que parlen... Segons l'ús general del català. Percentatges

		Ús general del català				
		Sempre	Molt	Tant català com castellà	Poc	Mai
Grup lingüístic	Només o més en català	88,3	81,8	16,7	1,4	3,3
	Igual català que castellà	10,3	15,3	52,8	12,1	10,7
	Només o més en castellà	1,4	3,0	30,3	86,2	85,0
	Una altra llengua	0,0	0,0	0,2	0,3	0,9

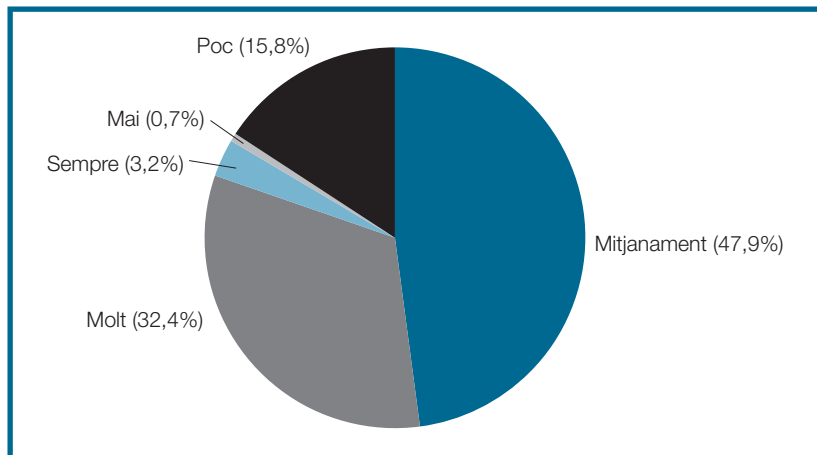
Gràfic 9.4. Pertanyo al grup dels que parlen... Segons l'ús general del català. Percentatges

9.2. Opinions sobre l'ús del català actual, futur i passat

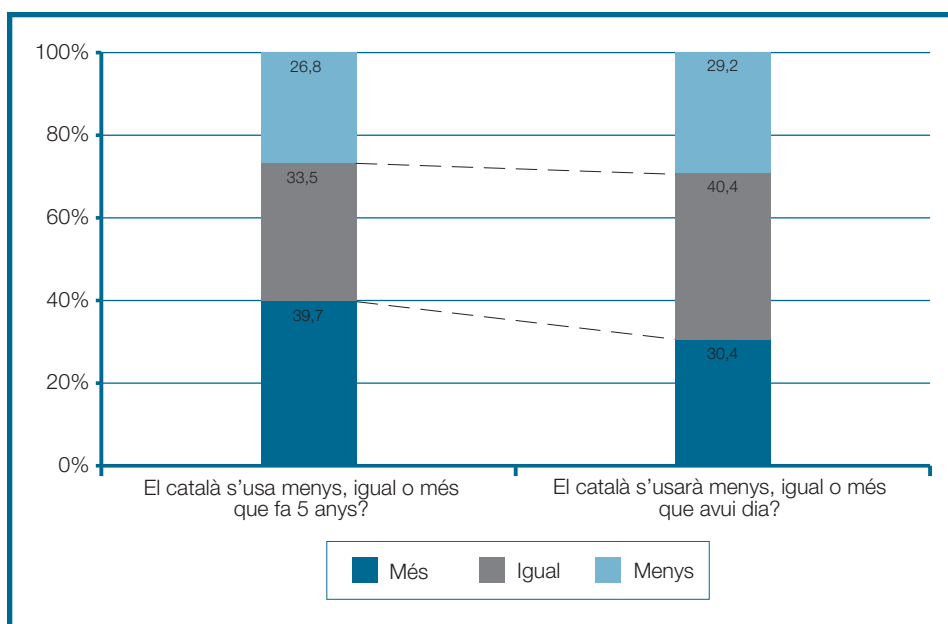
Ben bé la meitat dels enquestats (47,9%) pensa que el català actualment s'usa mitjanament i un altre terç (32,4%), que s'usa molt. Amb això pràcticament aglutinem la major part de la població. Els que declaren que el català s'usa poc són el 15,8%; només el 3,2% pensa que s'utilitza sempre i el 0,7%, mai.

Gràfic 9.5. El català s'usa... Percentatges (n = 1.370)

Sobre l'evolució de l'ús del català, observem que hi ha propensió a pensar que el català s'usa més ara que fa cinc anys (39,7%), i que en el futur s'usarà igual que ara (40,4%). De tota manera, els que pensen que ara s'utilitza menys que abans són el 26,8% i els que pensen que en el futur es parlarà menys són el 29,2%. D'altra banda, els que pensen que ara es parla igual que abans es posicionen enmig, amb un percentatge del 33,5%, mentre que els que pensen que en el futur es parlarà més també obtenen la posició intermèdia, amb el 30,4%. Sintetitzant, sembla que deixen de ser tan majoritàries les opcions positives del català que dominen sobre l'evolució de la llengua en els darrers cinc anys i que guanyen fidels les posicions més neutres o negatives respecte el futur.

Gràfic 9.6. El català s'usa menys, igual o més que fa 5 anys? El català s'usarà menys, igual o més que avui dia? Percentatges (n = 1.375)

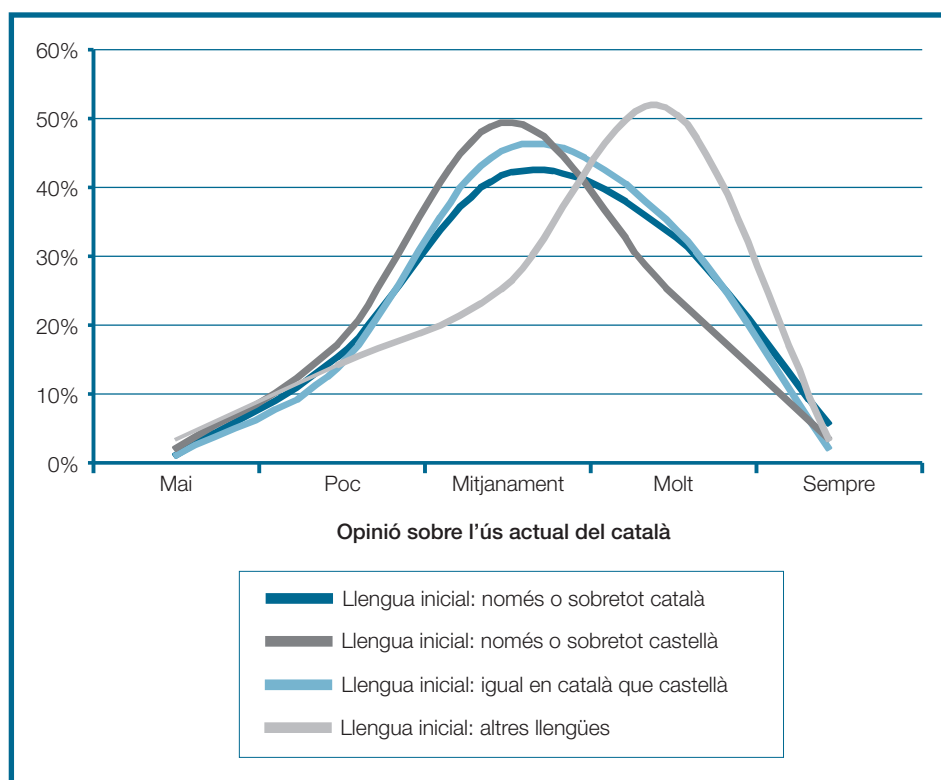

9.2.1. SEGONS LA LLENGUA INICIAL

No trobem grans diferències en la percepció sobre l'ús del català entre els parlants inicials de català o els de castellà. En ambdós casos la major concentració es troba en el bloc dels qui pensen que el català s'usa mitjanament. Els primers, els catalanoparlants, es representen en el gràfic 9.7 amb una línia de color blau marí i es concentren una mica més entre els qui pensen que el català s'usa molt. Per contra, els castellanoparlants, representats amb una línia de color gris fosc, compten amb certa tendència més accentuada cap als que pensen que el català s'utilitza mitjanament. Per tant, comprovem que els parlants inicials de català tenen la percepció que el català s'usa més que els parlants inicials de castellà. Els que de menuts parlaven igual les dues llengües se situen en una situació intermèdia.

Els qui es distancien força de la dinàmica general són els parlants inicials d'altres llengües. Es concentren sobretot entre els qui opinen que el català actualment es parla molt i, molt secundàriament, entre els que creuen que es parla mitjanament o poc.

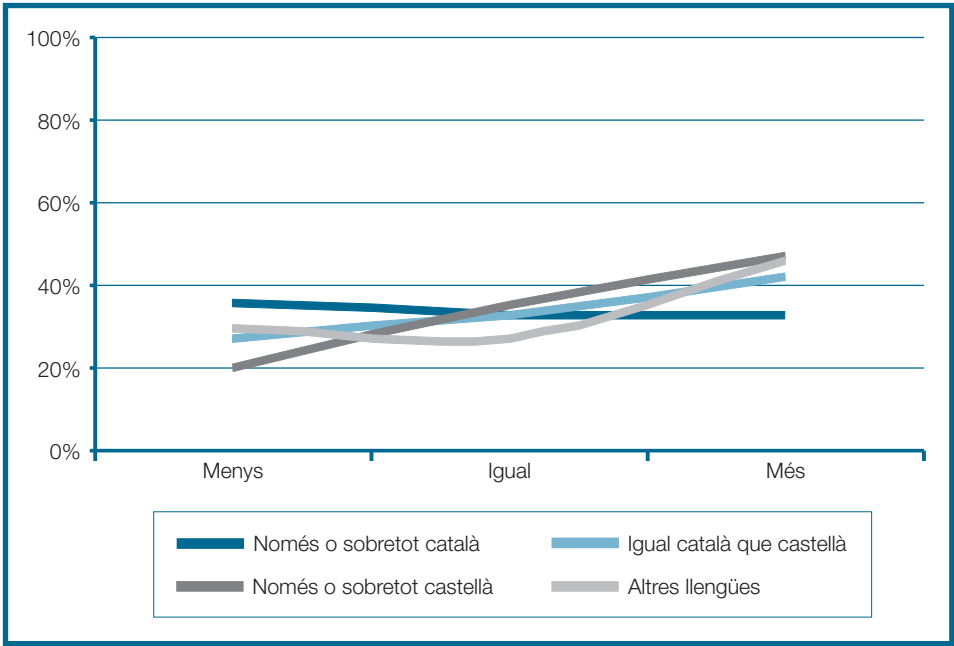
Gràfic 9.7. El català actualment s'usa... Segons la llengua inicial. Percentatges

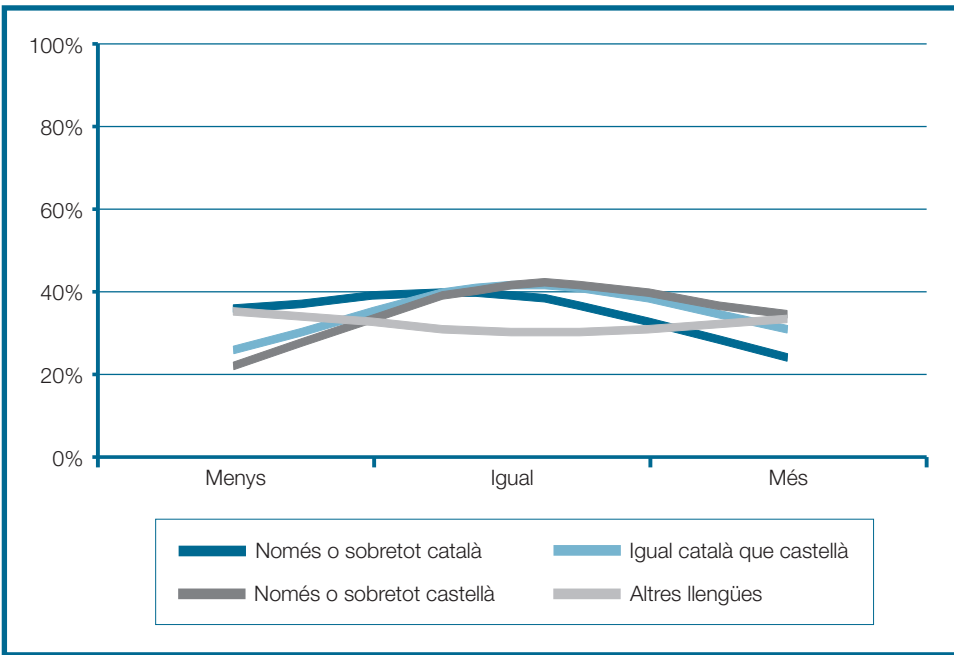
Segons la llengua inicial, sí que es marquen diferències importants sobre la perspectiva d'ús de la llengua en referència al passat i a les perspectives de futur. Els catalanoparlants inicials es troben força distribuïts segons la valoració que fan de l'evolució de la llengua fins a l'actualitat (vegeu el gràfic 9.8). Un terç dels catalanoparlants indica que actualment el català es parla menys; l'altre terç, que es parla igual, i el terç que falta, que es parla més. Per contra, els castellanoparlants, i també més moderadament els que parlaven les dues o altres llengües, es troben més condensats entre els que pensen que el català ara es parla més que abans (46,2% dels castellanoparlants). Per contra, els que pensen que es parla menys només arriben al 19,2% dels castellanoparlants.

Sobre l'ús futur del català (vegeu el gràfic 9.9), sembla que també es repeteix el mateix patró de distribució. Tot i que en tots els grups de llengua inicial retrocedeixen les perspectives més optimistes, entre els catalanoparlants inicials predominen els que pensen que es parlarà igual o menys i entre els castellanoparlants, els que pensen que es parlarà igual o més.

Gràfic 9.8. El català s'usa menys, igual o més que fa 5 anys? Segons la llengua inicial. Percentatges

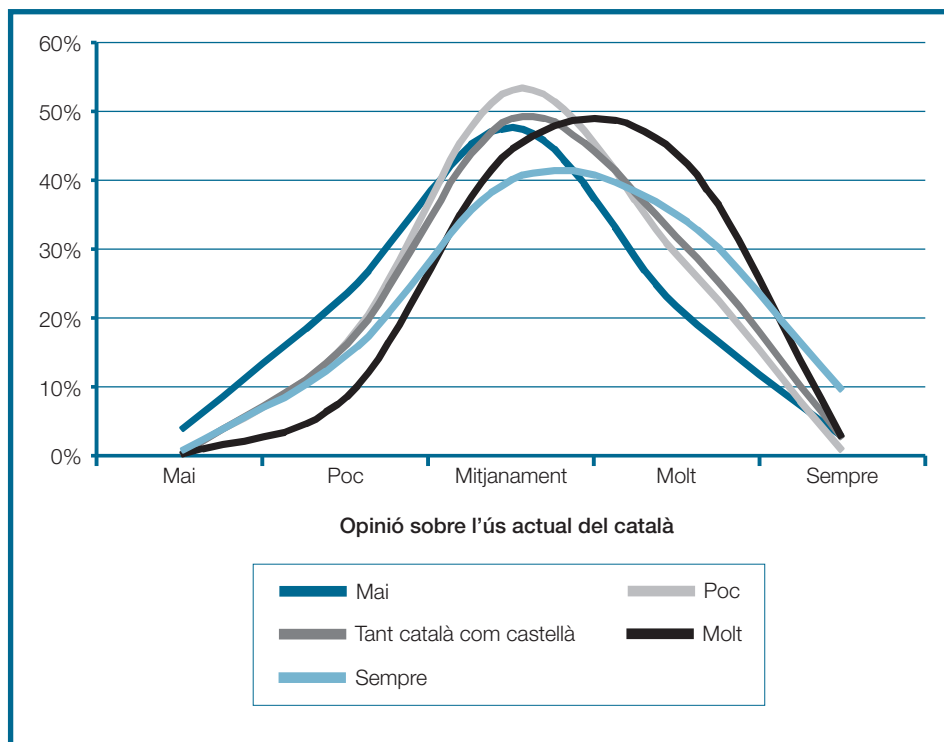
Gràfic 9.9. El català s'usarà menys, igual o més que avui dia? Segons la llengua inicial. Percentatges

9.2.2. SEGONS L'ÚS GENERAL DEL CATALÀ

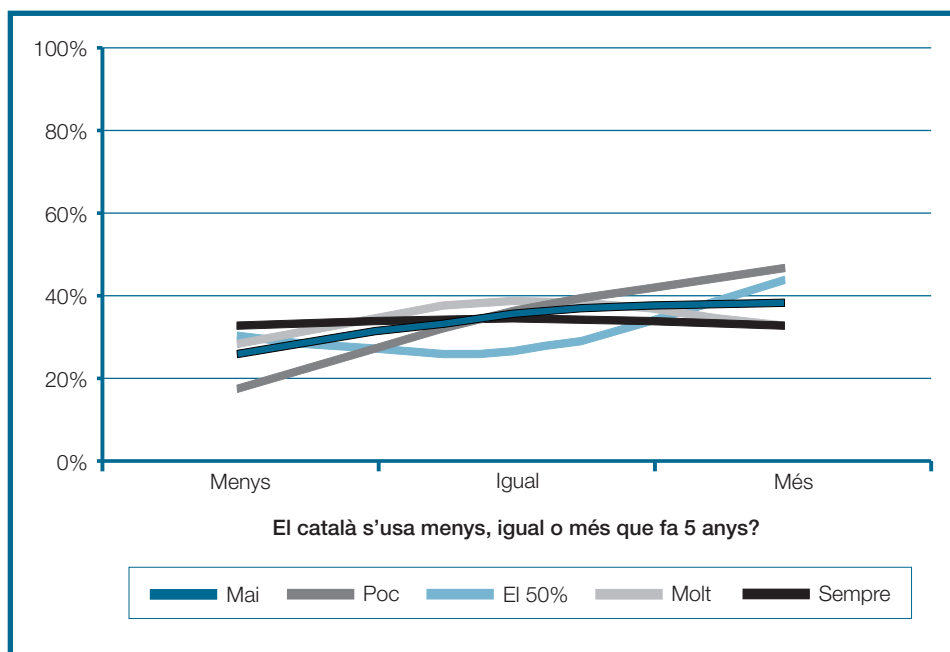
Segons l'ús general que es fa del català tampoc no es mostren grans diferències en la percepció de l'ús que es fa de la llengua actualment. La dinàmica habitual és que els qui mai no parlen en català perceben que s'usa menys que els qui hi parlen sempre.

Gràfic 9.10. El català actualment s'usa... Segons l'ús general del català. Percentatges

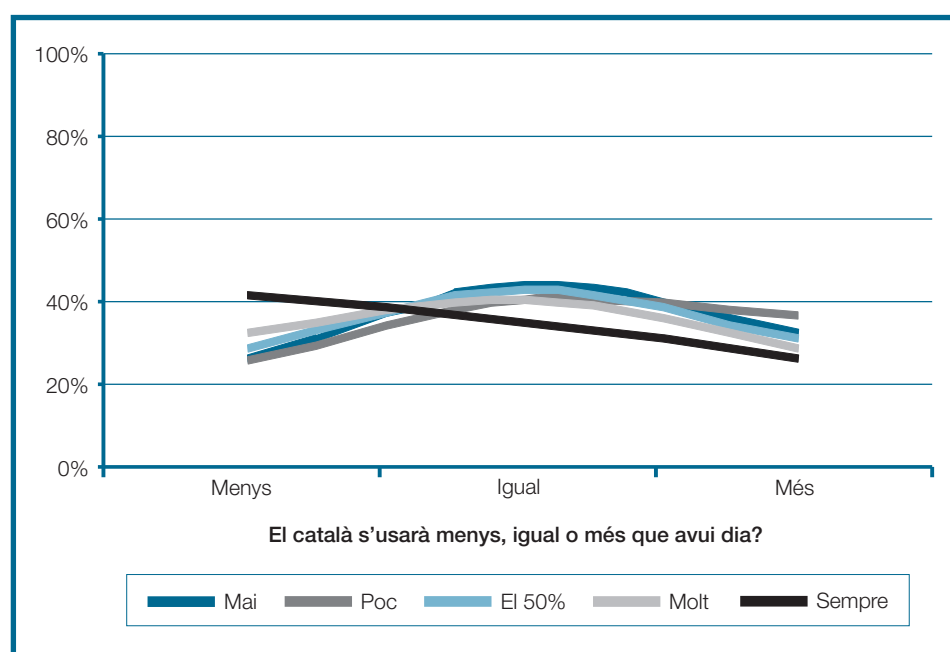

Novament, l'opinió sobre l'ús passat i futur del català també es mostra associada a l'ús general de la llengua (vegeu el gràfic 9.11). Els qui sempre parlen català es divideixen en tres grups de les mateixes proporcions, segons si pensen que ara es parla més, igual o menys català que abans. Contràriament, entre els qui declaren que en general parlen la meitat o menys en català, pensen que actualment es parla més català. I també, en l'opinió sobre el futur de la llengua (vegeu el gràfic 9.12), la major part dels qui en general parlen poc en català opina que el català es parlarà igual o més que ara. Oposadament, els que parlen sempre o molt en català, majoritàriament pensen que en el futur es parlarà igual o menys que ara.

Gràfic 9.11. El català s'usa menys, igual o més que fa 5 anys? Segons l'ús general del català. Percentatges

Gràfic 9.12. El català s'usarà menys, igual o més que avui dia? Segons l'ús general del català. Percentatges

En definitiva, la percepció sobre si el català actualment es parla molt o poc està associada a la proximitat que el mateix alumne/a té amb la llengua. Els qui més propers se situen del català, habitualment indiquen nivells majors de presència del català que els qui no l'utilitzen mai. En oposició, aquestes mateixes persones properes al català són les que fan valoracions més negatives sobre l'evolució de la presència de la llengua en els darrers cinc anys i la seva perspectiva de futur.

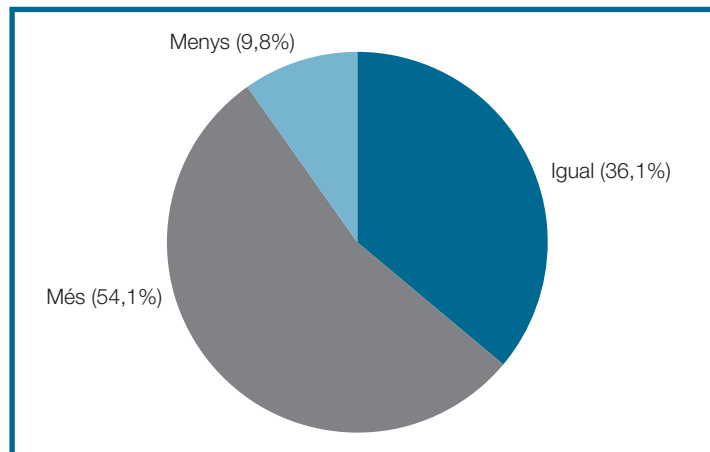
9.2.3. SEGONS LA TITULARITAT I L'HÀBITAT DEL CENTRE

La sensació sobre l'ús del català és similar en els centres privats i en els públics. Estranyament, també és similar en les diferents tipologies de municipis on hi ha ubicats els centres. Tot i això, en els municipis de dimensions mitjanes, d'entre 10.000 i 100.000 habitants, hi ha una més presència dels qui diuen que es parla molt el català, a costa dels qui diuen que es parla mitjanament. En els municipis més grans i més petits que els anteriors no mostren diferències importants de criteri.

9.3. Desig sobre l'ús del català en el futur

La major part de l'alumnat (54,1%) declara que li agradaria que el català s'usés més en els propers cinc anys. Un important grup (36,1%) declara que preferiria que es parlés igual que ara, i fins i tot el 9,8% preferiria que es parlés menys.

Gràfic 9.13. Com t'agradaria que s'usés en els propers 5 anys, menys, igual o més que avui dia?
Percentatges (n = 1.363)

Els grups que voldrien que s'utilitzés més el català són els de llengua inicial catalana o els que en general usen més el català. Per contra, els més propers al castellà es divideixen entre els que voldrien que es parlés més i els que prefereixen que es parli igual.

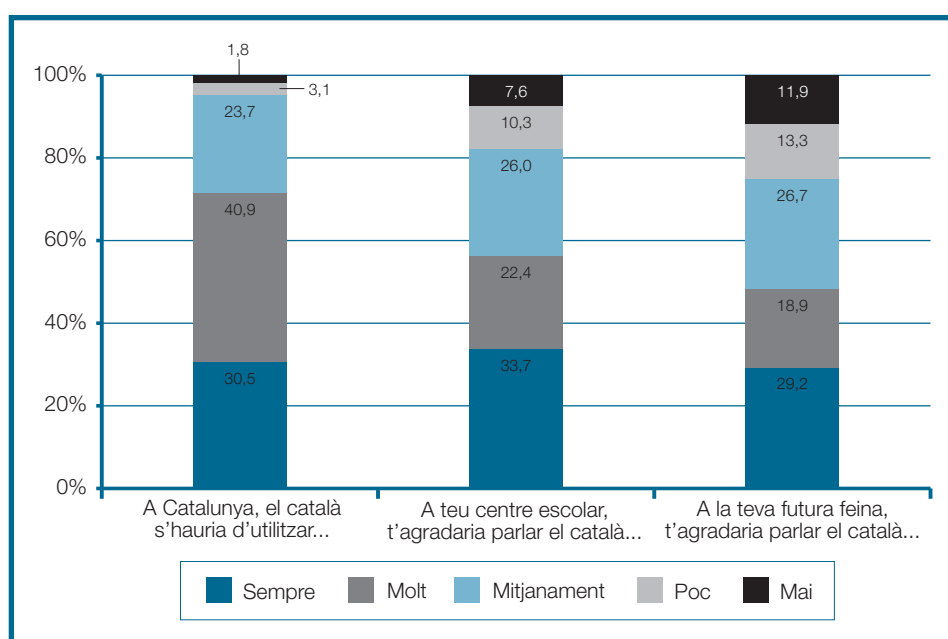
9.4. Desig sobre l'ús del català a Catalunya, al centre escolar i a la feina futura

Les preguntes plantejades als enquestats sobre l'ús del català a Catalunya, al centre escolar o a la feina futura mostren opinions força diferenciades. En primer lloc, a la pregunta de quant català s'hauria d'utilitzar a Catalunya, ben bé ningú no pensa que s'hauria d'utilitzar mai o poc. Contràriament, el 71,4% creu que s'hauria d'utilitzar molt o sempre i el 23,7%, mitjanament.

Però en acotar la pregunta al centre escolar i als usos lingüístics que li agradaria tenir personalment a l'alumne/a —no se li demana sobre l'ús general de la llengua, com a la pregunta anterior— els dos valors superiors només agrupen el 56,1% de la mostra. Els qui diuen que els agradaria fer un ús mitjà del català són el 26%, mentre que els que voldrien fer-ne poc o cap ús sumen el 17,9%.

Finalment, quan la pregunta es refereix a la llengua que els agradaria parlar a la seva futura feina, el 48,1% de l'alumnat enquestat diu que li agradaria utilitzar molt o sempre el català, i novament un 26,7% declara que li agradaria utilitzar-lo mitjanament. En oposició, els que no el voldrien utilitzar mai o poc fan el seu màxim, amb un 25,2%.

Gràfic 9.14. Desig sobre l'ús del català a Catalunya, al centre escolar i a la feina futura. Percentatges

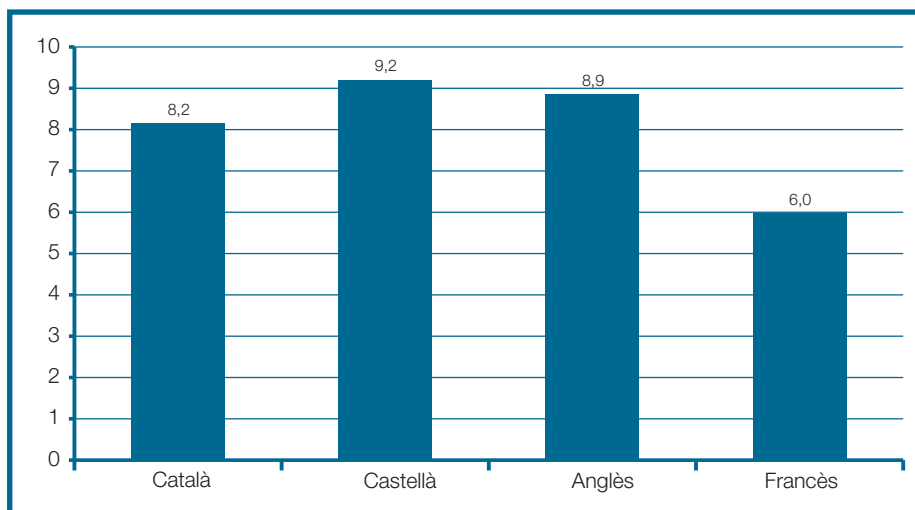

Un altre cop, la població més propera al català, ja sigui perquè la té com a llengua inicial o per l'ús general que en fa, és la que manifesta major desig d'ús de català.

9.5. Opinió sobre la utilitat del català per trobar feina

En respondre la pregunta sobre la consideració que els mereix la importància de saber català, castellà, anglès i francès, l'enquestat/ada fa un rànquing mental de la importància que pensa que s'atribueix a les llengües en el món laboral. La primera posició és per al castellà, que en l'escala de 0 (gens d'acord) a 10 (totalment d'acord) se situa amb una mitjana de 9,2 punts, mitjana molt alta, amb clara omnipresència de puntuacions 10; en segon lloc hi ha l'anglès, que puntua amb una mitjana de 8,9 punts, i només en tercer lloc apareix el català, que es puntua amb 8,2 punts. Aquest fet es deu a la major concentració de puntuacions entre 5 i 7 que en les altres dues llengües. Finalment, veiem que el francès es troba dividint entre els que pensen que és necessari i els que pensen que no ho és, amb un gruix important enmig.

Gràfic 9.15. Perquè penso que em podrà ser útil per trobar una bona feina, considero que és important saber... Mitjanes

Es detecten diferències importants segons la llengua inicial dels enquestats. Cada grup lingüístic puntua més alt la seva pròpia llengua i, per tant, els catalanoparlants inicials consideren més important el català que els castellanoparlants. Els castellanoparlants també puntuen molt més alt el castellà que els catalanoparlants i els parlants d'altres llengües puntuen més baix en ambdós casos. Cal dir, a més, que els castellanoparlants puntuen més alt que els catalanoparlants les seves respectives llengües inicials.

9.6. Síntesi

Novament, en l'adscripció amb algun grup lingüístic concret, l'alumnat de 4t curs d'educació secundària obligatòria es divideix en tres grups molt similars: els que declaren que pertanyen al grup dels que parlen només o sobretot en català, el grup, més gran, dels que parlen només o sobretot en castellà i el grup més petit dels que parlen igual català que castellà.

Els castellanoparlants inicials s'identifiquen amb una mica més de facilitat amb la seva primera llengua, però poc més que els catalanoparlants. En tot cas, on hi ha una diferència més evident és en el petit nombre de catalanoparlants inicials que diuen que pertanyen al grup dels qui parlen la seva segona llengua. També entre els parlants inicials d'ambdues llengües es mostra més inclinació cap al castellà. El mateix comportament es repeteix en segmentar l'adscripció segons l'ús general de les llengües que fa l'alumnat. A diferència del que passa amb el sentiment de pertinença a un grup lingüístic determinat, el grup lingüístic desitjat sembla primar les posicions intermèdies dels qui parlen igual català que castellà. I el creixement es dona sobretot a costa del retrocés dels qui desitgen pertànyer al grup dels qui parlen castellà.

La major part de l'alumnat indica que actualment el català s'usa o bé mitjanament o bé molt. Sobre l'evolució en els darrers cinc anys, tot i que les respostes són força equilibrades, semblen primar les respostes més positives, però sobre l'evolució prevista per als propers anys, la major part de respostes són opinions que preveuen un estancament de l'ús del català. Les visions més positives són més pròpies de la gent més propera al català, ja sigui com a llengua inicial o com a llengua d'ús general. Per contra, aquesta mateixa població és la que veu més estancaments i retrocessos en l'evolució de l'ús del català, ja sigui en els darrers cinc anys com de cara al futur. Oposadament, la titularitat del centre educatiu no hi sembla associada. Les dimensions del municipi on hi ha ubicats els centres educatius es mostren poc clares en aquest sentit: a les poblacions o bé grans o bé petites la percepció d'ús del català és menor que a les poblacions mitjanes.

La major part de l'alumnat enquestat tendeix a desitjar que creixi l'ús del català i que es parli sempre o molt. Però cal apuntar que són els alumnes més propers al català (com a llengua inicial o en l'ús general) els que desitgen aquest augment de l'ús de la llengua, mentre que els més propers al castellà tendeixen a dividir-se entre els que desitgen que s'usi més i els que volen que s'usi igual. A més, s'observa que les opinions favorables al català són més altes en el cas d'usos generals del català que no pas en els casos en què es concreta aquest ús individualment i en el seu centre escolar o en la seva futura feina.

10. SÍNTESI FINAL

Dades descriptives de l'alumnat

La mostra d'alumnat de 4t curs d'educació secundària obligatòria que ha participat en l'estudi, procedent de 51 centres educatius de Catalunya, està distribuïda equilibradament per sexes, tot i que es decanta lleugerament cap a les noies. Gairebé la meitat de l'alumnat va a centres educatius de poblacions més grans de 100.000 habitants. La major part de la mostra (el 91,8%) es forma quasi totalment de nascuts a Catalunya. Els nascuts a fora es concentren sobretot entre els que s'han criat al país a partir dels 6 anys i entre els que hi han arribat a partir de l'any 2001.

Dades descriptives de la família

Tres quartes parts dels alumnes tenen almenys un pare o una mare nascut a Catalunya, i fins a la meitat del total tenen els dos progenitors nascuts al territori. A més, els pares o mares que no han nascut a Catalunya compten amb una residència al país força llarga. El nivell educatiu dels progenitors mostra un equilibri entre els que tenen estudis secundaris (21,3%) i superiors (25,9%), mentre que els pares i mares que tenen estudis primaris, que no han acabat la primària o que no se sap el nivell educatiu que han assolit són més del 52%. Quant a la situació laboral, els pares treballen majoritàriament a jornada completa, mentre que les mares treballen fora de casa en proporcions molt grans, però només la meitat ho fa a jornada completa. Finalment, de manera habitual els progenitors continuen casats o convivint en parella, mentre que el 14% s'han separat o divorciat.

Dades sociolingüístiques familiars

El nombre d'alumnes catalanoparlants inicials és similar (39,9%) al de castellanoparlants inicials (42,8%). També existeix un grup de població, molt més reduït, de llengua inicial tant catalana com castellana (14,1%). Finalment, hi ha un grup petit amb altres llengües inicials, que constitueix el 3,2% de la mostra.

Els catalanoparlants inicials destaquen entre els nascuts a Catalunya en què estudien en centres de titularitat privada, són fills d'universitaris, amb mare que treballa a jornada completa i escolaritzats en centres situats en poblacions de dimensions mitjanes o petites.

Si es compara amb la llengua inicial, en la llengua d'identificació s'observa un nombre major de respostes a favor de les dues llengües alhora. El creixement de la identificació amb les dues llengües alhora, i fins i tot amb l'ús només o sobretot del català, es fa més visible en les escoles públiques i en les poblacions de dimensions més reduïdes.

La llengua que l'alumnat parla amb els progenitors, que mostra diferències importants respecte a la llengua inicial, té menys nombre d'efectius en el català i un augment en el nombre dels que parlen les dues llengües. Es detecta una certa capacitat d'atracció del català en comparar la llengua que els pares i mares parlen entre ells i la llengua inicial que declara l'alumnat. Això es dona pel fet que una part visible de l'alumnat declara que la primera llengua és el català, tot i que els seus pares no la parlaven entre ells.

Coneixements i usos lingüístics generals

El coneixement declarat de català i castellà és molt alt, mentre que el d'anglès és molt menor. En tots els casos, trobem valors similars en la competència oral i l'escrita, mentre que sempre són superiors en les competències receptives que en les productives. El coneixement declarat de català es troba sensiblement per sota del de castellà, tot i que la població que es valora amb puntuacions baixes en cap cas supera el 5% del total.

Tant catalanoparlants com castellanoparlants inicials mostren autovaloracions molt altes en català. Però una part dels segons, els castellanoparlants, se situa per sota en la competència en la seva segona llengua (L2), el català. Aquest fet es repeteix, però cal dir que més moderadament, en el cas de la competència dels catalanoparlants en castellà. Així, els catalanoparlants tenen coneixement en L2 superior al dels castellanoparlants i, també, declaren tenir-lo superior en la llengua anglesa.

Ni el coneixement de català ni el de castellà és diferent a les escoles públiques que a les privades, però sí que és superior el d'anglès a les privades. També les noies declaren mitjanes sensiblement superiors en escriure el castellà o l'anglès i els fills i filles de progenitors amb estudis superiors declaren tenir més coneixement de català i d'anglès.

En referència als usos lingüístics, la població es distribueix de manera equilibrada en tres grups: un terç de la població parla sempre o gairebé sempre en català, un altre terç parla tant en català com en altres llengües i el poc més de terç restant parlen mai o gairebé mai en català.

La llengua inicial es mostra essencial per entendre l'ús general del català. Així, els catalanoparlants inicials utilitzen almenys tant la seva primera llengua com la resta de llengües. També observem que les noies tenen més predisposició en els usos intermedis de català i castellà i, a pesar del major nombre de parlants inicials que hi ha a les escoles privades, aquesta superioritat no es tradueix en un major ús del català en aquests centres educatius.

Hàbits d'estudi i expectatives acadèmiques

La major part de l'alumnat dedica entre una i dues hores diàries a l'estudi i a fer els deures. Les noies hi dediquen més temps que els nois, així com també ho fa lleugerament l'alumnat escolaritzat en municipis grans.

El paper familiar d'interlocutor amb el tutor o tutora del grup-classe habitualment l'exerceix la mare sola, o bé conjuntament amb el pare. Contràriament, a l'hora d'ajudar a fer els deures molt sovint tenen la mateixa presència tant el pare com la mare, encara que són els amics i amigues els més reclamats per ajudar.

Com a objectiu a curt termini, només un de cada cinc alumnes no té previst continuar amb el batxillerat i només un de cada cent no té previst continuar amb els seus estudis.

Llengua i context escolar

Dues terceres parts del professorat parla en català al grup de classe. El professorat que mai no parla en català representa una dècima part del total. Oposadament a l'alta presència del català en el professorat, el castellà té més presència a l'aula quan els alumnes es dirigeixen al professorat. És en els usos escrits, com els exàmens, on major presència del català es percep a l'aula: quatre de cada cinc alumnes utilitzen sempre el català. També en els materials escrits que rep l'alumnat es percep una presència important del català.

Fora de l'aula, sembla que en l'únic cas en què es mantenen els nivells alts de català és amb el professorat: el català s'utilitza amb el professorat en proporcions similars a dins i a fora de la classe. No és així en l'ús del català amb el personal d'administració i serveis, ja que el castellà hi té una presència important. I és amb les amistats on creix la presència del castellà: un terç dels alumnes sempre parlen en català amb les amistats, siguin del centre o de fora, en oposició a la meitat dels alumnes que mai no hi parlen.

Segons la llengua inicial de l'alumnat, i també segons el seu ús lingüístic general, en tots els àmbits escolars estudiats es veu una major predisposició a l'ús de la primera llengua entre el grup catalanoparlant que entre el castellanoparlant. Només en les activitats extrascolars sembla igualar-se la proporció d'uns i altres. I tan sols és en l'ús amb les amistats que els castellanoparlants mantenen millor la llengua inicial que els catalanoparlants. Segons la titularitat dels centres educatius, als centres privats hi ha menys presència del català en els materials o en l'ús del professorat a classe. Per contra, en aquests mateixos centres hi ha major proporció d'alumnes que parlen català amb les amistats de fora del centre.

La llengua del consum cultural i de les TIC

La televisió i també Internet semblen els dos hàbits culturals més estesos entre l'alumnat de l'últim curs de secundària obligatòria. Però només per a una quarta part de la població la cadena més vista o la web més visitada és en català. La presència d'altres llengües diferents al català i al castellà només és visible en el consum d'Internet, on hi ha un 6,4% de l'alumnat que visita amb especial periodicitat una web en anglès.

Contràriament, en el consum de ràdio, un hàbit menys estès, és on el català té més presència. Fins i tot en la lectura de llibres el català té una presència important, però amb alguna possible interferència de les lectures escolars. En pràctiques menys populars, com la premsa, el català té una implantació similar a la de la ràdio.

Els catalanoparlants inicials, i els que generalment utilitzen més el català, consumeixen la ràdio majoritàriament en català. També consumeixen en català una proporció important de la premsa i dels llibres. Per contra, el consum de televisió es reparteix en parts iguals entre els que prefereixen una cadena en català i els que la prefereixen en castellà. El consum en català dels castellanoparlants sempre és molt per sota al dels catalanoparlants, i només en el cas de la ràdio (i els llibres) el consum en català té una forta implantació, molt propera al consum en castellà.

Opinions sobre els usos lingüístics

Grup lingüístic

En la identificació amb algun grup lingüístic, l'alumnat de 4t curs d'educació secundària obligatòria es divideix en tres grups molt similars: els que declaren que pertanyen al grup dels que parlen només o sobretot en català, el grup, més gran, dels que parlen només o sobretot en castellà i el grup més petit dels que parlen igual català que castellà.

Els castellanoparlants inicials s'identifiquen amb una mica més de facilitat amb la seva llengua primera, però poc més que els catalanoparlants. En tot cas, on hi ha una diferència més evident és en el petit nombre de catalanoparlants inicials que s'identifiquen amb el grup dels que parlen la seva segona llengua. També entre els parlants inicials d'ambdues llengües es mostra major inclinació cap al castellà. El mateix comportament es repeteix en segmentar la identificació segons l'ús general de les llengües que fa l'alumnat. A diferència del que passa amb el sentiment de pertinença a un grup lingüístic determinat, el grup lingüístic desitjat sembla primar les posicions intermèdies dels qui parlen igual català que castellà. El creixement es dona sobretot a costa del retrocés dels qui desitgen pertànyer al grup dels qui parlen castellà.

Opinions sobre l'ús del català actual, futur i passat

La major part de l'alumnat indica que actualment el català s'usa o bé mitjanament o bé molt. Sobre l'evolució de l'ús de la llengua en els darrers cinc anys, tot i que les respostes són força equilibrades, semblen primar les respostes més positives, però sobre l'evolució prevista per als propers anys, la major part de respostes són opinions que preveuen un estancament de l'ús del català. Les visions més positives són més pròpies de la gent més propera al català, ja sigui com a llengua inicial o com a llengua d'ús general. Per contra, aquesta mateixa població és la que veu més estancaments i retrocessos en l'evolució de l'ús del català, ja sigui en els darrers cinc anys com de cara al futur.

La major part de l'alumnat enquestat tendeix a desitjar que creixi l'ús del català i que es parli sempre o molt. Però cal apuntar que són els alumnes més propers al català (com a llengua inicial o en l'ús general) els que desitgen aquest augment de l'ús de la llengua, mentre que els més propers al castellà tendeixen a dividir-se entre els que desitgen que s'usi més o els que volen que s'usi igual. A més, s'observa que les opinions favorables al català són més altes en el cas d'usos generals del català que no pas en els casos en què es concreta aquest ús en l'alumne/a individual i en el seu centre escolar o en la seva futura feina.

11. GLOSSARI

Al·loglot: parlant d'altres llengües.

Llengua amb els progenitors: llengua que els fills parlen amb els pares.

Llengua d'identificació: llengua o llengües a les quals una persona es considera més propera. Respon a la pregunta: *Quina és la teva llengua?*

Llengua inicial: llengua o llengües que l'enquestat va parlar primer quan era menut. Respon a la pregunta: *Recordes quina llengua vas parlar primer a casa quan eres petit/a?* D'aquest concepte, se'n desprenen d'altres, com *catalanoparlant inicial* o *parlant inicial de català*.

Parlant: persona que usa una determinada llengua. Habitualment s'utilitza en paraules compostes, com *catalanoparlant* i *castellanoparlant*. Quan es fa referència a l'ús general de les llengües, s'usa com a substantiu, però també pot aparèixer relacionat amb la llengua inicial, degudament contextualitzat.

Ús general: llengua o llengües utilitzades en tots els àmbits i moments del dia. Respon a la pregunta: *Globalment amb quina mesura utilitzes la llengua catalana / castellana / anglesa / ... ?*

QA

AVALUACIÓ DE L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA 2006

QÜESTIONARI DE L'ALUMNAT

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

INSTRUCCIONS

En aquest qüestionari has de contestar diverses preguntes sobre tu mateix/a, sobre la teva família, sobre les coses que fas a l'escola i fora de l'escola, sobre la llengua que parles a casa teva i amb les teves amistats, etc.

Pensa que no és un examen. No hi ha preguntes correctes ni incorrectes. Senzillament, contesta el millor que puguis a cada pregunta.

La majoria de preguntes es responen encerclant el número de la resposta que escullis.

Si et confons, pots ratllar amb una **X** el número equivocat i tornar a encerclar la nova resposta escollida.

En altres preguntes has d'escriure un número a dins de la casella, segons la resposta que escullis.

En d'altres, has d'escriure dues o tres xifres, de manera que el total sumi 10. Per exemple:

A un desconegut, en quina llengua li parles?

Mai en català					50% en català					Sempre en català
↓					↓					↓
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

	Català	Castellà	Una altra llengua	Especifica-la	TOTAL
Pel carrer	4	4	2	anglès	= 10
En un bar	8	2	0		= 10
En una botiga	2	8	0		= 10

Demana ajuda si no entens alguna cosa o no saps com respondre.

Tens 45 minuts per respondre el qüestionari.

MOLTES GRÀCIES PER LA TEVA COL-LABORACIÓ

LES TEVES DADES PERSONALS I FAMILIARS

1. Ets

Noia	1
Noi	2

2. Quants anys tens?

.....

3. Quina és la teva llengua?

Encercla una sola resposta.

Català	1
Castellà	2
Tant català com castellà	3
Una altra (quina?)	4

4. On vas néixer?

Encercla una sola resposta.

A Catalunya	1
En un altre lloc de l'Estat espanyol	2
A l'estranger	3

5. On (comunitat autònoma, país)?

Escriu el nom

.....

6. Quants anys tenies quan vas arribar a Catalunya?

Escriu l'edat

.....

7. De les persones de la teva família que apareixen a la taula següent, indica si viuen amb tu i en quina llengua els parles o els has parlat.

No cal que omplis totes les files.

Persona	Aquesta persona...		Amb aquesta persona parlo...				
	Viu amb mi	No viu amb mi	Només o sobretot en català	Igual en català que en castellà	Només o sobretot en castellà	Una altra llengua	Quina?
Mare	1	2	1	2	3	4	
Pare	1	2	1	2	3	4	
Parella de la mare	1	2	1	2	3	4	
Parella del pare	1	2	1	2	3	4	
Germà o germana 1	1	2	1	2	3	4	
Germà o germana 2	1	2	1	2	3	4	
Germà o germana 3	1	2	1	2	3	4	
Germà o germana 4	1	2	1	2	3	4	
Altres germans	1	2	1	2	3	4	
Àvia materna	1	2	1	2	3	4	
Avi matern	1	2	1	2	3	4	
Àvia paterna	1	2	1	2	3	4	
Avi patern	1	2	1	2	3	4	
Altres	1	2	1	2	3	4	

8. Quina llengua o llengües...

	Només o sobretot català	Igual en català que castellà	Només o sobretot castellà	Una altra llengua	Quina?
Recordes quina llengua vas parlar primer a casa quan eres petit/a?	1	2	3	4	
Quan eres petit/a, quina llengua parlaven el teu pare i la teva mare entre ells?	1	2	3	4	

9. Actualment, els teus pares estan...

Encercla una sola resposta.

Casats	1
Ajuntats	2
Separats	3
Divorciats	4
Altres situacions	5

10. La teva mare va néixer a...

Encercla una sola resposta.

A Catalunya	1
En un altre lloc de l'Estat espanyol	2
A l'estranger	3

11. On va néixer la teva mare (comunitat autònoma, país)?

Escriu el nom

12. Va arribar a Catalunya...

Fa menys de 5 anys	1
Entre 5 i 10 anys	2
Entre 10 i 20 anys	3
Fa més de 20 anys	4

13. El teu pare va néixer a...

Encercla una sola resposta.

A Catalunya	1
En un altre lloc de l'Estat espanyol	2
A l'estranger	3

14. On va néixer el teu pare (comunitat autònoma, país)?

Escriu el nom

15. Va arribar a Catalunya...

Fa menys de 5 anys	1
Entre 5 i 10 anys	2
Entre 10 i 20 anys	3
Fa més de 20 anys	4

16. Quin és el nivell màxim d'estudis acabats per la teva mare?

Encercla una sola resposta.

Primària incompleta (6è d'EGB, ingrés o similar)	1
Primària completa (batxillerat elemental, EGB, graduat, ESO)	2
Estudis secundaris (batxillerat superior, BUP, COU, PREU, batxillerat pla nou)	3
FP1, FP grau mitjà, oficialia industrial o equivalent	4
FP2, FP grau superior, mestratge industrial o equivalent	5
Estudis superiors (universitaris)	6
No ho sé	7

17. Quin és el nivell màxim d'estudis acabats pel teu pare?

Encercla una sola resposta.

Primària incompleta (6è d'EGB, ingrés o similar)	1
Primària completa (batxillerat elemental, EGB, graduat, ESO)	2
Estudis secundaris (batxillerat superior, BUP, COU, PREU, batxillerat pla nou)	3
FP1, FP grau mitjà, oficialia industrial o equivalent	4
FP2, FP grau superior, mestratge industrial o equivalent	5
Estudis superiors (universitaris)	6
No ho sé	7

18. L'activitat principal de la teva mare és...

Encercla una sola resposta.

Treballa tot el dia	1
Treballa mitja jornada	2
Aturada	3
Feines de la llar	4
Estudiant	5
Jubilada o pensionista	6
Incapacitada	7
Altres	8

19. Escriu la seva professió**20. L'activitat principal del teu pare és...**

Encercla una sola resposta.

Treballa tot el dia	1
Treballa mitja jornada	2
Aturat	3
Feines de la llar	4
Estudiant	5
Jubilat o pensionista	6
Incapacitat	7
Altres	8

21. Escriu la seva professió

FORA DE L'ESCOLA...

22. Per estudiar, a casa disposes de...

	No en disposes	Sí
Habitació/espai	1	2
Taula	1	2
Silenci	1	2
Ordinador	1	2
Connexió a Internet	1	2

23. Amb quina freqüència utilitzes Internet ?

Encercla una sola resposta.

Cada dia	1
Almenys cada setmana	2
Almenys un cop al mes	3
Menys freqüència	4
Mai	5

24. Fas servir Internet per...

Encercla una xifra per línia.

	SÍ	NO
Rebre o trametre missatges	1	2
Participar en xats, fòrums, missatgeria instantània (MSN Messenger, Yahoo Messenger, altres)	1	2
Fer activitats relacionades amb l'estudi (buscar informació, treballar, fotos...)	1	2
Baixar cançons o escoltar música	1	2
Jugar	1	2
Fer una mica de tot	1	2

25. Pensa en les tres pàgines web que més visites. En quina llengua estan escrites?

	Català	Castellà	Anglès	Una altra llengua	Quina?
Pàgina 1	1	2	3	4	
Pàgina 2	1	2	3	4	
Pàgina 3	1	2	3	4	

26. A casa comreu el diari?

Encercla una sola resposta.

No 1

Sí 2

27. És un diari escrit en...

Encercla una sola resposta.

Català 1

Castellà 2

Altres 3

28. Amb quina freqüència es compra?

Encercla una sola resposta.

Cada dia de la setmana 1

El cap de setmana 2

Altres 3

EL TEU CONSUM CULTURAL: LLIBRES, CINEMA, TELEVISIÓ...

29. Acostumes a llegir el diari...

Encercla una sola resposta.

Cada dia de la setmana	1
El cap de setmana	2
De tant en tant	3
Mai	4

30. El diari que acostumes a llegir està escrit en...

Encercla una sola resposta.

Català	1
Castellà	2
Una altra llengua (especifica-la)	3

31. L'últim llibre que has llegit, l'has acabat fa...

Encercla una sola resposta.

Una setmana	1
Un mes	2
Tres mesos	3
Més de tres mesos	4

32. Era un llibre escrit en...

Encercla una sola resposta.

Català	1
Castellà	2
Una altra llengua (especifica-la)	3

33. L'última vegada que vas anar al cinema va ser fa...

Encercla una sola resposta.

Una setmana	1
Un mes	2
Tres mesos	3
Més de tres mesos	4

34. Era una pel·lícula en...

Encercla una sola resposta.

Català	1
Castellà	2
Una altra llengua (especifica-la)	3

35. Al dia mires la televisió...

Encercla una sola resposta.

Menys d'una hora	1
Entre una i tres hores	2
Més de tres hores	3

36. Al dia escoltes la ràdio...

Encercla una sola resposta.

Menys d'una hora	1
Entre una i tres hores	2
Més de tres hores	3

37. Encercla la resposta convenient:

	Català	Castellà	Una altra llengua	Quina?
El canal de televisió que més es mira a casa teva és en...	1	2	3	
El canal de televisió que més mires tu és en...	1	2	3	
L'emissora de ràdio que més s'escolta a casa teva és en...	1	2	3	
L'emissora de ràdio que més escoltes tu és en...	1	2	3	

ESTUDIS I TEMPS

38. Normalment, qui va a parlar amb el teu tutor/a?

Encercla una sola resposta.

La mare	1
El pare	2
Tant la mare com el pare	3
Ningú	4
Altres	5

39. Si et fa falta, normalment a qui demanes ajuda per a fer els deures i/o estudiar?

Marca-ho amb una creu.

A la mare	
Al pare	
A un germà o germana	
Amics/amigues	
Altres	

40. Quantes hores al dia dediques a fer els deures i/o estudiar?

Encercla una sola resposta.

Menys d'una hora	1
Entre una i dues hores	2
Entre dues i tres hores	3
Més de tres hores	4

41. Si participes en alguna d'aquestes activitats, marca-la a la taula següent i indica la llengua en què hi parles més.

No cal que omplis totes les files.

	Participo en	Llengua que hi parles més				
		Només o sobretot en català	Igual en català que en castellà	Només o sobretot en castellà	Una altra llengua	Quina?
Classes d'idiomes		1	2	3	4	
Classes de reforç		1	2	3	4	
Classes de música, dansa, teatre...		1	2	3	4	
Associació o club esportiu		1	2	3	4	
Associació excursionista, esplais o escoltes		1	2	3	4	
Associació cultural o recreativa		1	2	3	4	
Associació religiosa o parroquial		1	2	3	4	
Partit polític		1	2	3	4	
Moviments socials (antiglobalització, amnistia internacional, associació ecologista, etc.)		1	2	3	4	
Associació solidària o ONG		1	2	3	4	
Una altra associació Especifica-la (.....)		1	2	3	4	

42. De cara al curs vinent tens previst estudiar...

Encercla una sola resposta.

Batxillerat	1
Mòdul de grau mitjà	2
Programa de garantia social	3
Deixar d'estudiar i començar a treballar	4
No ho sé	5
Altres	6

43. Fins a quin punt s'usa el català en tots els contextos següents?

Indica-ho escrivint a les taules el número que hi correspongui.

Mai ↓ 1	Poc ↓ 2	Mitjanament ↓ 3	Molt ↓ 4	Sempre ↓ 5
----------------------	----------------------	------------------------------	-----------------------	-------------------------

A. A LES CLASSES (has de posar un número a cada matèria)

	Ciències de la naturalesa	Ciències socials	Educació física	Educació visual i plàstica	Matemàtiques	Música	Tecnologia
Quan parles amb el professorat a la classe de							
Quan escrius controls, exàmens, de							
Quan fas un treball en grup dins de les classes de							
I quan el professorat parla a tot el grup a							

B. EN ELS MATERIALS

	Ciències de la naturalesa	Ciències socials	Educació física	Educació visual i plàstica	Matemàtiques	Música	Tecnologia
En els llibres de text de							
En les lectures obligatòries de llibres de							
En les fotocòpies, dossiers, de							

C. EN ALTRES ACTIVITATS DE GRUP

A la classe de tutoria	
A les activitats complementàries (informàtica, biblioteca, reforç, etc.)	

D. AMB PERSONES FORA DE LA CLASSE

Amb el/la professor/a que més coneguis	
Amb un/a altre/a professor/a	
Amb el/la conserge del centre	
Amb la persona de secretaria amb qui més relació hagis tingut	
Amb el teu tutor o amb la teva tutora	

44. Indica fins a quin punt parles amb els teus amics les llengües següents, amb els valors d'aquesta escala:

Tingues present que el total de les puntuacions de cada amic ha de sumar 10. És a dir, si poses que sempre parles en català a un amic (10), vol dir que no li parles mai en castellà (0).

A. AMISTATS DE DINS DE L'ESCOLA

	Català	Castellà	Una altra llengua	Quina?	TOTAL
Amb el teu millor amic o amiga					= 10
Amb el segon millor amic o amiga					= 10
Amb un tercer amic o amiga					= 10

B. AMISTATS DE FORA DE L'ESCOLA

	Català	Castellà	Una altra llengua	Quina?	TOTAL
Amb el teu millor amic o amiga					= 10
Amb el segon millor amic o amiga					= 10
Amb un tercer amic o amiga					= 10

45. Globalment, en quina mesura utilitzes les llengües següents:

Català	Castellà	Una altra llengua	Quina?	TOTAL
				= 10

ELS TEUS CONEIXEMENTS DE LLENGÜES

46. Avaluua el coneixement que tens del català, del castellà i d'altres llengües.

No cal que omplis totes les files.

Si saps alguna llengua que no sigui al quadre, la hi afegeixes i la puntues.

Gens ni mica				Mitjanament				Perfectament			
↓				↓				↓			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

	Entendre'l	Parlar-lo	Llegir-lo	Escriure'l
Català				
Castellà				
Anglès				
Francès				
Gallec				
Amazic (berber)				
Àrab				
Romanès				

LES TEVES OPINIONS

47. Encercla la casella que millor representi el grup lingüístic al qual consideres que pertany i, posteriorment, el grup lingüístic a què t'agradaria pertànyer:

	Només català	Més català	Igual català que castellà	Més castellà	Només castellà	Una altra llengua	Quina?
Considero que pertanyo al grup dels que parlen	1	2	3	4	5	6	
M'agradaria pertànyer al grup dels que parlen	1	2	3	4	5	6	

48. Segons la teva opinió:

	Mai	Poc	Mitjanament	Molt	Sempre
El català actualment s'usa...	1	2	3	4	5

49. Encercla la casella que millor reflecteixi la teva opinió:

	Menys	Igual	Més
En general, penses que el català s'usa: menys, igual o més que fa 5 anys?	1	2	3
Creus que en els propers 5 anys el català s'usarà: menys, igual o més que avui dia?	1	2	3
A tu t'agradaria que el català en els propers 5 anys s'usés: menys, igual o més que avui dia?	1	2	3

50. Escriu en les caselles el número que millor reflecteixi la teva opinió:

Mai ↓ 1	Poc ↓ 2	Mitjanament ↓ 3	Molt ↓ 4	Sempre ↓ 5
---------------	---------------	-----------------------	----------------	------------------

Segons tu, a Catalunya, en general, el català s'hauria d'utilitzar	
Al teu centre escolar, t'agradaria parlar el català	
A la teva feina futura, t'agradaria parlar el català	

51. Encercla els números que indiquin millor les teves opinions sobre l'afirmació següent aplicada a cadascuna de les llengües del quadre:

Gens d'acord ↓ 0	1	2	3	4	Moderadament d'acord ↓ 5	6	7	8	9	Totalment d'acord ↓ 10
---------------------------	---	---	---	---	-----------------------------------	---	---	---	---	---------------------------------

«Perquè penso que em podrà ser útil per trobar una bona feina,
considero que és important saber la llengua...»

Catalana	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Castellana	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Anglesa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Francesa	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

13. BIBLIOGRAFIA

- AMMON i al., 1987: Ulrich Ammon, Norbert Dittmar i Klaus J. Mattheier (eds.), *Sociolinguistics - Soziolinguistik*, vol. I. Berlín, Mouton De Gruyter.
- AMMON i al., 1988: Ulrich Ammon, Norbert Dittmar i Klaus J. Mattheier (eds.), *Sociolinguistics - Soziolinguistik*, vol. II. Berlín, Mouton De Gruyter.
- AUER, 1983: Peter Auer, *Zweisprachige Konversationen*. Konstanz, Papiere des Sonderforschungsbereichs 99, N. 79.
- AUER, 1984: Peter Auer, *Bilingual Conversation*. Amsterdam, Benjamins.
- BLOM i GUMPERZ, 1972: J. P. Blom i John J. Gumperz, "Social Meaning in Linguistic Structure: Code-Switching in Norway", edited by J. J. Gumperz and D. Hymes, 407-434.
- CASTELLS i al., 2003: M. Castells, I. Tubella, T. Sancho, M.I. Diaz de Isla, B. Wellman, *La societat Xarxa a Catalunya. Informe de recerca del Projecte Internet-Catalunya*, Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, <http://www.uoc.edu/in3/pic/cat/pdf/pic1.pdf>
- CORBEIL, 1980: Jean Claude Corbeil, *L'aménagement linguistique du Québec*. Mont-réal, Guérin.
- CSd'A 2006a: "L'avaluació del sistema educatiu per al 2006", *Quaderns d'Avaluació*, 4, gener de 2006.
- CSd'A 2006b: *Marc conceptual de l'avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006*. Barcelona, Departament d'Educació, Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, col. "Documents", n. 07.
- CSd'A 2007a: *Marc conceptual per a l'avaluació PISA 2006*. Barcelona, Departament d'Educació, Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, col. "Documents", n. 09.
- CSd'A 2007b: "Estudi PISA 2006. Avançament de resultats", *Quaderns d'Avaluació*, 9, desembre de 2007.
- FERGUSON, 1959: Charles A. Ferguson, "Diglossia", *Word* 15, 2: 325-340.
- FISHMAN, 1965: Joshua A. Fishman, "Who speaks what language to whom and when?", *La linguistique* 2: 67-88.
- GALINDO 2006: Mireia Galindo, "Les llengües a l'hora del pati. Usos lingüístics en les converses dels infants de primària a Catalunya". Tesi doctoral inèdita. Barcelona, Universitat de Barcelona, Departament de Filologia Catalana.
- GREGORY i CARROLL, 1978: Michael Gregory i Susanne Carroll, *Language and Situation. Language Varieties and Their Social Contexts*. Londres, Routledge & Kegan Paul Ltd.
- IDESCAT, 2002: Institut d'Estadística de Catalunya, *Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001: resultats sintètics*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Institut d'Estadística de Catalunya, Departament de Cultura, <http://www.idescat.net/cat/idescat/publicacions/cultura/practiques.html>
- IDESCAT, 2004: Institut d'Estadística de Catalunya, *Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Institut d'Estadística de Catalunya, Departament de Cultura.
- MILROY, 1987a: Lesley Milroy, *Language and Social Networks*. Oxford, Basil Blackwell, 2a edició.

- MILROY, 1987b: Lesley Milroy, *Observing and Analysing Natural Language. A Critical Account of Sociolinguistic Method*. Oxford, Basil Blackwell.
- POPLACK, 1980: Shana Poplack, "Sometimes I'll start a sentence in English Y TERMINO EN ESPAÑOL", *Linguistics* 18: 581-618.
- QUEROL, 2001-: Ernest Querol, "Evolució dels usos i de les representacions socials de les llengües a Catalunya (1993-2000)", *Noves SL*, núm. 2, estiu, http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm01estiu/catalana/querolb1_10.htm
- SGJ, 1999: *Enquesta a la joventut de Catalunya 1998*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Secretaria General de Joventut, <http://www6.gencat.net/joventut/docs/aporta3.pdf>
- SIGUÁN, 1999: Miquel Siguán Soler (dir.), *Conocimiento y uso de las lenguas. Investigación sobre el conocimiento y uso de las lenguas cooficiales en las comunidades autónomas bilingües*. Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas, vol. 22.
- TORRES, 2005: Joaquim Torres (coord.), F. Xavier Vila i Moreno, Albert Fabà, Vanessa Bretxa i Miquel Àngel Pradilla Cardona, *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Secretaria General de Política Lingüística.
- VIAL i CANAL, 2002: Santi Vial i Imma Canal, "Llengua i escola a l'ensenyament primari". Barcelona, SEDEC, Departament d'Ensenyament (document no publicat).
- VILA, 2004: F. Xavier Vila i Moreno, "De l'ús al coneixement: algunes reflexions sobre la promoció de la llengua al sistema educatiu", F. Vallverdú (ed.), *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Vic (17 i 18 d'octubre de 2003)*. Barcelona-Vic, Institut d'Estudis Catalans-Universitat de Vic-Ajuntament de Vic, 149-177.
- VILA i VIAL, 2000: F. Xavier Vila i Moreno i Santi Vial i Rius, "Informe 'Escola i Ús'. Les pràctiques lingüístiques de l'alumnat de 2n nivell de cicle superior d'educació primària de Catalunya en situacions quasi-espontànies". Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament.